

เทคนิคการสื่อสารในภาวะวิกฤติ

พันจ่าอากาศเอกเชษฐวุฒิ จันทรงาม

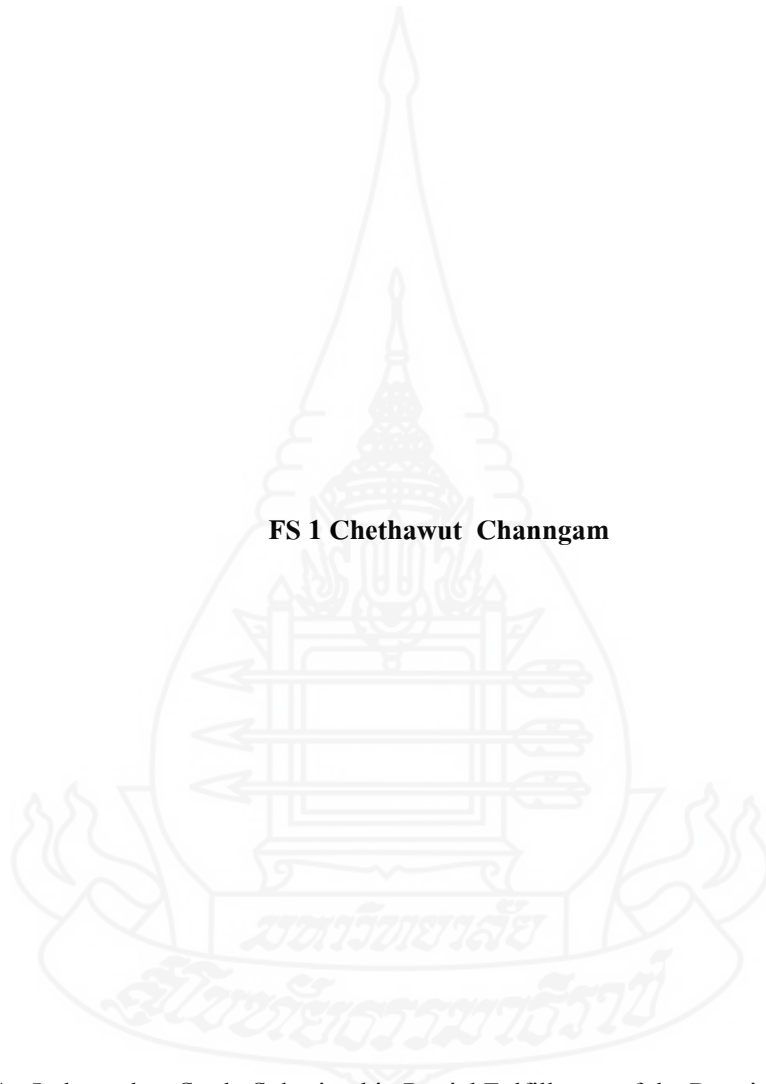

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2555

Communication Techniques for Crisis Situations

FS 1 Chethawut Channgam

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for

the Degree of Master of Communication Arts

School of Communication Arts

Sukhothai Thammathirat Open University

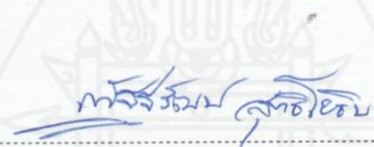
2012

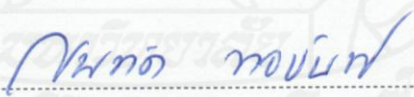
หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	เทคนิคการสื่อสารในภาวะวิกฤติ
ชื่อและนามสกุล	พันจ่าอากาศเอกเชษฐวุฒิ จันทรัมย์
สาขาวิชา	นิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ธีรารักษ์ โพธิ์สุวรรณ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 19 มีนาคม 2556

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ธีรารักษ์ โพธิ์สุวรรณ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ณัฐวัฒน์ สุทธิโยชิน)

.....
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สันทัด ทองรินทร์)
ประธานกรรมการประจำสาขาวิชานิเทศศาสตร์

ชื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ เทคนิคการสื่อสารในภาวะวิกฤติ

ผู้ศึกษา พันจ่าอากาศเอกเชษฐวุฒิ จันทรัมย์ รหัสนักศึกษา 2531500748

ปริญญา นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต **อาจารย์ที่ปรึกษา** รองศาสตราจารย์ธีรารักษ์ โพธิสุวรรณ

ปีการศึกษา 2555

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการสื่อสารในภาวะวิกฤติ 2) สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการการสื่อสารในภาวะวิกฤติ

การศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่องเทคนิคการสื่อสารในภาวะวิกฤติ เป็นการศึกษาในรูปแบบการเรียงเรียงตำรา โดยโครงสร้างตำราประกอบด้วยเนื้อหา 3 บท คือ บทที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสาร บทที่ 2 ภาวะวิกฤติ และบทที่ 3 การสื่อสารในภาวะวิกฤติ

การสื่อสาร หมายถึง ความต้องการที่จะส่งข้อมูลข่าวสารของผู้ส่งสารผ่านสื่อไปยังผู้รับสาร โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) แสวงหาข่าวสาร 2) แสดงอารมณ์ความรู้สึก 3) แสดงจินตนาการ 4) แสดงออกซึ่งวัฒนธรรมทางสังคมอันดีงามและเป็นสากล และ 5) โน้มน้ำใจชักจูงใจ การสื่อสารเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนข่าวสาร มีความสัมพันธ์กับสังคมและวัฒนธรรม อีกทั้งมีความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสัมพันธ์กับกระบวนการทางจิตวิทยา สำหรับภาวะวิกฤติแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ภาวะวิกฤติที่เกิดจากภัยธรรมชาติ และภาวะวิกฤติที่เกิดจากน้ำมือมนุษย์ ภาวะวิกฤติที่เกิดจากภัยธรรมชาติ การจัดการภาวะวิกฤติ ประกอบด้วย วิธีการ การกำหนดมาตรการวัด และการสื่อสาร การสื่อสารในภาวะวิกฤติจึงหมายถึง การติดต่อสื่อสารหรือประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้ ในสถานการณ์ที่ไม่ปกติ เป็นอันตราย เกิดสถานการณ์ที่ยากต่อการสื่อสารให้เข้าใจ จึงจำเป็นต้องมีการสื่อสารที่ถูกต้อง รวดเร็ว ชัดเจน และจำนวนครั้งมากพอ เพื่อผลในการลดความรุนแรง หรือระงับสถานการณ์ในภาวะวิกฤติให้สิ้นสุดได้สำเร็จ การจัดการการสื่อสารในภาวะวิกฤติ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง การวางแผนการสื่อสารประชาสัมพันธ์ภาวะวิกฤติ การสื่อสารภาวะวิกฤติ และการติดตามและประเมินผล ช่วงเวลาการสื่อสารภาวะวิกฤติ แบ่งเป็นการสื่อสารก่อนภาวะวิกฤติ การสื่อสารขณะเกิดภาวะวิกฤติ และการสื่อสารหลังภาวะวิกฤติ

คำสำคัญ การสื่อสารในภาวะวิกฤติ ภาวะวิกฤติ

Independent Study title: Communication Techniques for Crisis Situations

Author: FS 1 Chethawut Channgam; **ID:** 2531500748; **Degree:** Master of Communication Arts;

Independent Study advisor: Theerarux Photisuwan, Associate Professor; **Academic year:** 2012

Abstract

The objectives of this independent study were 1) to provide basic information on communication in crisis situations; and 2) to contribute knowledge and create a greater understanding of how to manage communications during a crisis.

This independent study was a review of documentary data based primarily on analysis of the content of 3 textbook chapters on 1) communication concepts, 2) crisis situations, and 3) communication during a crisis.

“Communication” means the desire to send news or information from a sender through a medium to a receiver, with the goal of 1) finding information, 2) expressing feelings, 3) expressing an imagination, 4) expressing international culture, or 5) persuading. Communication is a process of exchanging information. It is related to society and culture and changes continuously. Communication is also related to psychological processes. Crisis situations can be divided into 2 types: natural disaster crises and man-made crises. For natural crises, management consists of methods, setting indexes to measure parameters, and communication. Crisis communication thus means broadcasting or transmitting news and information to target groups during unusual and dangerous circumstances that make normal communication more difficult. This calls for accurate, fast, and clear communication with enough frequency in sending messages to ease the severity of the crisis or put an end to the crisis situation. There are 4 steps to crisis communication management: analysis of basic data and related information, communications planning, communication during the crisis, and evaluation and follow-up. Crisis communications period can be divided into pre-crisis communications, communications during the crisis and post-crisis communications.

Keywords: Crisis communications, Crisis situations

กิตติกรรมประกาศ

แรงบันดาลใจที่ต้องการศึกษาเรื่องนี้ มาจากการได้เห็นเหตุการณ์ภัยพิบัติมหาอุทกภัย ในปี 2554 ที่เกิดปรากฏการณ์หลากหลายชนิดขึ้น ทั้งในด้านดีและด้านร้าย มองเห็นปัญหามากมายที่ ค้ำคาและเกิดขึ้นใหม่ ติดตามการแก้ไขสถานการณ์ ความร่วมมือร่วมใจของมวลชน เห็นความ ล้าบากของประชาชนชาวไทยที่ไม่รู้เรื่องราวอะไรเลยเกี่ยวกับภัยที่เกิดขึ้น มองเห็นความตื่นตัวของ หน่วยงานทั้งภาครัฐและภาคเอกชนร่วมกันระดมกำลัง ช่วยเหลือในเรื่องของการระวังป้องกันภัย การออกปฏิบัติการภาคสนาม การสื่อสารมวลชน และการจัดการฟื้นฟูเยียวยาสังคมกันยกใหญ่

ขอกราบเท้าขอบคุณ คุณแม่ ที่เป็นกำลังใจและอวยพรให้สำเร็จการศึกษา กราบขอบคุณ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ที่เป็นสถานศึกษาอันทรงคุณค่า ให้ข้าพเจ้าได้รับเกียรติเข้าศึกษา กราบขอบคุณคณาจารย์ในมหาวิทยาลัยแห่งนี้ที่ร่วมกันประสิทธิประสาทวิชาให้แก่ศิษย์โดยมีรู้ เห็นคเห็น้อย กราบขอบคุณอย่างสูงสำหรับท่านอาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ธีรารักษ์ โปธิสุวรรณ ช่วยแนะนำจัดเกลาจนการศึกษาครั้งนี้สำเร็จ ขอขอบคุณเพื่อน พี่น้องร่วมรุ่น และร่วมชั้นเรียนทุกชุดวิชาที่คอยให้กำลังใจกันและกันเสมอมา ขอขอบคุณหน่วยงานที่ข้าพเจ้าได้นำ ข้อมูลมาประกอบการศึกษาและขอขอบคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ข้าพเจ้าเอ่ยชื่อและอ้างอิงถึงใน การศึกษาครั้งนี้

เชษฐวุฒิ จันทรัมย์

สิงหาคม 2556

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ช
สารบัญภาพ	ฌ
บทที่ 1 แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสาร	1
ความหมายของการสื่อสาร	1
วัตถุประสงค์การสื่อสาร	3
หน้าที่ของการสื่อสาร	4
องค์ประกอบการสื่อสาร	5
ประเภทของการสื่อสาร	8
กระบวนการสื่อสาร	10
บทที่ 2 ภาวะวิกฤติ	12
ความหมายของภาวะวิกฤติ	12
ประเภทของภาวะวิกฤติ	13
บทที่ 3 การสื่อสารในภาวะวิกฤติ	45
การจัดการภาวะวิกฤติ	45
ความหมายของการสื่อสารในภาวะวิกฤติ	46
การจัดการการสื่อสารในภาวะวิกฤติ	48
ประโยชน์จากการจัดการสื่อสารในภาวะวิกฤติและการนำไปใช้	58
บรรณานุกรม	60
ภาคผนวก	63
ประวัติผู้ศึกษา	72

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 สรุปความเสียหายในเหตุการณ์คลื่นสึนามิ พ.ศ.2547.....	32

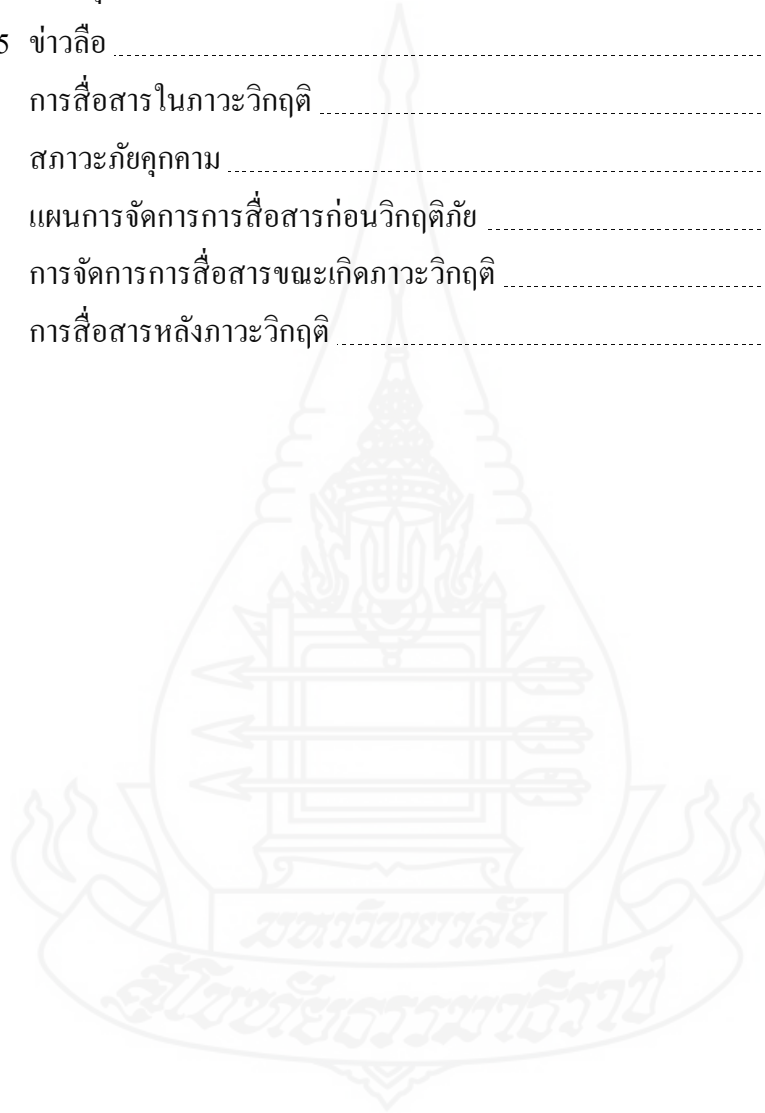

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 แสดงแบบจำลองการสื่อสารของแซนแนล และวีเวอร์	5
ภาพที่ 1.2 ภาพจำลองการสื่อสารของ เบอร์โล (1960).....	6
ภาพที่ 1.3 องค์ประกอบการสื่อสาร	7
ภาพที่ 1.4 กระบวนการสื่อสารของคู่อสื่อสาร	10
ภาพที่ 2.1 แผ่นดินไหวในจีน พ.ศ.2519	16
ภาพที่ 2.2 ลักษณะของแผ่นดินไหว	17
ภาพที่ 2.3 ความเสียหายจากแผ่นดินไหว	18
ภาพที่ 2.4 ความเสียหายจากแผ่นดินไหวในประเทศไทย	19
ภาพที่ 2.5 ธารลาวา, ภาพตัดภูเขาไฟ	20
ภาพที่ 2.6 การปะทุของภูเขาไฟ	21
ภาพที่ 2.7 พายุหมุนเขตร้อน	21
ภาพที่ 2.8 พายุไต้ฝุ่นที่มีผลกระทบต่อประเทศไทย	23
ภาพที่ 2.9 เหตุการณ์อุทกภัย	25
ภาพที่ 2.10 คลื่นพายุซัดฝั่งและความเสียหาย	26
ภาพที่ 2.11 แผ่นดินถล่ม	27
ภาพที่ 2.12 ความเสียหายจากดินโคลนถล่มในภาคเหนือของประเทศไทย	28
ภาพที่ 2.13 คลื่นใต้น้ำ หรือ สึนามิ	29
ภาพที่ 2.14 ความเสียหายจากคลื่นใต้น้ำ หรือ สึนามิ	30
ภาพที่ 2.15 ระบบแจ้งเตือนคลื่นใต้น้ำของไทย	33
ภาพที่ 2.16 พายุทอร์นาโด	33
ภาพที่ 2.17 พายุฤดูร้อน	35
ภาพที่ 2.18 ภัยแล้ง และการขาดแคลนน้ำ	36
ภาพที่ 2.19 ความเสียหายจากเทคโนโลยี	38
ภาพที่ 2.20 ความร้ายแรงที่เกิดจากกัมมันตรังสี	39
ภาพที่ 2.21 การชุมนุมเรียกร้อง	40
ภาพที่ 2.22 การก่อการร้าย	40

สารบัญภาพ (ต่อ)

	หน้า
ภาพที่ 2.23 การประสงคร้ายต่อองค์กร	41
ภาพที่ 2.24 ความรุนแรงในสถานที่ทำงาน	42
ภาพที่ 2.25 ข่าวลือ	42
ภาพที่ 3.1 การสื่อสารในภาวะวิกฤติ	51
ภาพที่ 3.2 สภาวะภัยคุกคาม	52
ภาพที่ 3.3 แผนการจัดการการสื่อสารก่อนวิกฤติภัย	53
ภาพที่ 3.4 การจัดการการสื่อสารขณะเกิดภาวะวิกฤติ	55
ภาพที่ 3.5 การสื่อสารหลังภาวะวิกฤติ	57

บทที่ 1

แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสาร

การสื่อสาร (Communication) เป็นพฤติกรรมที่สำคัญของมนุษย์ในการสื่อความหมายกับสังคมให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความรู้ การสร้างและเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความเชื่อ การที่มนุษย์เป็นชาติพันธุ์ที่อยู่รวมกันเป็นกลุ่ม จัดตั้งเป็นสังคม มีวิถีชีวิตผูกพันกัน การสื่อสารจึงมีบทบาทในชีวิตประจำวัน ตั้งแต่บุคคลเดียว ไปจนถึงสังคมโลก เช่นการรับรู้ข่าวสารภัยพิบัติธรรมชาติในประเทศสหรัฐอเมริกาโดยการรายงานข่าวผ่านสถานีโทรทัศน์ ในขณะที่เราอาศัยอยู่ในประเทศไทย หรือการส่งข่าวคราวความเป็นอยู่ของครอบครัวตนเองไปให้ญาติพี่น้องที่อาศัยอยู่ในต่างจังหวัดผ่านทางสื่อสังคม (Social Media) เป็นต้น

1. ความหมายของการสื่อสาร

พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 ให้ความหมาย การสื่อสารว่า น. วิธีการนำถ้อยคำ ข้อความหรือหนังสือเป็นต้น จากบุคคลหนึ่งหรือสถานที่หนึ่ง ไปยังอีกบุคคลหนึ่งหรืออีกสถานที่หนึ่ง

Wikipedia, the free encyclopedia: **Communication** is the activity of conveying information. (ค้นคืนวันที่ 15 เมษายน 2555)

แม่น้ำส ชาวลิต (2532) ให้นิยามว่า “การสื่อสาร คือ กระบวนการในการแลกเปลี่ยนข่าวสารภายใต้สภาพแวดล้อม ซึ่งสามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ตามสภาวะการณ์ การสื่อสารมีความจำเป็นและสำคัญอย่างยิ่งในงานแทบทุกประเภท”

ถิรนนท์ อนวัชศิริวงศ์ (2553 อ้างถึงใน สวนิต ยมาภัย, 2526) ให้ความหมายไว้ 2 แนวทางด้วยกัน คือ 1) การสื่อสารของมนุษย์เป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นในสังคมตามที่วัฒนธรรมของมนุษย์กำหนดให้เป็นไป แนวทางนี้เน้นความคิดรวบยอด ที่สำคัญที่สุดคือ วัฒนธรรมกับการสื่อสารแยกจากกันไม่ออก 2) การสื่อสารเป็นพฤติกรรมการใช้สัญลักษณ์และตีความสัญลักษณ์ที่ใช้ในขณะที่มนุษย์มีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน

ธิติพัฒน์ เอี่ยมนิรันดร์ (2548) การสื่อสาร หมายถึง กระบวนการถ่ายทอดสารจากผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร โดยผ่านสื่อเพื่อให้เกิดความเข้าใจวัตถุประสงค์ และพฤติกรรมได้ตรงกัน

ภัสวดี นิติเกษตรสุนทร (2532) ให้แนวคิดว่า “การสื่อสาร คือ กระบวนการถ่ายทอดความคิด ในรูปของสารจากแหล่งหนึ่งไปยังอีกแหล่งหนึ่งโดยผ่านสื่อ องค์ประกอบที่สำคัญประกอบไปด้วยผู้ส่งสาร ผู้รับสาร สาร และสื่อในการสื่อสาร โดยมีปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ การป้อนกลับ และเสียงรบกวนเข้ามาเกี่ยวข้อง

ธีรารักษ์ โปธิสุวรรณ (2548) ให้ความหมายว่า “การสื่อสารเป็นกระบวนการทางสังคมซึ่งมนุษย์ได้สร้างความหมายตามบริบทของตน โดยใช้พฤติกรรมเชิงสัญลักษณ์” จากความหมายนี้ การสื่อสารจึงเป็นพฤติกรรมของมนุษย์ คือ มนุษย์จะมีพฤติกรรมการสื่อสารความหมายต่าง ๆ โดยผ่านช่องทางในการอ่าน การเขียน การพูด และการฟัง

การสื่อสารเป็นกระบวนการทางสังคมในการที่จะสร้างความหมาย มีการตีความเกี่ยวข้องกับบริบทโดยรอบของช่วงเวลาการสื่อสารนั้น ๆ

การสื่อสารเป็นสัญลักษณ์ โดยการใช้วจนภาษาและอวจนภาษา คำพูดเป็นวจนภาษาที่ใช้แสดงความคิด เหตุการณ์ กระบวนการ และวัตถุประสงค์ เช่นเดียวกับอวจนภาษา ทำทางที่สื่อความหมายทางสัญลักษณ์ที่ยอมรับและเข้าใจร่วมกัน ดังนั้น การสื่อสารของมนุษย์จึงเป็นกระบวนการทางสังคมในการสร้างความหมายโดยมีบริบทเป็นตัวกำกับและการสื่อสารจะมีสัญลักษณ์ที่ต้องการสื่อสารสู่ผู้รับสาร

การสื่อสาร (Communication) ในความหมายของผู้ศึกษา หมายถึง ความต้องการที่จะส่งข้อมูลข่าวสาร (Message) ของผู้ส่งสาร (Sender) ผ่านช่องทางสื่อสาร (Channel) ที่เลือก ไปสู่ผู้รับสาร (Receiver) ที่ผู้ส่งสารมุ่งหวัง เพื่อผลรับรู้ข้อมูลข่าวสารนั้น โดยผลสำเร็จของการสื่อสารคือผู้รับสารได้รับข้อมูลข่าวสารและสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลข่าวสารนั้น สืบได้จากปฏิกิริยาตอบกลับ (Feedback) ความพึงพอใจจากการรับข้อมูลข่าวสารนั้น และยังประกอบแวดล้อมด้วยบริบทต่างๆ (context)

โดยปกติการสื่อสารเป็นการแสดงออกโดยธรรมชาติของมนุษย์ ที่ต้องการบ่งบอกความต้องการของตนเองแก่ผู้อื่นให้รับรู้ การแสดงออกของมนุษย์ถึงการสื่อสารเป็นพฤติกรรมเบื้องต้นในสังคมที่ต้องมีการปฏิสัมพันธ์ พูดคุยสนทนา ปรีกษาแลกเปลี่ยนหรือการเรียนการสอน เป็นระบบหรือกระบวนการที่เกิดขึ้นและเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

2. วัตถุประสงค์การสื่อสาร

มนุษย์มีวัตถุประสงค์หลายประการในการสื่อสาร เพื่อตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย สังคม และด้านจิตวิทยา การสื่อสารช่วยให้มนุษย์มีสุขภาพแข็งแรง โดยเฉพาะด้านจิตใจ จากผลการวิจัยพบว่า คนที่ชอบแยกตัวโดดเดี่ยวไม่ชอบการสื่อสารกับผู้อื่นมักมีอายุสั้นกว่าบุคคลที่ชอบติดต่อกับผู้อื่น ผู้ที่มีการสื่อสารน้อยและเจ็บเหงามักจะมีอัตราการป่วยด้วยโรคหัวใจและมะเร็งสูง (Richard W. Clark and Babara L. Clinton 1995: 20 อ้างถึงใน ชีรารักษ์ โภธิสุวรรณ) นอกจากนี้แล้วมนุษย์เรายังมีความต้องการสื่อสารในสังคมที่กว้างขวางกว่าการสื่อสารเฉพาะในครอบครัวหรือเพื่อนสนิท ทั้งนี้เพราะเกิดจากความต้องการพื้นฐาน 5 ประการที่ Maslow อธิบายไว้ คือ ความต้องการทางกาย ความต้องการความปลอดภัยในชีวิต ความต้องการความรัก ความต้องการการยอมรับ และความต้องการความสำเร็จในชีวิตตน ดังนั้นมนุษย์จึงมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสารดังต่อไปนี้

1. เพื่อแสวงหาข่าวสาร วัตถุประสงค์นี้จะแสดงในรูปการถาม การตอบคำถาม การนำเสนอ การแสดงความคิดเห็น
2. เพื่อแสดงอารมณ์ความรู้สึก ได้แก่ อาการดีใจ เสียใจ ผิดหวัง เศร้า สนุกสนาน เป็นต้น การแสดงอารมณ์ความรู้สึกเพื่อสื่อสาร จะช่วยให้เกิดการตอบสนองทางอารมณ์ที่เราต้องการได้
3. เพื่อแสดงจินตนาการ ได้แก่ การสื่อสารในการเล่าเรื่องตลกขบขัน ละคร บท ร้อยแก้ว ร้อยกรอง รวมทั้งความบันเทิงต่างๆ เป็นต้น
4. เพื่อแสดงออกซึ่งวัฒนธรรมทางสังคมอันดีงามและเป็นสากล อันจะทำให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมาย ได้แก่ ความสุภาพอ่อนน้อม การทักทายด้วยการจับมืออย่างสากล การพูดจาด้วยน้ำเสียงสุภาพ เป็นต้น
5. เพื่อโน้มน้าวชักจูงใจ การสื่อสารมีอิทธิพลต่อความคิดและการกระทำของมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการขอร้อง การชักชวน การออกคำสั่ง หรือการโฆษณา ประชาสัมพันธ์สินค้าและบริการต่างๆ

3. หน้าที่ของการสื่อสาร

การสื่อสารตามหน้าที่ของสื่อในแนวคิดของ Dennis Mc Quail (บทบาทและหน้าที่ของสื่อมวลชนแบบออกเป็นที่ประเภท <http://guru.google.co.th/guru/> ค้นคืนวันที่ 23 มีนาคม 2556)

1. การให้ข้อมูลข่าวสาร (information) เป็นการทำหน้าที่ในการแจ้งข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา ปราศจากอคติของสื่อมวลชน จะเห็นได้ในรายการข่าว เช่น การให้ข้อมูลเกี่ยวกับสังคมและโลก การชี้ให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจต่างๆ คือมีการอธิบายเชิงลึกและเชิงกว้างให้เข้าใจข่าวสารเรื่องนั้นได้อย่างชัดเจนรอบด้าน เพื่อเข้าใจที่มาที่ไปของเรื่องราว การส่งเสริมความคิดใหม่ๆ การปรับตัว การนำไปสู่ความเจริญทางสังคม

2. การทำหน้าที่ประสานสัมพันธ์ (Correlation) เป็นการทำหน้าที่ประสานสัมพันธ์ให้กับสถาบันต่างๆ ในสังคม รวมไปถึงประสานสัมพันธ์ให้กับบุคคลต่างๆ ในสังคมด้วย เพื่อให้สังคมมีความสามัคคี การอธิบาย ตีความและให้ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับความหมายของเหตุการณ์ที่นำเสนอ การสนับสนุนสถาบันหลักและบรรทัดฐาน การประสานเชื่อมโยงกลุ่มคนต่างๆ การกำหนดวาระทางสังคม การสร้างฉันทามติในสังคม

3. การทำหน้าที่สืบต่อวัฒนธรรม (Continuity) เป็นการทำหน้าที่สืบต่อวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไปจากรุ่นสู่รุ่น เช่น รายการจดหมายเหตุกรุงศรี การถ่ายทอดวัฒนธรรมกระแสหลักของสังคม การเสริมสร้างค่านิยมพื้นฐานของสังคม

4. การทำหน้าที่ให้ความบันเทิง (Entertainment) เป็นการทำหน้าที่ในการให้ความบันเทิงใจแก่ผู้รับสาร เพื่อลดความตึงเครียดจากหน้าที่การงาน หรือชีวิตประจำวัน

5. การระดมสรรพกำลัง (Mobilization) เป็นการทำหน้าที่ระดมกำลังของผู้รับสารที่ทำโดยสื่อมวลชน เป็นการรณรงค์ให้เกิดความเคลื่อนไหวในสังคม หรือเมื่อสังคมเกิดภาวะวิกฤตและต้องการความร่วมมือร่วมใจกัน ก็จะเห็นบทบาทหน้าที่ประการนี้ของสื่อมวลชนอย่างชัดเจน

4. องค์ประกอบการสื่อสาร

การศึกษาองค์ประกอบของการสื่อสารมีการศึกษาจากนักวิจัยในศาสตร์หลายสาขามาอย่างยาวนาน แนวคิดองค์ประกอบการสื่อสารที่มีชื่อเสียงมาก มาจากการเขียนของ ฮาโรลด์ดีลาสเวลล์ (Harold D. Lasswell, 1940) จากข้อความประโยคคำถาม (Lasswell, 1954: 37-51 อ้างถึงใน บุญเลิศ สุภคิลก, 2553) ดังนี้

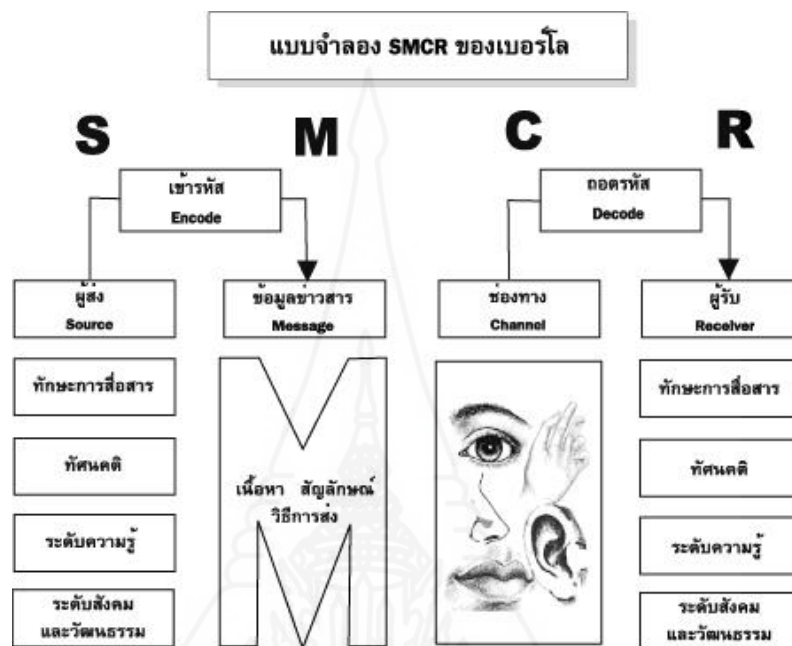
“Who	“ใคร
Says What	กล่าวอะไร
In Which Channel	ในสื่อ/ช่องทางใด
To Whom	ถึงใคร
With What Effect	มีผลอย่างไร

องค์ประกอบการสื่อสาร อริสโตเติลได้นิยามองค์ประกอบไว้ 3 อย่าง ได้แก่ Speaker (source), Speech (signal), Listener (destination) ในปี ค.ศ.1949 โคลด อี แชนแนลและวาร์เรน วีเวอร์ (Claude E. Shannon and Warren Weaver, 1949) ได้นำเสนอแบบจำลองการสื่อสาร (model of communication) ในรูปแบบเส้นตรง ประกอบด้วย 1) แหล่งสาร (source) 2) ตัวถ่ายทอด (transmitter) 3) สัญญาณ (signal) 4) เครื่องรับสาร (receiver) และ 5) จุดหมายปลายทาง (destination) นอกจากนี้ แชนแนล และวีเวอร์ได้เพิ่มองค์ประกอบที่สร้างปัญหาหรือสิ่งรบกวนในการสื่อสาร เรียกว่า เสียงแทรกซ้อน (noise) ในส่วนของสัญญาณด้วย

ภาพที่ 1.1 แสดงแบบจำลองการสื่อสารของแชนแนลและวีเวอร์

เริ่มมีการพัฒนาทฤษฎีการสื่อสารมากขึ้นในสถาบันการศึกษา (อ้างถึงใน บุญเลิศ ศุภดิกล 2553) เดวิด เค เบอร์โล (David K. Berlo 1960) นักศึกษาปริญญาเอกทางการสื่อสารได้อาศัยแนวคิดของแซนแนล และวีเวอร์ สร้างแบบจำลองการสื่อสาร อธิบายความหมายที่ชัดเจนมากขึ้น

ที่มา : ที่มาจากหนังสือเทคโนโลยีการศึกษาและนวัตกรรมของ กิตาพันธ์ มลิทอง
ภาพที่ 1.2 ภาพจำลองการสื่อสารของ เบอร์โล (1960)

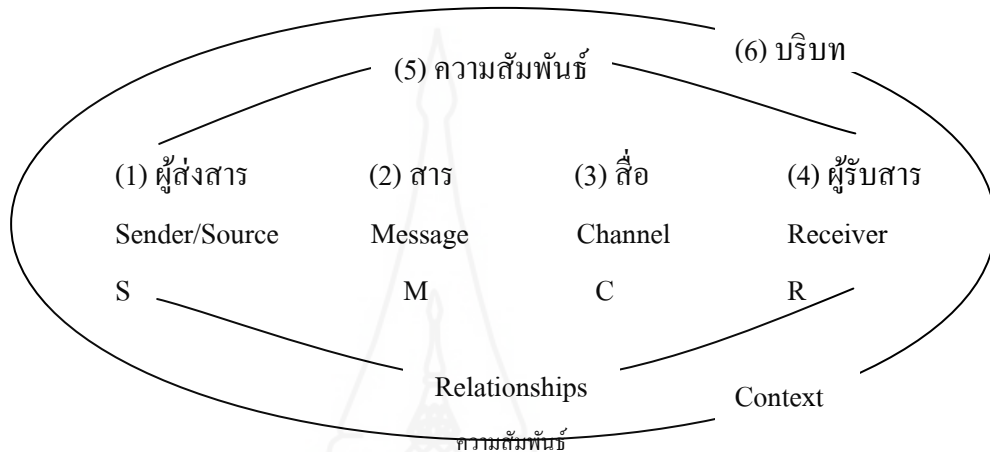
ประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ส่วนหลัก ได้แก่ 1) ผู้ส่งสาร (Source) 2) สาร (Message) 3) ช่องทางการสื่อสาร (Channel) และ 4) ผู้รับสาร (receiver) ได้ถูกนำไปใช้อย่างแพร่หลายทั่วไป ในลักษณะอักษรย่อ S – M – C – R เบอร์โลได้แยกย่อยปัจจัยสนับสนุนความสำเร็จของการสื่อสารจากองค์ประกอบทั้ง 4 ให้มีผลสมบูรณ์มากขึ้นด้วย

ศาสตราจารย์ทางสังคมศาสตร์และการสื่อสาร เอเวอเรตต์ เอ็ม โรเจอร์ส (Everett M. Rogers 1969) ได้ขยายแบบจำลองของ เบอร์โล โดยเพิ่มองค์ประกอบ “ผลกระทบ” (effect) เรียกโดยย่อว่า S – M – C – R – E ต่อมาโรเจอร์ส (1973) ได้ขยายองค์ประกอบจาก ผลกระทบ ซึ่งมี “ปฏิกิริยาป้อนกลับ” (feedback) รวมเข้าไว้ด้วยกัน ทั้งยังกล่าวถึงความสำคัญของ “ปัจจัยสิ่งแวดล้อม” (environment) หรือ “สถานการณ์” (situation) ซึ่งเกิดขึ้นในการสื่อสารด้วย

อาจกล่าวได้ว่าการสื่อสารต้องมีองค์ประกอบหลายประการเพื่อให้การถ่ายทอดความหมายนั้นสมบูรณ์ การศึกษาและทำความเข้าใจองค์ประกอบอย่างถูกต้องและครบถ้วน จะทำ

ให้ผู้สื่อสารนั้นสามารถเรียนรู้ ปรับปรุง การสื่อสารให้เหมาะสมกับสถานการณ์ อันจะทำให้การสื่อสารบรรลุวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

การสื่อสาร ตามหลักการที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่

ภาพที่ 1.3 องค์ประกอบการสื่อสาร

1. **ผู้ส่งสาร (Sender)** หมายถึง ผู้เริ่มต้นส่งสาร โดยทำการคิดวิเคราะห์ (Analysis) และประมวลเนื้อหาข่าวสาร รูปแบบการสื่อสาร วิธีการสื่อสาร เส้นทางหรือช่องทางสื่อสาร รวมไปถึงเลือกเป้าหมายผู้รับสาร ประเมินผลที่จะได้รับ เพื่อความสำเร็จในการส่งสารนั้น ผู้ส่งสารอาจเป็นผู้รับสารได้ในบางลักษณะ เช่น การสื่อสารแบบเผชิญหน้า การสนทนา หรือแม้กระทั่งการสื่อสารภายในบุคคล (Intrapersonal) ของผู้ส่งสารเอง เมื่อส่งสารไปแล้ว อาจนำสารที่ตนเองส่งกลับมาทบทวนอีกครั้ง ซึ่งคือการรับสารของตนเอง การส่งสารที่ดี ผู้ส่งต้องปราศจากอคติ เป็นกลาง และมีเนื้อหาข้อมูลข่าวสารที่เป็นจริง แต่ในบางครั้ง การส่งสารอาจมีเงื่อนไข ตามความต้องการและผลประโยชน์ของผู้ส่งสาร ความสำคัญของการสื่อสาร คือผู้ส่งสาร ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มกระบวนการสื่อสารให้เกิดขึ้น ผู้ส่งสารจึงต้องมีทักษะในการสื่อสาร เพื่อความมีประสิทธิภาพของกระบวนการสื่อสารนั้น

2. **ข้อมูลข่าวสาร หรือเนื้อหาสาร (Message)** หมายถึง สิ่งที่มีความหมายจาก การพูด อากัปกริยาที่แสดงออกมาทางกาย สัญลักษณ์อักษร รหัส ตัวหนังสือที่เป็นข้อความ หรือหมายถึงรูปภาพ แผนแบบ แผนผัง ที่สามารถสื่อให้เข้าใจได้ โดยการจัดเรียง ออกแบบ เพื่อให้เกิดความหมายสำหรับสื่อสาร ข้อมูลเนื้อหาข่าวสารที่ดี มักเป็นความจริง สามารถตรวจสอบได้ นำไป

ปฏิบัติได้จริงและเป็นประโยชน์ทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร โดยต้องสื่อความหมายที่เข้าใจและตีความได้ง่าย มีความชัดเจน และทันยุคสมัย

3. สื่อ ช่องทางหรือเส้นทางในการส่งสาร (Channel) หมายถึง ระบบในการนำพาข้อมูลข่าวสารไปหาผู้รับสาร โดยหมายรวมถึงการใช้ระบบประสาทสัมผัสของร่างกายมนุษย์ ประกอบด้วย ดวงตา หู จมูก ลิ้น และร่างกาย เพื่อใช้สร้างเสียงและอากัปกริยา เป็นสื่อในการสื่อสาร และระบบสื่อสารที่มนุษย์สร้างขึ้น ให้เป็นตัวกลางในการส่งสาร เช่น โทรศัพท์ โทรเลข โทรสาร โทรทัศน์ วิทยุกระจายเสียง สิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์โดยเครื่องมือทางอิเล็กทรอนิกส์ทุกชนิด จะเป็นการสื่อโดยตรงหรือโดยอ้อม โดยการใช้สื่อเดียวหรือสื่อผสมผสานกัน เพื่อให้การส่งสาร ประสบผลที่ต้องการ

4. ผู้รับสาร (Receiver) หมายถึง เป้าหมายในการส่งสารของผู้ส่งสารในความหมายของการสื่อสาร เมื่อสารถึงผู้รับสาร ถือว่าการสื่อสารนั้นครบองค์ประกอบการสื่อสารโดยสมบูรณ์แล้ว ถึงแม้ว่าจะมีปฏิกิริยาป้อนกลับ ในลักษณะนั้นถือว่าเป็นการเริ่มวงรอบการสื่อสารอีกครั้ง ในส่วนของการสื่อสารสาธารณะ ผู้รับสารเป็นกลุ่มเป้าหมาย เมื่อทำการส่งสารสู่สื่อสาธารณะแล้ว ถือว่าผู้รับสารได้รับแล้ว

5. ความสัมพันธ์ (Relationships) จะเกิดขึ้นขณะการสื่อสารเริ่มต้นขึ้น โดยมีการแสดงออกทั้งทางวาจาและกริยาอาการ โดยการโต้ตอบทางวาจาเกิดขึ้นพร้อมเกิดมีการแสดงกริยาอาการตอบสนองคำพูดนั้น หรืออาจเพียงแต่แสดงท่าทางก็เป็นการสื่อสารกันแล้ว

6. บริบท (Context) สิ่งแวดล้อมโดยรอบการสื่อสารในขณะนั้น ที่ช่วยบ่งบอกหรือขยายความหมายในการสื่อสาร กับส่วนประกอบของสังคม วัฒนธรรม ทักษะสติ ความรู้ ประสบการณ์ ค่านิยม หน้าที่รับผิดชอบ กาลเทศะ สถานที่ สี แสง เสียง อารมณ์ ล้วนเป็นบริบทที่ต้องนำมาพิจารณาประกอบกระบวนการของการสื่อสาร สำหรับภาวะวิกฤติ ซึ่งเป็นเหตุการณ์ในสภาพแวดล้อมที่กระทบการสื่อสาร ก็นับว่าเป็นบริบทของกระบวนการสื่อสารด้วยเช่นกัน

5. ประเภทของการสื่อสาร

การสื่อสารจัดแบ่งประเภทตามเกณฑ์ไว้หลายประเภท ในหนังสือเล่มนี้จะขอแบ่งประเภทของการสื่อสารโดยยึดจำนวนคนเป็นเกณฑ์ได้ 6 ประเภทดังนี้

1. การสื่อสารภายในบุคคล เป็นการสื่อสารที่เกิดขึ้นภายในบุคคลเดียว โดยบุคคลนั้นเป็นทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสารด้วยวัตถุประสงค์ในการคิดหาเหตุผลวิเคราะห์ ไตร่ตรอง ตัดสินใจ เช่น การพูดกับตัวเอง การคิดถึงสถานที่ท่องเที่ยว การร้องเพลงขณะขับรถยนต์ เป็นต้น

2. **การสื่อสารระหว่างบุคคล** เป็นการสื่อสารประกอบด้วยบุคคลที่ทำการสื่อสาร 2 คน มีทั้งผู้ส่งสารและผู้รับสาร สามารถแลกเปลี่ยนข่าวสารกันได้โดยตรงในลักษณะตัวต่อตัว ด้วยวัตถุประสงค์ในการค้นหาข่าวสาร สร้างความสัมพันธ์ ชักจูง การหยอกเย้า การช่วยเหลือ คู่สื่อสารจะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับปฏิกิริยาตอบกลับและพัฒนาตนเพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

3. **การสื่อสารกลุ่มเล็ก** เป็นการสื่อสารที่มีจำนวนคนประมาณ 5-7 คน ด้วยวัตถุประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล ความรู้ ข่าวสาร ความคิด การแก้ปัญหา ทั้งนี้การสื่อสารกลุ่มเล็กมักมีวัตถุประสงค์ร่วมกันอย่างชัดเจน และสามารถเห็นปฏิกิริยาตอบกลับได้ง่าย สามารถสื่อสารกันได้ชัดเจนตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ

4. **การสื่อสารภายในองค์กร** องค์กรคือการสื่อสาร ทุกองค์การประกอบด้วย การสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นองค์การระดับครอบครัว หรือองค์การที่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจนย่อมต้องมีการสื่อสารในองค์กรนั้น ซึ่งการสื่อสารเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนข่าวสารโดยไม่จำกัดว่าต้องอยู่ในระดับใดระดับหนึ่ง การสื่อสารมีหลายระดับ นอกจากนี้แล้วการสื่อสารองค์กรยังเกี่ยวพันกับ โครงสร้างขององค์กรอันเชื่อมโยงไปถึงรูปแบบการสื่อสารขององค์กร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การสื่อสารเพิ่มประสิทธิภาพสูงสุดให้กับองค์กร

การสื่อสารภายในองค์กรจึงมีหลายระดับการสื่อสาร ตั้งแต่การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารกลุ่มเล็ก การสื่อสารระหว่างกลุ่ม การสื่อสารมวลชน สมาชิกองค์กรจึงต้องมีการพัฒนาทักษะการสื่อสารเพื่อสร้างมนุษยสัมพันธ์ และพัฒนางานในความรับผิดชอบเพื่อให้องค์กรพัฒนาในภาพรวม

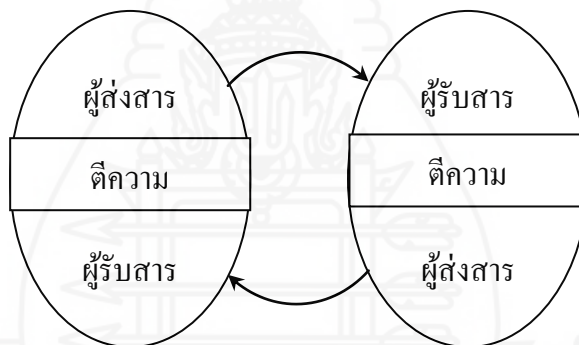
5. **การสื่อสารสาธารณะ** เป็นการสื่อสารที่มีผู้พูด 1 - 4 คน มาพูดให้กับผู้ฟังจำนวนมาก เพื่อให้ข่าวสาร ชักจูงใจ หรือให้ความบันเทิง เช่น การหาเสียงเลือกตั้ง การปาฐกถาพิเศษ การอภิปราย ทอล์กโชว์ การสื่อสารในลักษณะนี้ผู้ฟังมาฟังด้วยวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนและในสถานการณ์การสื่อสารนั้น ผู้ฟังจะมีปฏิกิริยาตอบกลับระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารได้น้อยมากหรืออาจไม่มีเลย

6. **การสื่อสารมวลชน** เป็นการสื่อสารที่เกิดขึ้นมาตอบสนองการขยายตัวและความซับซ้อนของสังคม การสื่อสารมวลชนเป็นการสื่อสารผ่านทางสื่อวิทยุกระจายเสียง โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ นิตยสาร ภาพยนตร์ อินเทอร์เน็ต เพื่อให้ความบันเทิง โน้มน้าวชักจูงใจ ให้ความรู้ ข่าวสารแก่สมาชิกของสังคม ซึ่งมีจำนวนมาก ผู้ส่งสารในการสื่อสารมวลชนมักเป็นองค์การขนาดใหญ่ มีการบริหารจัดการ มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินกิจการค่อนข้างสูง สารที่ส่งไปมีความรวดเร็ว ไม่ยั่งยืนและเป็นของสาธารณชน ผู้รับสารของการสื่อสารมวลชน มีจำนวนมากและมีความแตกต่าง

กันทางลักษณะประชากร ค่านิยม ทศนคติ ความคิดเห็น วัฒนธรรม รวมทั้งผู้รับสาร ไม่เป็นที่รู้จักกัน นอกจากนี้แล้ว ปฏิกริยาตอบกลับระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารมีน้อยมากหรืออาจไม่มีเลย

6. กระบวนการสื่อสาร

การสื่อสารมีลักษณะเป็นกระบวนการไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารภายในบุคคล การสื่อสารระหว่างบุคคล การสื่อสารสาธารณะ การสื่อสารในองค์กร การสื่อสารมวลชน เพราะเมื่อการสื่อสารเริ่มต้นขึ้นแล้วจะไม่หยุดนิ่ง ณ จุดใดจุดหนึ่งการสื่อสารจะเคลื่อนที่ไปข้างหน้า และมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ซึ่งการเปลี่ยนแปลงนั้นขึ้นอยู่กับบริบทต่างๆ ของการสื่อสาร ความเข้าใจในกระบวนการสื่อสารจะช่วยให้ผู้สื่อสารเข้าใจสาร สามารถคิดวิเคราะห์ ตีความ และมีปฏิกริยาตอบกลับได้อย่างเหมาะสมชัดเจน ลักษณะของกระบวนการสื่อสารมีดังนี้ (ธีรารักษ์ โปธิสุวรรณ, 2548)

ภาพที่ 1.4 กระบวนการสื่อสารของผู้สื่อสาร

1. การสื่อสารเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนข่าวสาร เพราะในบุคคลคนเดียวกันจะเป็นได้ทั้งผู้ส่งและผู้รับสารในกระบวนการแลกเปลี่ยนนี้ องค์ประกอบแต่ละส่วนต้องสัมพันธ์กัน นั่นคือ มีผู้ส่งสารต้องมีผู้รับสาร มีเนื้อหาสารต้องมีผู้ส่งสาร มีปฏิกริยาต้องมีผู้รับสาร การเปลี่ยนแปลงของแต่ละองค์ประกอบของการสื่อสารมีผลต่อองค์ประกอบอื่นๆ ในกระบวนการสื่อสาร ทั้งนี้ การสื่อสารของผู้สื่อสารย่อมขึ้นอยู่กับบริบท ประสบการณ์ ทศนคติ ความเชื่อทางวัฒนธรรม ความคาดหวัง อารมณ์ ความสัมพันธ์ของประเด็นที่สื่อสารด้วย และการสื่อสารจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพแวดล้อมและสถานการณ์โดยไม่หยุดนิ่งกับที่

2. การสื่อสารเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้น การสื่อสารจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนตลอดเวลา เพื่อให้สอดคล้องกับบทบาท

หน้าที่ ค่านิยม ทักษะคติ วัฒนธรรม และปทัสถาน (norm) ของสังคม ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมกรรมการสื่อสาร หากมองดูการสื่อสารในองค์กร จะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าการสื่อสารในองค์กรเป็นกระบวนการทางวัฒนธรรมที่ถูกสร้างขึ้นและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน สมาชิกในองค์กรเป็นผู้สร้างวัฒนธรรมสืบทอดต่อกันมา เป็นผู้เรียนรู้และถ่ายทอดวัฒนธรรมไปสู่สมาชิกรุ่นแล้วรุ่นเล่า สมาชิกใหม่ย่อมต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมองค์กร ไม่ว่าจะเป็นพฤติกรรม ค่านิยม กฎ ระเบียบ การตัดสินใจ ภาวะผู้นำ ขศภาพบรรดาศักดิ์ ชนชั้น สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เพื่อปรับตนให้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

3. การสื่อสารมีลักษณะเป็นกระบวนการที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง นั่นคือ ไม่มีจุดเริ่มต้นหรือสิ้นสุดที่ชัดเจน การสื่อสารจะเคลื่อนที่ไปข้างหน้า มนุษย์ทำการสื่อสารอยู่ตลอดเวลาแม้ไม่มีการสื่อสารเป็นถ้อยคำ แต่ก็สื่อสารกันได้ทางอากัปกิริยา การแต่งกาย การใช้ชีวิต การสื่อสารไม่สามารถกลับมาทำซ้ำที่จุดเดิมได้ เช่น หากเราพูดวาทะที่ไม่ดีออกมาเท่ากับเราส่งสารไปแล้ว เราไม่สามารถกลับมาเริ่มต้นพูดใหม่ได้ มีแต่พยายามหาคำมาพูดเพิ่มเติมหรือสร้างความเข้าใจให้เพิ่มมากขึ้น

4. การสื่อสารเป็นกระบวนการที่มีความสัมพันธ์กับกระบวนการทางจิตวิทยา (รวิวรรณ ประกอบผล, 2532: 155 อ้างถึงใน ชีวรักษ์ โภธิสุวรรณ, 2548) นั่นคือ กระบวนการสื่อสารไม่ได้เกิดจากตัวของมันเอง แต่มีความเกี่ยวข้องกับระบบรับรู้ ระบบคิด การเรียนรู้ การจำของมนุษย์ ซึ่งหมายรวมถึง การคิดและการใช้ภาษา กระบวนการส่งและรับสาร ตลอดจนกระบวนการของการแลกเปลี่ยนข่าวสารร่วมกัน

การสื่อสารจึงเป็นกระบวนการ ที่ไม่มีจุดเริ่มต้นหรือจุดสิ้นสุดที่เห็นได้อย่างชัดเจน การสื่อสารเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนข่าวสารโดยตั้งใจหรือไม่ตั้งใจก็ตาม การสื่อสารมีความสัมพันธ์กับกระบวนการทางสังคมและวัฒนธรรม การสื่อสารมีความเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการสื่อสารมีความสัมพันธ์กับกระบวนการทางจิตวิทยา

บทที่ 2

ภาวะวิกฤติ

ภาวะวิกฤติ (Crisis) เป็นช่วงเวลาหรือสภาวะของเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่ไม่ปกติ เกิดความไม่ปลอดภัยต่อชีวิตและทรัพย์สิน ก่อให้เกิดอันตรายโดยตรงหรือโดยอ้อม เป็นลักษณะของภัยพิบัติ หรือภัยคุกคาม สามารถเกิดขึ้นได้โดยฉับพลันหรืออาจสะสมความพลังอำนาจทำลายล้างไว้ และค่อยๆเพิ่มความน่าจะเป็นอันตรายมากขึ้นเรื่อยๆ อาจเป็นสภาวะทางกายให้เกิดการบาดเจ็บ เสียชีวิต และสภาวะทางจิตใจ ทำให้เกิดความเครียด ความกลัว วิตกกังวล จิตหลอน ถึงขั้นป่วยทางจิต ในทางเศรษฐกิจและสังคมอาจเกิดความสูญเสีย จากระดับชุมชนจนถึงระดับประเทศ หรือนานาประเทศก็ได้

1. ความหมายของภาวะวิกฤติ

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พุทธศักราช 2542 ได้ให้ความหมายคำว่า “วิกฤต, วิกฤต, วิกฤติ, วิกฤติ [วิกฤต, วิกฤตตะ, วิกฤต, วิกฤตติ] ว. อยู่ในขั้นต่อแหลมต่ออันตราย เช่น การเมืองอยู่ในขั้นวิกฤติ มักใช้แก่เวลาหรือเหตุการณ์ เป็น วิกฤตีกาล หรือ วิกฤตีการณ์ อยู่ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อ เช่น มุมวิกฤติ จุดวิกฤติ. (ส.; ป. วิกฤต, วิกฤติ).

Crisis วิทย์ เทียงบูรณธรรม (2541) ได้แปลไว้ใน Se-ed's Modern English-Thai Dictionary (2547) หมายถึง วิกฤตีการณ์ เหตุการณ์ฉุกเฉิน ขึ้นฉุกเฉิน ขึ้นที่เป็นตายเท่ากัน ช่วงเวลาชี้ขาด ช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อ

วิชาการ.คอม (<http://www.vcharkarn.com/varticle/39082> ค้นคืนวันที่ 17 พฤษภาคม 2555) ภาวะวิกฤต หมายถึง เหตุการณ์ที่ก่อให้เกิดการเสียมูลของสิ่งแวดล้อม ความเป็นอยู่และการดำเนินชีวิต และส่งผลกระทบต่อจิตใจ อารมณ์ และความรู้สึกอย่างรุนแรง เช่น สูญเสียคนที่เรารัก ตกงาน เมื่อเพื่อนร่วมงานหรือเจ้านายจนทนแทบไม่ไหว ทำธุรกิจแล้วขาดทุน ประสบอุบัติเหตุ พิการ เป็นโรคร้าย เป็นต้น

สรุปความหมาย ภาวะวิกฤติ คือ ช่วงเวลาการเกิดเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เป็นอันตราย เกิดความสูญเสีย เช่น ภัยพิบัติต่างๆ ทั้งของตนเองหรือสิ่งแวดล้อม และก่อให้เกิดผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรง

2. ประเภทของภาวะวิกฤติ (Types of Crisis)

ปีเตอร์ เพาเวอร์ (Peter Power อ้างถึงใน ประกอบ คุปรัตน์, 2554) ผู้เชี่ยวชาญชาวอังกฤษที่ให้คำแนะนำองค์กรต่างๆ ในการจัดการวิกฤติ (Crisis Management) ได้แบ่งประเภทของภัยพิบัติสำหรับการจัดการวิกฤติได้ 2 ประเภท คือ ภัยธรรมชาติ และภัยจากการกระทำของมนุษย์

2.1 ภาวะวิกฤติที่เกิดจากภัยธรรมชาติ (Natural Crisis or Disaster)

ภัยธรรมชาติที่สร้างผลกระทบให้เกิดภาวะวิกฤติหมายถึง ปรากฏการณ์หรือสถานการณ์ทางธรรมชาติที่สร้างผลกระทบต่อการดำรงชีวิตปกติประจำวัน ให้เกิดความเปลี่ยนแปลงไป เกิดความไม่ปลอดภัย มีอันตราย เกิดความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน จนถึงระบบเศรษฐกิจและสังคมโดยรวม

ธรรมชาติที่เป็นอยู่ประกอบด้วยแผ่นดิน (Lithosphere) ห้วงน้ำ (Hydrosphere) และชั้นฟ้า (Atmosphere) รวมกันเป็นโลก (Earth) ใต้นี้ โลกเป็นเทหวัตถุ (object) โคจร (orbit) ในห้วงอวกาศ (space) สัญฐานทรงกลม (globe) ลักษณะเป็นดาวเคราะห์ (Planet) ในระบบสุริยะ (Solar system) คือมีดวงอาทิตย์ (Sun) เป็นศูนย์กลางระบบ ดาวโลก (Earth) มีแกนแข็ง (solid core) กับมีชั้นหลอมเหลวร้อนระอุ (Mantle) อยู่ระหว่างกลาง ทำให้เปลือกโลกภายนอก (Crust) ที่เย็นลงแล้วแบ่งแยกแตกออกเป็นแผ่น (Plate tectonics) ที่ขอบของแผ่นเปลือกโลกเป็นแนววงรอบติดต่อกันไปรอบโลก เรียกว่า วงแหวนแห่งไฟ (ring of fire) เป็นแนวปะทุของความร้อนภายในโลก เรียกว่า หินหนืด (Magma) เมื่อปะทุออกมา เรียกว่า ลาวา (Lava) ก่อให้เกิดภูเขาไฟระเบิด (volcanic eruptions) ถ้าลาวาที่พุ่งสู่บรรยากาศ (Volcanic ash) ธารลาวา (lava canal) ไหลมาสะสมพอกพูนเกิดเกาะแก่งขึ้นใหม่ เช่น มลรัฐฮาวาย (Hawaii state) ประเทศสหรัฐ หมู่เกาะกาลาปากอส (Galapagos) ประเทศเอกวาดอร์ หรือสาธารณรัฐไอซ์แลนด์ (Republic of Iceland) เป็นต้น การเคลื่อนตัวของแผ่นเปลือกโลกหรือแผ่นธรณีภาค (Plate tectonics) ทำให้เกิดการชน อัคระแตก บริเวณขอบของแผ่นเปลือกโลก ปลดปล่อยความสั่นสะเทือนออกมาอย่างรุนแรงและเป็นระลอกคลื่นแผ่กระจายโดยรอบ โดยมีหน่วยวัดอยู่สองระบบ คือ ริคเตอร์ (Richter) และ เมอร์คัลลี (Mercury) จุดศูนย์กลางแรงสั่นสะเทือน (epicenter) หากอยู่บนแผ่นดินก็มีผลทำให้เกิดแผ่นดินไหว (earthquakes) หากการเกิดมีศูนย์กลางในห้วงน้ำ เกิดในทะเลมหาสมุทร จะเกิดคลื่นใต้น้ำพัดเข้าฝั่ง (tsunami) ที่เกิดจากการสั่นสะเทือนอย่างรุนแรงของการเคลื่อนตัวของเปลือกโลก สำหรับถ้าถ่านภูเขาไฟ (volcanic ash) ที่ถูกพ่นขึ้นสู่บรรยากาศจะบดบังการมองเห็น (obstruction to vision) ทักษะวิสัยในการเดินทางเสียไป โดยเฉพาะการเดินทางทางอากาศโดยเครื่องบิน ยังมีผลทำให้เครื่องยนต์ที่ใช้อากาศยานในการขึ้นบินเกิดความเสียหาย และมีผลต่อการ

หายใจของมนุษย์ หากฝุ่นละอองเถ้าภูเขาไฟเกิดขึ้นครอบคลุมทั่วโลก ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศอย่างร้ายแรง (air pollutions) อุณหภูมิโลกจะลดลงอย่างรวดเร็ว เกิดวิกฤติทางภูมิอากาศ ระบบฤดูกาลเปลี่ยนไป (climate change) การเกษตรกรรมล้มเหลวเนื่องจากแสงอาทิตย์ไม่สามารถส่องผ่านลงมาได้ อากาศหนาวเย็น ฝนและหิมะตกหนัก ระบบคมนาคมหยุดชะงัก ผลกระทบเกิดขึ้นเป็นลูกโซ่ในทุกกิจการ

น้ำทะเลกำลังอุ่นขึ้น เป็นผลมาจากอุณหภูมิโลกที่ร้อนขึ้น (global warming) เกิดจากการสะสมของสารเคมีไปทำลายบรรยากาศชั้น โอโซน (ozone) ส่งผลให้รังสีจากแสงของดวงอาทิตย์สามารถส่องผ่านชั้นบรรยากาศโดยไม่มีระบบการกรองรังสี (Ozone layer) ทำให้โลกรับความร้อนโดยตรงมากขึ้น การที่น้ำทะเลร้อนขึ้น อาจไม่มีความหมายกับบุคคลทั่วไป เนื่องจากมีคำอธิบาย เชิงวิชาการที่เข้าใจได้ยากทำให้ไม่สนใจใคร่รู้กับคิดว่าเป็นสิ่งไกลตัว ผลที่ได้จากการที่น้ำทะเล ร้อนขึ้น ทำให้เกิดระเหยของไอน้ำจำนวนมาก ฝนตกหนัก เกิดสภาวะอุทกภัย หรือเกิดพายุหมุนเขตร้อน (tropical storm) ได้ง่ายขึ้นและมีความรุนแรงมากกว่าในอดีต เกิดผลกับระบบนิเวศน์ทางทะเล สัตว์น้ำจะไม่สามารถอาศัยอยู่ได้ ระบบการไหลเวียนของน้ำทะเลจะเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม (influence of sea currents) เกิดปรากฏการณ์เอลนีโญ (el nino) ลานีญา (la nina) และเอน-โซ (enso) รุนแรงขึ้น ในพื้นที่หนึ่งอาจมีฝนตกหนัก เกิดวิกฤติภัยน้ำท่วม (floods) ในขณะที่พื้นที่ข้างเคียงเกิดสภาวะภัยแล้ง ขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรง (droughts) ก็เป็นไปได้

เอลนีโญ และเอนโซ ปรากฏการณ์เอลนีโญมีชื่อเรียกอย่างเป็นทางการว่า “El Niño – Southern Oscillation” หรือเรียกอย่างสั้นๆ ว่า ENSO ซึ่งหมายถึง การเปลี่ยนแปลงซึ่งเกิดขึ้นบริเวณมหาสมุทรแปซิฟิกตอนใต้ โดยกระแสลมสินค้าตะวันออกอ่อนกำลัง กระแสลมพื้นผิวเปลี่ยนทิศทางพัดจากประเทศอินโดนีเซีย และออสเตรเลียตอนเหนือไปทางตะวันออก แล้วยกตัวขึ้นเหนือชายฝั่งทวีปอเมริกาใต้ ก่อให้เกิดฝนตกหนักและแผ่นดินถล่มในประเทศเปรูและเอกวาดอร์ กระแสลมพัดกระแสใต้นบนพื้นผิวมหาสมุทรแปซิฟิกไปรวมกันบริเวณชายฝั่งประเทศเปรู ทำให้กระแส

น้ำเย็นใต้มหาสมุทรไม่สามารถลอยตัวขึ้นมาได้ ทำให้บริเวณชายฝั่งขาดธาตุอาหารสำหรับปลา และนกทะเล ปรากฏการณ์เอลนีโญทำให้ฝนตกหนักในตอนเหนือของทวีปอเมริกาใต้ แต่ยังก่อให้เกิดความแห้งแล้งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และออสเตรเลียตอนเหนือ การที่เกิดไฟไหม้ป่าอย่างรุนแรงในประเทศอินโดนีเซีย ปรากฏการณ์ ENSO ส่งผลกระทบไม่รุนแรงนักใน ประเทศไทย ความแห้งแล้งที่เกิดขึ้นเป็นผลจากปรากฏการณ์จริงแต่ปริมาณน้ำฝนไม่แตกต่างจากปกติมากนัก อาจเกิดจากปริมาณน้ำฝนที่ลดลงและการกระจายของฝนลดลงกว่าสภาพปกติ

ลานีญา คือ ลมค้าตะวันออกเฉียงใต้ที่พัดปกคลุมเหนือมหาสมุทรแปซิฟิกเขตร้อน มีกำลังแรงมากกว่าปกติและพัดพาผิวน้ำทะเลที่อุ่นจากตะวันออกเฉียงใต้ของเอเชีย ยี่งขึ้น ทำให้บริเวณแปซิฟิกตะวันตก รวมทั้งบริเวณตะวันออกเฉียงใต้ของเอเชีย มีอุณหภูมิน้ำทะเลสูงขึ้นส่งผลให้อากาศเหนือบริเวณดังกล่าวมีการลอยตัวขึ้นและกลั่นตัวเป็นเมฆ และฝนส่วนแปซิฟิกตะวันออกเฉียงใต้ประเทศเปรูและเอกวาดอร์นั้นขบวนการไหลขึ้นของน้ำเย็นระดับล่างไปสู่ผิวน้ำ (upwelling) จะเป็นไปอย่างต่อเนื่องและรุนแรง อุณหภูมิที่ผิวน้ำทะเลจึงลดลงต่ำกว่าปกติ ในปีลานีญาปริมาณฝนของประเทศไทยส่วนใหญ่สูงกว่าปกติ สำหรับอุณหภูมิปรากฏว่า ลานีญา มีผลกระทบต่ออุณหภูมิในประเทศไทยโดยทุกภาคของประเทศไทยมีอุณหภูมิต่ำกว่าปกติทุกฤดู

บรรยากาศ (atmosphere) มีปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ (phenomenal) เกิดขึ้นได้ อย่างมากมาย ทั้งที่มีประโยชน์ เช่นควบคุมสภาวะความร้อนหนาวที่พอเหมาะต่อการดำรงชีวิต อากาศที่เหมาะสมต่อการหายใจของมนุษย์ สัตว์และพืช การเป็นสื่อให้เกิดไฟ สร้างน้ำฟ้า (precipitation) เป็นฝนตกมาหล่อเลี้ยงชีวิตบนโลกนี้ บรรยากาศมีปรากฏการณ์ที่มีความรุนแรง สามารถสร้างความเสียหายได้ เกิดเป็นภัยทางธรรมชาติ (disaster) ที่ไม่สามารถยับยั้งได้ ลมที่พัด โดยปกติให้ความเย็นสบาย แต่เมื่อลมมีกำลังแรงขึ้นมาก (gust or squall) สามารถสร้างความเสียหายได้ในวงกว้าง เช่น ลมที่เกิดจากเมฆพายุฟ้าคะนอง (Thunder storm cloud) หรือเมฆคิวมูโลนิมบัส (Cumulonimbus)* เป็นลมหมุนที่มีความเร็วลมมากกว่าสองร้อยกิโลเมตรต่อชั่วโมง ทำลายบ้านเรือน โรงงานอุตสาหกรรม พื้นที่การเกษตรกรรม ในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีชื่อเรียกว่า ทอร์นาโด (Tornado) หรือลมแรงและฝนตกหนักที่เกิดจากพายุหมุนในเขตร้อน (tropical storm) ที่มีบริเวณก่อตัวในมหาสมุทรแปซิฟิกด้านตะวันตกหรือบริเวณทะเลจีนตอนใต้ เคลื่อนตัวผ่านเข้าประเทศไทย เข้ามาสร้างความเสียหายตามที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น

ภัยพิบัติทางธรรมชาติ ที่เกิดขึ้นบนโลกและมีผลกระทบต่อประเทศไทย มีดังนี้

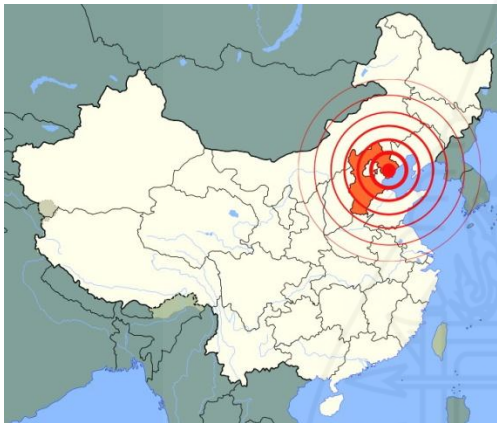
1. แผ่นดินไหว (Earthquakes)

เป็นปรากฏการณ์สั่นสะเทือนหรือเขย่าของพื้นผิวโลก เพื่อปรับตัวให้อยู่ในสภาวะสมดุล เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่เกิดจากการเคลื่อนตัวของแผ่นเปลือกโลก (แนวระหว่างรอยต่อธรณีภาค: plate tectonics) ทำให้เกิดการเคลื่อนตัวของชั้นหินขยับเลื่อน เคลื่อนที่ หรือแตกหักและเกิดการโอนถ่ายพลังงานศักย์ ผ่านในชั้นหินที่อยู่ติดกัน การสั่นสะเทือนหรือ

* เมฆคิวมูโลนิมบัส (Cumulonimbus) ลักษณะเป็นเมฆก้อนใหญ่รูปร่างคล้ายภูเขาใหญ่ มียอดเมฆแผ่ออกเป็นรูปร่างคล้ายทั่งที่ใช้ในการตีเหล็ก (anvil) ฐานเมฆต่ำมีสีด้ามืด เป็นเมฆหนา มีดทับ มีฟ้าแลบ ฟ้าร้อง อาจอยู่กระจัดกระจายหรือรวมกันอยู่ มักมีฝนตกลงมา เรียกเมฆชนิดนี้ว่า “เมฆฟ้าคะนอง”

แผ่นดินไหวนี้จะถูกบันทึกด้วยเครื่องมือที่เรียกว่า ไซสโมกราฟ (seismograph) โดยการศึกษาเรื่องแผ่นดินไหวและคลื่นสั่นสะเทือนที่ถูกส่งออกมา จะเรียกว่า “วิทยาแผ่นดินไหว” (Seismology)

ผลกระทบจากแผ่นดินไหว หากจุดศูนย์กลางแผ่นดินไหวเกิดขึ้นบนผิวดินระดับตื้น จะส่งแรงสั่นสะเทือนได้อย่างรุนแรงที่สุด ดังที่เคยเกิดในเมืองถังซาน ประเทศจีน เมื่อเวลา 03.42 น.วันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ.2519 (ค.ศ.1976) แรงสั่นสะเทือนวัดได้ 7.8 มาตรการริกเตอร์ มีศูนย์กลางใกล้ผิวดิน ทำให้แรงสั่นสะเทือนส่งขึ้นมาถึงผิวโลกได้เต็มที่โดยไม่สูญเสียพลังงานเลย ผลคือพื้นที่บริเวณนั้นถูกเขย่าจนราบเรียบ เป็นแผ่นดินไหวที่คร่าชีวิตมนุษย์มากที่สุดในศตวรรษนี้ สูญเสียชีวิตมากกว่าเจ็ดแสนคน บาดเจ็บและไร้ที่อยู่อาศัยมากถึงกว่าหนึ่งล้านคน โดยยังเกิดอาฟเตอร์ช็อกอย่างรุนแรงติดตามมาอีกหลายครั้ง (อ้างอิงใน Wikipedia ค้นคืนวันที่ 16 พฤษภาคม 2555)

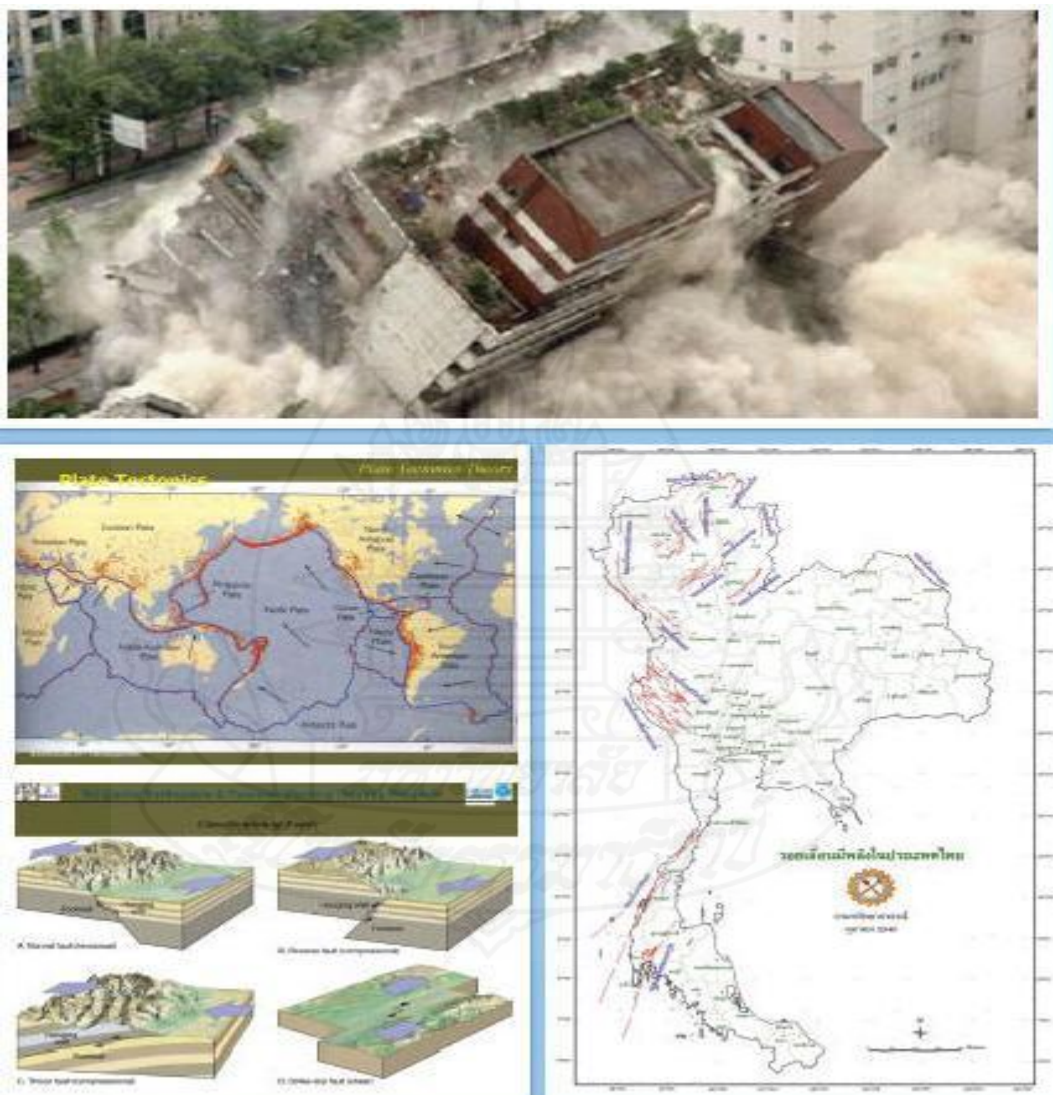
สภาพเมืองถังซัน หลังแผ่นดินไหวขนาด 7.8 ริกเตอร์ ในปี พ.ศ. 2519 (ภาพเอเจนซี)

ภาพที่ 2.1 แผ่นดินไหวในประเทศจีน พ.ศ.2519

ที่มา: www.manager.co.th/china/ (ค้นคืนวันที่ 17 พฤษภาคม 2555)

ผู้อำนวยการชี้ เหตุแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ที่เมือง ถังซาน มณฑลเหอเป่ย์ ประเทศจีน จะมี After Shock เกิดขึ้นต่อเนื่องเป็นเวลากว่าร้อยปี (ที่มา: Chinese Abroad Study Center 2 พฤศจิกายน 2555)

เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2555 เวลา 10.22 น. ตามเวลาท้องถิ่น ได้เกิดเหตุแผ่นดินไหวขนาด 4.8 ริกเตอร์ จุดเกิดเหตุอยู่ลึกจากพื้นดิน 8 กิโลเมตร เหตุเกิดที่เมืองถังซาน มณฑลเหอเป่ย์ ซึ่งเป็นเหตุแผ่นดินไหวขนาดเล็กที่เกิดขึ้นหลังจากเหตุแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ เมื่อปี พ.ศ.2519

ภาพที่ 2.2 ลักษณะของแผ่นดินไหว

ที่มา : www.chulapedia.chula.ac.th (ค้นคืนวันที่ 15 เมษายน 2555)

ต่อมาในวันที่ 29 พฤษภาคม 2555 เวลา 05.00 น. ตามเวลาที่ท้องถิ่น ได้เกิดเหตุแผ่นดินไหวขึ้นอีกครั้ง ความรุนแรง 3.2 ริกเตอร์ ระดับความลึก 6 กิโลเมตร ซึ่งผู้ชำนาญการได้ออกมาให้ความเห็นว่าเป็นผลสืบเนื่องมาจากเหตุแผ่นดินไหวครั้งใหญ่ในปี 1976 ซึ่งระดับความรุนแรงในครั้งนั้น ส่งผลให้เกิด After Shock ขึ้นอย่างต่อเนื่อง และจะกินเวลานานกว่า 100 ปี โดยจะเกิดแผ่นดินไหวในลักษณะนี้ 3-4 ครั้งใน 1 ปี แต่ระดับความรุนแรงจะค่อยๆลดกำลังลงเหลือเพียง 3-4 ริกเตอร์ คาดว่าในระยะนี้จะไม่เกิดเหตุแผ่นดินไหวขนาดรุนแรง

แผ่นดินไหววันที่ 20 กันยายน 2542 ขนาด 7.6 ริกเตอร์ ที่ได้หวั่นทำให้บ้านเรือนพังเสียหายมากมาย

แผ่นดินไหวขนาดใหญ่ที่เกิดตามพื้นที่ภูเขาสูง มักก่อให้เกิดดินถล่ม ตามมาเสมอ ไหลลงมาทับบ้านเรือนที่ตั้งอยู่เชิงเขา ดังเหตุการณ์เดือนมีนาคม ค.ศ.1995 ที่ประเทศ Ventura

ภายหลังแผ่นดินไหวขนาด 7.2 ริกเตอร์ ของวันที่ 17 มกราคม 2538 ที่เมืองโกเบ ญี่ปุ่น ทำให้ท่อแก๊สรั่วไหล ก่อให้เกิดไฟไหม้มีประชาชนเสียชีวิตมากมาย

แผ่นดินไหวขนาดใหญ่ที่เกิดตามพื้นที่ภูเขาสูง มักก่อให้เกิดดินถล่ม ตามมาเสมอ ไหลลงมาทับบ้านเรือนที่ตั้งอยู่เชิงเขา ดังเหตุการณ์เดือนมีนาคม ค.ศ.1995 ที่ประเทศ Ventura

Figure 1.2-13: Damage from soil liquefaction during the 1964 Niigata earthquake.

พื้นที่ที่รองรับด้วยชั้นดินทรายที่อิ่มตัวด้วยน้ำ จะเปลี่ยนสภาพเสมือนของเหลว (Liquefaction) เมื่อมีแผ่นดินไหวขนาดใหญ่ ทำให้อาคารทรุดจมลงในดิน จากเหตุการณ์แผ่นดินไหว ค.ศ.1964 ที่ญี่ปุ่น

26 ธันวาคม 2547 แผ่นดินไหวในทะเลขนาด 9.3 ริกเตอร์ บริเวณนอกชายฝั่งเกาะสุมาตรา อินโดนีเซีย ก่อให้เกิดสึนามิเดินทางมาถึงเกาะภูเก็ต ประเทศไทย ใช้เวลา 90 นาที

ภาพที่ 2.3 ความเสียหายจากแผ่นดินไหว

ที่มา : www.chulapedia.chula.ac.th (ค้นคืนวันที่ 15 เมษายน 2555)

ในประเทศไทยเคยเกิดแผ่นดินไหวขนาดเล็กหลายครั้ง และขนาดกลางไม่มากนัก โดยมากจุดศูนย์กลางมักเกิดจากรอยเลื่อนของแผ่นเปลือกโลกจากประเทศข้างเคียง เช่น พม่า จีน อินโดนีเซีย เป็นต้น ส่งผลสิ้นสะท้อนรับความรู้สึกสั่นไหวได้ในประเทศไทย แต่ก็มีบ้างที่จุดศูนย์กลางเกิดขึ้นในประเทศ จากรอยเลื่อนเล็กๆ ที่คาดว่าหมดพลังงานไปแล้วอาจมีการขยับปรับตัวตามแนวรอยเลื่อนขอบทวีป ขอบมหาสมุทรก็เป็นได้ ข้อมูลจากกรมอุตุนิยมวิทยา รายงานโดยกรมทรัพยากรธรณี สถิติการเกิดแผ่นดินไหวในประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ.2518 – 2554 จำนวน 303 ครั้ง และเกิดขึ้นรอบประเทศรับความรู้สึกได้ในประเทศไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2508 – 2554 จำนวน 119 ครั้ง

แผ่นดินไหวเมื่อ **9 ธันวาคม 2538** ขนาด **5.1** ริกเตอร์ บริเวณ อ.ร่องกวาง จ.แพร่

ภาพที่ 2.4 ความเสียหายจากแผ่นดินไหวในประเทศไทย*

ที่มา : <http://www.addphrae.com/community/> (ค้นคืนวันที่ 17 พฤษภาคม 2555)

* รอยเลื่อนแพร่ อยู่ทางด้านตะวันออกของแอ่งแพร่ และวางตัวในแนวตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มต้นจากด้านตะวันตกเฉียงใต้ของ อ.เด่นชัย ผ่านไปทางด้านตะวันออกของ อ.สูงเม่น และ จ.แพร่ ไปจนถึงด้านตะวันออกเฉียงเหนือของ อ.ร่องกวาง รวมความยาวทั้งสิ้นประมาณ 115 กิโลเมตร มีแผ่นดินไหวขนาด 3-4 ริกเตอร์ เกิดตามแนวรอยเลื่อนนี้กว่า 20 ครั้ง โดยเมื่อวันที่ 10 กันยายน 2533 เกิดแผ่นดินไหวขนาด 3 ริกเตอร์ จากรอยเลื่อนแพร่ไปทางทิศเหนือ และเกิดในวันที่ 9 ธันวาคม 2538 ดังภาพที่ 2.4

สมศักดิ์ โพธิ์สัตย์ (2554) อธิบายกิจกรรมทรัพยากรธรณี ซึ่งให้เห็นว่า ประเทศไทยอยู่ในพื้นที่แนวตะเข็บของเปลือกโลกที่เกิดแผ่นดินไหว ซึ่งมีโอกาสที่จะขยับตัวได้ แต่ไม่มีใครสามารถบอกได้ว่าจะเกิดแผ่นดินไหวเมื่อไหร่ และจากการสำรวจทำแผนที่บริเวณเสี่ยงภัยแผ่นดินไหวในปี 2548 ของกรมทรัพยากรธรณี พบว่ามี 4 จังหวัดที่อยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยมากที่สุด คือ กาญจนบุรี ตาก แม่ฮ่องสอน และเชียงราย โดยมีความเสี่ยงที่ 7-8 เมอร์คัลลี เพราะเป็นพื้นที่ใกล้รอยเลื่อนศรีสวัสดิ์ และรอยเลื่อนเจดีย์สามองค์ ซึ่งมีความเสี่ยงสูง ที่สำคัญ ผลกระทบอาจทำให้อาคารที่มั่นคงตามปกติเสียหายได้ส่วนจังหวัดรองลงมาส่วนใหญ่อยู่ในภาคเหนือและภาคใต้ อาทิ สุราษฎร์ธานี พังงา กระบี่ เชียงใหม่ ลำพูน พะเยา น่าน ลำปาง รวมทั้งกรุงเทพมหานคร โดยจะมีความเสี่ยงที่ 5-7 เมอร์คัลลี ซึ่งทำให้อาคารที่สร้างอย่างมั่นคงเสียหายเล็กน้อย ส่วนพื้นที่ปลอดภัยที่สุด คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภัยพิบัติที่เกิดร่วมกับการเกิดแผ่นดินไหว คือ ฝิวดินสั่นไหว พังทลายกลายเป็นโคลนแผ่นดินและภูเขาถล่ม คลื่นน้ำซัดฝั่งและคลื่นใต้น้ำ ไฟป่าหรือไฟไหม้กลางเมือง น้ำแอ่อล้นท่วม

2. ภูเขาไฟปะทุหรือระเบิด (Volcanic eruptions)

เป็นการไหลของหินหนืดหลอมเหลว (magma) ที่ยังร้อนอยู่ภายในแกนของโลก พ่นขึ้นสู่บรรยากาศของโลกเรียกว่า ลาวา (lava) และเถ้าภูเขาไฟ (volcanic ash) ทำให้เกิดมลพิษอย่างรุนแรง สามารถบดบังแสงอาทิตย์ทำให้สภาพอากาศเปลี่ยนแปลงไป การระเบิดที่รุนแรงอาจเกิดแผ่นดินสั่นไหวร่วมด้วย กับมีธารลาวาไหลสร้างความเสียหาย

ภาพที่ 2.5 ธารลาวา, ภาพตัดภูเขาไฟ

ที่มา: ฟิสิกส์ราชมงคล

ประเทศไทยมีภูเขาไฟอยู่ 8 แห่ง ที่จังหวัดบุรีรัมย์ 6 แห่ง ได้แก่ ภูเขาไฟพนมรุ้งที่ตั้งปราสาทหินพนมรุ้ง ภูเขาไฟอังคาร ภูเขาไฟหินหลุบ ภูเขาไฟกระโดง ภูเขาไฟปราบัด และภูเขาไฟดอก ที่จังหวัดลำปาง 2 แห่ง ได้แก่ ภูเขาไฟดอยผาดอกจำปาแดง และภูเขาไฟดอยหินคอกผา

ฟู ทั้งหมดดับสนิทแล้ว

ภาพที่ 2.6 การปะทุของภูเขาไฟ

ที่มา: USGS

ผลกระทบจากภูเขาไฟปะทุหรือระเบิดที่ส่งผลเสียหายกับประเทศไทย อาจเกิดจากภูเขาไฟจากประเทศข้างเคียง เช่น กรากะตัว เมราปี ในอินโดนีเซีย มายอน ฟินนาตูโบ ในฟิลิปปินส์ ฟนถ้ำถ่านขึ้นมาแล้วถูกลมมรสุมประจำฤดูกาลพัดเอาฝุ่นละอองเข้ามาสร้างมลพิษในภาคใต้ของประเทศไทย เป็นต้น อาจเกิดแรงสั่นสะเทือนในลักษณะแผ่นดินไหวหรือเกิดคลื่นใต้น้ำ สึนามิ หากภูเขาไฟปะทุหรือระเบิดในพื้นที่ทะเลหรือมหาสมุทร

3. พายุหมุนเขตร้อน (Tropical Cyclone)

เป็นลักษณะลมแรงพัดหมุนวนเข้าสู่ศูนย์กลางมีพายุฝนฟ้าคะนองตกรหนักและลมกระโชกแรง เกิดจากหย่อมความกดอากาศต่ำกำลังแรงปกคลุมเหนือน่านน้ำ ทะเลหรือมหาสมุทรในเขตร้อน เมื่อเคลื่อนตัวขึ้นฝั่งและเดินทางลึกเข้าไปในแผ่นดิน ลมที่กระโชกแรง และฝนที่ตกรหนักจะสร้างความเสียหายได้อย่างรุนแรงและเป็นบริเวณกว้าง อาจเกิดปรากฏการณ์ลูกเห็บถล่ม และน้ำไหลหลากดินโคลนถล่มตามมา ทำลายบ้านเรือน เสาไฟฟ้าหักโค่น ถนนทรุดตัวพังทลายสะพานหักขาดได้ ส่งผลให้การคมนาคมและการสื่อสารเป็นอัมพาต เศรษฐกิจเสียหายตามมา

ภาพที่ 2.7 พายุหมุนเขตร้อน

ที่มา: google.co.th (ค้นคืนวันที่ 8 เมษายน 2555)

พายุนี้มีชื่อเรียกตามท้องถิ่นที่เกิด เช่น ไชโคลอน เฮอริเคน ใต้ฝุ่น วิลลี-วิลลี บาเกีย เป็นต้น ในขณะที่องค์การอุตุนิยมวิทยา ได้กำหนดชื่อเรียกสากล จากการตั้งชื่อของประเทศในบริเวณนั้น (ศึกษาได้จากภาคผนวก รายชื่อพายุหมุนเขตร้อน)

พายุหมุนเขตร้อนที่มีผลกระทบต่อประเทศไทย จากวิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (ค้นคืนวันที่ 17 พฤษภาคม 2555) พายุใต้ฝุ่นเกย์ วันที่ 4 พฤศจิกายน พ.ศ. 2532 เวลา 08.30 น. ได้เคลื่อนเข้าสู่ภาคใต้ตอนบนด้วยความเร็วถึง 185 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ซึ่งเป็นความเร็วของพายุใต้ฝุ่นในระดับ 3 ถล่ม อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ บางสะพานน้อย และบางสะพาน ก่อนขึ้นฝั่งที่อำเภอท่าแซะ และปะทิว จังหวัดชุมพร ทำให้เกิดคลื่นพายุซัดฝั่ง ที่อำเภอบางสะพานน้อย บางสะพาน ท่าแซะและปะทิว พายุใต้ฝุ่นเกย์ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตไปถึง 446 คน บาดเจ็บ 154 คน บ้านเรือนเสียหาย 38,002 หลัง ประชาชนเดือดร้อน 153,472 คน เรือล่ม 391 ลำ ถนนเสียหาย 579 เส้น สะพาน 131 แห่ง ทำนบและฝาย 49 แห่ง โรงเรียนพัง 160 โรง วัด 93 วัด มัสยิด 6 แห่ง พื้นที่การเกษตร 80,900,105 ไร่ สัตว์เลี้ยงตาย 83,490 ตัว ประเมินความเสียหาย 11,257,265,265 บาท เช่นเดียวกับความเสียหายอย่างหนักที่เกิดขึ้นกับปะการังนอกชายฝั่งประเทศไทย พายุใต้ฝุ่นเกย์ ถือเป็นพายุหมุนเขตร้อนที่สร้างความเสียหายให้กับประเทศไทยมากที่สุดในรอบ 27 ปี นับตั้งแต่พายุโซนร้อนแฮเรียต ถล่มแหลมตะลุมพุก ในปีพ.ศ. 2505 เป็นพายุลูกเดียวในประวัติศาสตร์ที่พัดเข้าสู่ประเทศไทยในระดับใต้ฝุ่นและยังเป็นพายุที่มีความเร็วลมสูงสุดขณะขึ้นฝั่งเท่าที่เคยมีมาในคาบสมุทรมาลายู

ภาพที่ 2.8 พายุไต้ฝุ่นที่มีผลกระทบต่อประเทศไทย

ที่มา: วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (ค้นคืนวันที่ 17 พฤษภาคม 2555)

พายุไต้ฝุ่นลินดา ก่อตัวเมื่อ 31 ตุลาคม 2540 ในทะเลจีนใต้ตอนล่าง วันที่ 3 พฤศจิกายน พายุโซนร้อนลินดา เคลื่อนตัวเข้าสู่อ่าวไทย และได้ทวีความรุนแรงเป็นพายุไต้ฝุ่น ความเร็วลม 120 กม./ชม. เมื่อเวลา 10.00 น. ขณะอยู่ห่างจากเกาะสมุยประมาณ 230 กิโลเมตร ซึ่งสร้างความตื่นกลัวให้กับชาวไทย เพราะทิศทางและลักษณะของพายุลินดา เหมือนกับพายุไต้ฝุ่นเกย์ที่เคยพัดถล่มจังหวัดชุมพรใน พ.ศ. 2532 แต่ปรากฏว่าก่อนจะเคลื่อนขึ้นฝั่งที่ อ.ทับสะแก จ.ประจวบคีรีขันธ์ เมื่อเวลา 02.00 น. พายุไต้ฝุ่นอ่อนกำลังลงเป็นพายุโซนร้อน ความเร็วลม 80 กม./ชม. และเคลื่อนผ่านไทยเข้าสู่ประเทศพม่า ก่อนจะลงทะเลอันดามันแล้วสลายตัวไปในวันที่ 10 พฤศจิกายน ในอ่าวเบงกอลพายุลินดาทำให้เกิดฝนตกหนักถึงหนักมากต่อเนื่องหลายวัน เกิดน้ำท่วมฉับพลัน น้ำป่าไหลหลาก บริเวณประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม ราชบุรี และกาญจนบุรี โดยเฉพาะจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีลมพัดแรงจัดจนบ้านเรือนเสียหายและต้นไม้ โคนล้มในหลายอำเภอ ส่งผลผลกระทบต่อประชาชน 461,263 คน มีผู้เสียชีวิตอย่างน้อย 9 คน สูญหาย 2 คน บาดเจ็บ 20 คน บ้านเรือนได้รับความเสียหาย 9,248 หลัง ถนนเสียหาย 1,223 แห่ง ฝาย-ทำนบเสียหาย 40

แห่ง สะพานชำรุด 20 แห่ง สาธารณประโยชน์ 58 แห่ง มูลค่าความเสียหายรวม 213,054,675 บาท นอกจากนี้ยังมีคลื่นพายุซัดฝั่ง ซัดเรือประมงอับปางกว่า 50 ลำ

4. อุทกภัย หรือภัยน้ำท่วม (Floods)

เกิดจากน้ำมีปริมาณมากเกินไปที่จะไหลไปตามสายน้ำหรือทางน้ำปกติ น้ำมีปริมาณมากจนเอ่อล้นขึ้นมาท่วมพื้นที่ข้างเคียงหรือพื้นที่ลุ่มต่ำ อาจเกิดจากน้ำฝนที่ตกอย่างหนัก และตกต่อเนื่องครอบคลุมพื้นที่นั้น ประกอบกับปริมาณของน้ำที่มีอยู่ในลำน้ำอยู่เดิม การไหลของน้ำที่มากจนล้นทางระบายน้ำ เช่น แม่น้ำ คลอง เกิดหลากท่วมขังในที่ลุ่ม ในเขตทางน้ำไหลผ่าน หรือพื้นที่ใกล้ทางน้ำที่น้ำท่วมถึง หรืออาจเกิดการพังทลายของดินที่อุ้มน้ำไว้ เกิดจากการระบายน้ำจากที่กักเก็บอย่างไม่เหมาะสม เกิดจากการบริหารจัดการน้ำล้มเหลว การจัดผังเมืองไม่ดี การก่อสร้างขวางทางน้ำ การรुकล้าทางน้ำ การทิ้งขยะสิ่งปฏิกูล ล้วนเป็นสาเหตุของอุทกภัยที่เกิดจากภัยธรรมชาติ และเกิดเป็นภัยเนื่องจากการกระทำของมนุษย์

อุทกภัยในประเทศไทย พ.ศ. 2554 (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี 17 พฤษภาคม 2555) เป็นอุทกภัยรุนแรงที่เกิดขึ้นระหว่างฤดูมรสุมในประเทศไทย พ.ศ. 2554 เกิดผลกระทบต่อบริเวณลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาและลุ่มน้ำโขง เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนกรกฎาคมและสิ้นสุดเมื่อวันที่ 16 มกราคม 2555 (แต่การฟื้นฟูยังมีต่อเนื่องมาถึงปัจจุบัน) มีราษฎรได้รับผลกระทบแล้วมากกว่า 12.8 ล้านคน ธนาคารโลกประเมินมูลค่าความเสียหายสูงถึง 1.44 ล้านล้านบาท เมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2554 และจัดให้เป็นภัยพิบัติครั้งสร้างความเสียหายมากที่สุดเป็นอันดับสี่ของโลก อุทกภัยดังกล่าวเกิดขึ้นครอบคลุมพื้นที่ดินกว่า 150 ล้านไร่ (6 ล้านเฮกตาร์) ซึ่งในจำนวนนี้เป็นทั้งพื้นที่เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมใน 65 จังหวัด 684 อำเภอ ราษฎรได้รับความเดือดร้อน 4,086,138 ครัวเรือน 13,595,192 คน บ้านเรือนเสียหายทั้งหมด 2,329 หลัง บ้านเรือนเสียหายบางส่วน 96,833 หลัง พื้นที่การเกษตรคาดว่าจะได้รับความเสียหาย 11.20 ล้านไร่ ถนน 13,961 สาย ท่อระบายน้ำ 777 แห่ง ฝาย 982 แห่ง ทันบ 142 แห่ง สะพาน/คอสะพาน 724 แห่ง บ่อปลา/บ่อกุ้ง/หอย 231,919 ไร่ ปศุสัตว์ 13.41 ล้านตัว มีผู้เสียชีวิต 813 รายใน 44 จังหวัด สูญหาย 3 คน ใน จ.แม่ฮ่องสอน 2 ราย และ จ.อุตรดิตถ์ 1 ราย

ภาพที่ 2.9 เหตุการณ์อุทกภัย

ที่มา: mthai.com (ค้นคืนวันที่ 8 เมษายน 2555)

อุทกภัยครั้งนี้เริ่มขึ้นในระหว่างฤดูมรสุม เมื่อพายุหมุนเขตร้อนนกกเตนขึ้นฝั่งทางตอนเหนือของเวียดนาม ส่งผลให้เกิดฝนตกหนักทางภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย และทำให้เกิดอุทกภัยในหลายจังหวัดเริ่มตั้งแต่วันที่ 31 กรกฎาคม 2554 ภายในสัปดาห์แรกของอุทกภัยก็มีรายงานผู้เสียชีวิตถึงสิบสามคน อุทกภัยดำเนินต่อไปในสิบหกจังหวัด ขณะที่ฝนยังคงตกลงมาอย่างหนัก และภายในเวลาไม่นานอุทกภัยก็ลุกลามไปทางใต้เมื่อแม่น้ำเจ้าพระยาได้รับน้ำปริมาณมากจากแม่น้ำสาขา และส่งผลกระทบต่อหลายจังหวัดในภาคกลาง จนถึงวันที่ 4 ตุลาคม 2554 ยี่สิบห้าจังหวัดยังได้รับผลกระทบ และเสี่ยงต่ออุทกภัยเพิ่มเติม เนื่องจากเขื่อนส่วนใหญ่มีระดับน้ำใกล้เต็มหรือเกินความจุ ขนาดและขอบเขตของอุทกภัยใน พ.ศ. 2554 บางส่วนอาจถือได้ว่าเป็นการเกิดขึ้นจากปริมาณน้ำฝนที่ตกลงมาน้อยในฤดูมรสุม พ.ศ. 2553 ทำให้ระดับน้ำในเขื่อนทำสถิติต่ำสุดเมื่อเดือนมิถุนายน 2553 ส่วนในช่วงตอนต้นฤดูฝน เขื่อนได้ทำการกักเก็บน้ำไว้ปริมาณมาก เพื่อเป็นน้ำสำรองและใช้ป้องกันอุทกภัยในช่วงต้น ปริมาณน้ำฝน พ.ศ. 2554 มีมากโดยเห็นได้จากปริมาณน้ำที่กักเก็บในเขื่อนภูมิพล น้ำมากกว่า 8,000 ล้านลูกบาศก์เมตรถูกเก็บไว้ในเวลา 3 เดือน จนเขื่อนเต็มความจุ 100% เมื่อถึงขีดกักเก็บน้ำแล้ว ฝนที่ยังตกลงมาบีบให้ทางการต้องเพิ่มการปล่อยน้ำออกจากเขื่อน จึงทำให้เกิดอุทกภัยเพิ่มขึ้น และนำไปสู่การกล่าวหาว่า การบริหารจัดการเขื่อนผิดพลาดในช่วงต้นของฤดูมรสุมนี้ อย่างไรก็ตาม การโต้แย้งกลับมีว่า หากฤดูมรสุม พ.ศ. 2554 สั้นและไม่มีกักเก็บน้ำไว้ในเขื่อนแล้ว หากจำนวนน้ำลดลงต่ำกว่าระดับเมื่อ พ.ศ. 2553 จะเป็นการบริหารจัดการผิดพลาดเช่นกัน

วันที่ 10 ธันวาคม 2554 ศูนย์ปฏิบัติการรองรับเหตุฉุกเฉิน กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย (สปฉ.ปภ.) และศูนย์สนับสนุนการอำนวยความสะดวกและการบริหารสถานการณ์อุทกภัยภาคภัยและดินโคลนถล่ม (ศอศ.) รายงานตรงกันเกี่ยวกับสถานการณ์ปัจจุบันว่า ยังมีพื้นที่ประสบอุทกภัยประเทศไทยตอนบน 10 จังหวัด 83 อำเภอ 579 ตำบล 3,851 หมู่บ้าน เฉพาะ

กรุงเทพมหานคร 36 เขต ราษฎรได้รับความเดือดร้อน 1,658,981 ครัวเรือน 4,425,047 ราย พื้นที่ 55 จังหวัด ประสบอุทกภัยรวม 65 จังหวัด และอ่างเก็บน้ำไม่สามารถรับน้ำเพิ่มได้อีกจำนวน 8 อ่างจาก 33 อ่างทั่วประเทศ นับตั้งแต่วันที่ 29 กรกฎาคม 2554 รายงานเสียชีวิตรวม 680 ราย สูญหาย 3 ราย มากที่สุดจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจำนวน 139 ราย

มีการประกาศภาวะฉุกเฉิน ดังนี้ จังหวัดนครสวรรค์ทั้งจังหวัด จังหวัดปทุมธานี ใน 2 อำเภอจังหวัดตาก จังหวัดลำปาง และจังหวัดลพบุรีทั้งจังหวัด วันที่ 15 ตุลาคม 2554 กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้ประกาศภาวะฉุกเฉิน ในเขตมินบุรี กรุงเทพมหานคร นับเป็นการยกระดับประกาศภายหลังที่ประกาศเป็นเขตภัยพิบัติฉุกเฉินไว้เรียบร้อยแล้ว ตลอดจนมีการประกาศภาวะภัยพิบัติในกรุงเทพมหานคร 17 เขต ประกาศวันที่ 12 ตุลาคม 2554 จังหวัดชลบุรี 10 อำเภอ ประกาศ 30 กันยายน 2554 จังหวัดบุรีรัมย์ 6 อำเภอ ประกาศ 2 ตุลาคม 2554 จังหวัดสมุทรสาคร 3 อำเภอ ประกาศ 7 ตุลาคม 2554 จังหวัดขอนแก่น 26 อำเภอ และจังหวัดภูเก็ตประกาศภัยพิบัติจากดินถล่มทั้งจังหวัด ประกาศเมื่อ 5 ตุลาคม 2554 จังหวัดน่าน ประกาศ 10 อำเภอ และจังหวัดจันทบุรี 8 อำเภอ จนถึงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2554 กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยได้ประกาศภาวะภัยพิบัติฉุกเฉินตามระเบียบกระทรวงการคลังในกรุงเทพมหานครรวม 32 เขต ต่อมาวันที่ 26 พฤศจิกายน 2554 จังหวัดนราธิวาส ได้ประกาศพื้นที่ภัยพิบัติทั้งจังหวัด วันที่ 27 พฤศจิกายน 2554 จังหวัดปัตตานี ได้ประกาศพื้นที่ภัยพิบัติทั้งจังหวัด

ในพื้นที่ใกล้ชายฝั่งทะเล สภาพอากาศที่เกิดร่วมกับคลื่นพายุซัดฝั่ง ก็ทำให้เกิดอุทกภัยเป็นบริเวณกว้างได้ คลื่นพายุซัดฝั่งเกิดจากลมแรงในระบบความกดอากาศต่ำกำลังแรงที่ปกคลุมอยู่ในทะเล พัดพาค้นน้ำเข้ากระทบฝั่งอย่างรุนแรง อาจพาค้นน้ำไหลลึกเข้าในแผ่นดินได้ ไกลหลายกิโลเมตร สร้างความเสียหายและเกิดน้ำท่วมตามมา

ภาพที่ 2.10 คลื่นพายุซัดฝั่ง และความเสียหาย

ที่มา: กองทัพเรือ

อุทกภัยครั้งนี้ถูกกล่าวขานว่าเป็น “อุทกภัยครั้งร้ายแรงที่สุดในแง่ของปริมาณน้ำ และจำนวนผู้ได้รับผลกระทบ” ผลกระทบจากอุทกภัยที่เกิดขึ้นนี้ หากมีการเตรียมการป้องกันล่วงหน้า และแก้ไขไว้เป็นอย่างดีแล้ว จะสามารถลดความสูญเสียลงได้เป็นอย่างมาก น้ำเป็นทรัพยากรที่สามารถบริหารจัดการได้

5. แผ่นดินเลื่อนไหลถล่ม (Landslides)

เกิดจากการแตกแยกของแผ่นดินในพื้นที่สูงเช่นภูเขาหรือเนินเขา ไหลเลื่อนลงมา อาจเกิดจากฝนที่ตกหนัก พื้นดินที่สูงอุ้มน้ำไม่ไหว ภูน้ำซัดพังลงมา หรือจากน้ำใต้ดินที่มีปริมาณมากผลักดันผิวดินให้เคลื่อนตัว เนื่องจากการทำลายป่าไม้ เกิดพื้นที่โล่งเตียน ผิวดินไม่ถูกรากไม้ยึดเกาะและไม่ช่วยดูดซับน้ำไว้ ผิวดินจึงถล่มในที่สุด การถล่มของดินที่ไหลลงมาผสมกับน้ำทำให้เกิดโคลนไหลอย่างรุนแรง พัดพาเศษซากต้นไม้ไหลลงมาด้วย เป็นสาเหตุของภัยอันตรายที่เกิดขึ้น

ภาพที่ 2.11 แผ่นดินถล่ม

ที่มา: oknation.net (ค้นคืนวันที่ 8 เมษายน 2555)

สาเหตุแผ่นดินถล่ม เกิดจากองค์ประกอบทางธรณีวิทยาของดินในพื้นที่นั้น เช่น ลักษณะ ผิวดินที่ร่วน ภูเขาที่สูงชัน ป่าไม้ลดน้อยลง ประกอบกับสภาพอากาศที่อานวย เช่นเป็นพื้นที่ฝนตกชุกหนาแน่น เป็นต้น

ภาพที่ 2.12 ความเสียหายจากดินโคลนถล่มภาคเหนือของประเทศไทย

ที่มา: google.co.th (ค้นคืนวันที่ 8 เมษายน 2555)

เหตุการณ์อุทกภัยและโคลนถล่มในบริเวณจังหวัดภาคเหนือตอนล่าง พ.ศ.

2549 (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี ค้นคืนวันที่ 17 พฤษภาคม 2555) เป็นเหตุการณ์ที่ฝนตกผิดปกติเกิดขึ้นในพื้นที่เดิมเป็นเวลาหลายวัน (ตกประมาณ 1 สัปดาห์) ในบริเวณภาคเหนือตอนล่าง ได้แก่ จังหวัดอุตรดิตถ์ สุโขทัย แพร่ ลำปาง และน่าน ในช่วงปลายเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2549 ทำให้ดินบนภูเขาไม่สามารถอุ้มน้ำฝนที่ตกลงมาได้ จึงส่งผลให้เกิดภาวะน้ำท่วม และภาวะดินถล่มในช่วงกลางคืนของวันที่ 22 พฤษภาคม ต่อเนื่องถึงเช้ามืดของวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 ก่อให้เกิดความสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดอุตรดิตถ์ ที่มีพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์นี้มากที่สุด ซึ่งทำให้มีผู้เสียชีวิตเฉพาะในจังหวัดอุตรดิตถ์ จังหวัดเดียวมากกว่า 75 คน จากจำนวนผู้เสียชีวิตและสูญหายทั้งหมด 116 ราย จาก 5 จังหวัดที่ประสบเหตุการณ์อุทกภัยและโคลนถล่มครั้งนี้

ก่อนวันเกิดเหตุประมาณ 1 สัปดาห์ ได้มีหย่อมความกดอากาศต่ำ มีฝนตกปรอยๆ สลับกับตกหนักต่อเนื่องมาหลายวัน ทำให้พื้นดินรวมทั้งเชิงเขาในอำเภอลับแลและท่าปลา ที่ส่วนใหญ่เป็นดินทรายและมีความลาดชันสูง หดขีดความสามารถในการอุ้มน้ำ น้ำที่อุ้มไว้อย่างเอียงๆ เต็มที่แล้วนั้น นอกจากจะทำให้ดินมีน้ำหนักรวมมากขึ้น ยังลดความฝืดของอนุดินเองกับไปหล่อลื่นรากพืชที่ช่วยกันต้านแรงดึงดูดของโลกไว้ เมื่อมีฝนระลอกใหญ่ตกเพิ่มเติมลงมาทั้งวันทั้งคืนในวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 จึงทำให้พื้นที่ที่หมดขีดความสามารถในการอุ้มน้ำ จนบางส่วนพังทลายลงมารูปของโคลนถล่มพร้อมกับต้นไม้ไหลทลายทับถมลงมาในชุมชนบ้านเรือนประชาชน ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินประชาชนจำนวนมาก โดยเหตุการณ์หายน่ะภัยได้เกิดขึ้นตั้งแต่ช่วงสี่ทุ่มของวันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 โดยมีน้ำป่าและโคลนไหลถล่มบ้านเรือนประชาชนและตัดเส้นทางคมนาคมโดยสิ้นเชิงในหลายพื้นที่ จนฝนได้หยุดตกในช่วงเช้ามืดของวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2549 แต่น้ำป่าก็ยังไหลออกจากภูเขาและท่วมขังกินพื้นที่บริเวณกว้างในพื้นที่แม่น้ำน่านฝั่งซ้ายของจังหวัดอุตรดิตถ์ ทำให้อำเภอลับแลและตัวจังหวัดอุตรดิตถ์ต้อง

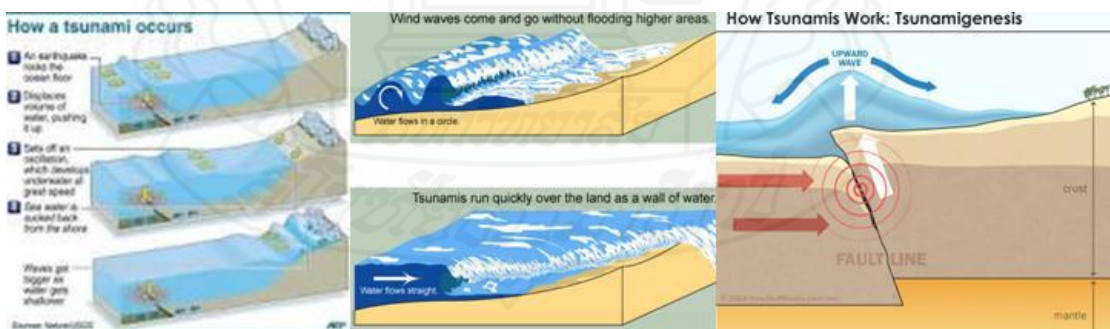
จนน้ำกว่าสองเมตรเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ ซึ่งต้องใช้เวลาในการฟื้นฟูนานนับเดือน และกว่า 3 ปีนับจากนั้น ได้ปรากฏร่องรอยดินถล่มสีแดงตัดกับสีเขียวของต้นไม้บนภูเขาที่ตั้งอยู่ล้อมรอบจังหวัดอุตรดิตถ์ เตือนให้เห็นถึงหายนะภัยครั้งประวัติศาสตร์ของจังหวัดอุตรดิตถ์

กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้สรุปสถานการณ์อุทกภัยดังกล่าวไว้ดังนี้ เหตุการณ์อุทกภัยและโคลนถล่มในจังหวัดบริเวณภาคเหนือตอนล่าง มีพื้นที่ประสบภัย รวม 5 จังหวัด 26 อำเภอ 1 กิ่งอำเภอ 171 ตำบล 1,200 หมู่บ้าน ได้แก่ จังหวัดอุตรดิตถ์ สุโขทัย แพร่ ลำปาง และน่าน มีผู้เสียชีวิต 87 คน (จ.อุตรดิตถ์ 75 คน จ.สุโขทัย 7 คน และ จ.แพร่ 5 คน) สูญหาย 29 คน (จ.อุตรดิตถ์ 28 คน จ.สุโขทัย 1 คน) บ้านเรือนเสียหายทั้งสิ้น 697 หลัง เสียหายบางส่วน 2,970 หลัง ราษฎรได้รับความเดือดร้อน 352,016 คน 108,762 ครัวเรือน อพยพ 10,601 คน

ความเสียหายจากแผ่นดินถล่ม มักเกิดในพื้นที่เสี่ยงใกล้ภูเขา ในภาคเหนือ และภาคใต้ปัจจุบันมีการแจ้งเตือนจากกรมอุตุนิยมวิทยา ถึงสภาวะฝนตกหนักและอาจเกิดดินโคลนถล่มในแต่ละพื้นที่ จึงควรเฝ้าติดตามข่าวแจ้งเตือนสภาวะอากาศและปฏิบัติตาม โดยเคร่งครัด

6. คลื่นใต้น้ำ หรือ สึนามิ (Tsunamis)

มักเกิดร่วมกับแผ่นดินไหวในทะเล หรือภูเขาไฟระเบิดใต้ทะเล แรงสั่นสะเทือนทำให้เกิดคลื่นในกระแสน้ำ เมื่อพาคคลื่นเข้าใกล้ชายฝั่งจะยกตัวขึ้นตามแนวลาดของแผ่นดินทำให้ยอดคลื่นมีความสูงมาก และมีความเร็วมาก สามารถพาคคลื่นน้ำพัดเข้าถึกจากชายฝั่งได้หลายกิโลเมตร ทำให้ความเสียหายสิ่งก่อสร้างทุกชนิดจากบริเวณชายฝั่งลึกเข้าไปจนสุดกำลังแรงของคลื่น พลังในการทำลายล้างของคลื่นนี้สามารถทำลายได้ทั้งในช่วงพัดเข้าฝั่งและขณะไหลกลับลงทะเล

ภาพที่ 2.13 คลื่นใต้น้ำ หรือ สึนามิ

ที่มา: google.co.th (ค้นคืนวันที่ 15 เม.ย.55)

คนไทยเริ่มรู้จักเมื่อเกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์ใต้น้ำ หรือสึนามิในปี พ.ศ.2547 เมื่อเกิดแผ่นดินไหวในทะเลบริเวณเหนือเกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย ในวันที่ 26 ธันวาคม 2547 วัดขนาดความรุนแรงได้ 9.2 มาตรการริกเตอร์ ทำให้เกิดคลื่นใต้น้ำกระจายไปโดยรอบ มี

ผลกระทบกับประเทศไทยในพื้นที่ทุกจังหวัดที่มีชายฝั่งติดกับทะเลอันดามัน โดยสร้างความเสียหายอย่างรุนแรงแผ่นดินไหวและคลื่นสึนามิในมหาสมุทรอินเดีย พ.ศ. 2547 วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (ค้นคืนวันที่ 17 พฤษภาคม 2555) เป็นแผ่นดินไหวใต้ทะเลซึ่งเกิดขึ้นเมื่อเวลา 07:58:50 ของวันที่ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 (ค.ศ. 2004) ตามเวลาในประเทศไทย (หรือเวลา 00:58:50 UTC) มีศูนย์กลางอยู่ในมหาสมุทรอินเดียบริเวณด้านตะวันตกของหัวเกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย แรงสั่นสะเทือนจากแผ่นดินไหว ทำให้พื้นที่บริเวณเกาะสุมาตราได้รับความเสียหาย แผ่นดินไหวเกิดจากการยุบตัวของเปลือกโลกใต้มหาสมุทรอินเดีย กระตุ้นให้เกิดคลื่นสึนามิสูงราว 30 เมตร เข้าท่วมทำลาย

ภาพที่ 2.14 ความเสียหายจากคลื่นใต้น้ำ หรือ สึนามิ

ที่มา: จาก Google.com (ค้นคืนวันที่ 18 เมษายน 2555)

บ้านเรือนตามแนวชายฝั่งโดยรอบมหาสมุทรอินเดีย ประมาณการว่ามีผู้เสียชีวิตจากแผ่นดินไหวครั้งนี้นี้ใน 14 ประเทศ มากกว่า 230,000 คน นับเป็นหนึ่งในภัยพิบัติทางธรรมชาติครั้งร้ายแรงที่สุดในประวัติศาสตร์ ประเทศที่ได้รับความเสียหายมากที่สุดได้แก่ ประเทศอินโดนีเซีย รองลงมาคือประเทศศรีลังกา ประเทศอินเดีย และประเทศไทย ตามลำดับ ความรุนแรงของแผ่นดินไหวอยู่ระหว่าง 9.1 ถึง 9.3 โมเมนต์แมกนิจูด ทำให้แผ่นดินไหวครั้งนี้ นับเป็นแผ่นดินไหวที่มีความรุนแรง

เป็นอันดับที่สามตามที่เคยวัดได้จากเครื่องวัดแผ่นดินไหว (Seismometer) นอกจากนี้ยังถือว่าเป็นแผ่นดินไหวที่มีคาบเวลายาวนานที่สุด โดยการสังเกตคาบเวลาอยู่ที่ประมาณ 8.3 ถึง 10 นาที ส่งผลให้แผ่นดินไหวทั้งฝั่งโลกเคลื่อนตัวไปถึง 1 เซนติเมตร และยังเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดแผ่นดินไหวในจุดอื่นๆ ของโลกอีกด้วย

ความเสียหายยับยั้งคือบ้านเรือน เรือประมง สิ่งปลูกสร้างใกล้เคียงพังทลายทั้งหมด มีผู้เสียชีวิตจำนวนมาก ผลกระทบตามมาคือ คนไร้ที่อยู่อาศัย เด็กไร้ที่เรียน ระบบสาธารณสุขไปรษณีย์เสียหายหนัก การพยาบาลและสาธารณสุขมีความลำบาก การสื่อสารหยุดชะงัก เศรษฐกิจท้องถิ่นเสียหายทั้งหมด ข้อมูล ณ วันที่ 10 มกราคม พ.ศ. 2548 มีจำนวนผู้เสียชีวิต ผู้บาดเจ็บ และผู้สูญหาย ในประเทศไทย แบ่งตามพื้นที่จังหวัดที่ประสบเหตุได้ดังนี้ (Photoontour.com ค้นคืนวันที่ 12 ธันวาคม 2555)

ภูเก็ต เสียชีวิต 260 คน บาดเจ็บ 1,111 คน สูญหาย 646 คน
 พังงา เสียชีวิต 4,186 คน บาดเจ็บ 5,597 คน สูญหาย 1,935 คน
 กระบี่ เสียชีวิต 693 คน บาดเจ็บ 1,376 คน สูญหาย 776 คน
 ระนอง เสียชีวิต 159 คน บาดเจ็บ 246 คน สูญหาย 12 คน
 ตรัง เสียชีวิต 5 คน บาดเจ็บ 112 คน สูญหาย 1 คน
 สตูล เสียชีวิต 6 คน บาดเจ็บ 15 คน สูญหาย 0 คน

รวมจำนวนผู้เสียชีวิต 5,309 คน บาดเจ็บ 8,457 คน และสูญหาย 3,370 คน ต่อมาได้มีการรับแจ้งจากญาติพี่น้องของผู้ประสบภัยภายหลังการเกิดเหตุ จำนวนดังกล่าวนี้ลดลง เพราะได้พบผู้ที่รับแจ้งว่าสูญหายบางคนแล้ว นอกจากนี้ยังมีการค้นพบศพผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้น รวมทั้งมีการตรวจสอบเอกลักษณ์ของศพที่เก็บรักษาไว้เพื่อให้ทราบว่าเป็นผู้ใด จากรายงานของกระทรวงมหาดไทยที่เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2548 นอกจากมีผู้เสียชีวิต ผู้บาดเจ็บ และผู้สูญหายเป็นจำนวนมากแล้ว ยังมีความเสียหายในด้านทรัพย์สิน ได้แก่ บ้านเรือนของราษฎร โรงแรม บังกะโล เกสต์เฮาส์ ร้านค้า ร้านอาหาร ทรัพย์สินส่วนตัวของนักท่องเที่ยว ยานพาหนะ ตลอดจนระบบสาธารณูปโภคต่างๆ อาทิ ไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ ถนน เป็นมูลค่ากว่า พันล้านบาท

สรุปจำนวนผู้เสียชีวิตและค่าความเสียหาย

ตารางที่ 2.1 สรุปความเสียหายในเหตุการณ์คลื่นสึนามิ พ.ศ.2547

ประเทศที่ได้รับ ความเสียหาย	ยี่นยัน /คน	โดยประมาณ /คน	ได้รับบาดเจ็บ /คน	สูญหาย /คน	Displaced ไร้ที่อยู่/มูลค่า
อินโดนีเซีย	130,736	167,799	n/a	37,063	500,000+
ศรีลังกา	35,322	35,322	21,411	n/a	516,150
อินเดีย	12,405	18,045	n/a	5,640	647,599
ไทย	5,395	8,212	8,457	2,817	7,000
โซมาเลีย	78	289	n/a	n/a	5,000
พม่า	61	400-600	45	200	3,200
มัลดีฟส์	82	108	n/a	26	15,000+
มาเลเซีย	68	75	299	6	n/a
แทนซาเนีย	10	13	n/a	n/a	n/a
หมู่เกาะเซเชลส์	3	3	57	n/a	200
บังกลาเทศ	2	2	n/a	n/a	n/a
แอฟริกาใต้	2	2	n/a	n/a	n/a
เยเมน	2	2	n/a	n/a	n/a
เคนย่า	1	1	2	n/a	n/a
มาดากัสการ์	n/a	n/a	n/a	n/a	1,000+
รวมจำนวนผู้เสียชีวิต โดยประมาณ	~184,167	~230,273	~125,000	~45,752	n/a /ไม่ทราบข้อมูล
มูลค่าความเสียหาย (หน่วยเงินสหรัฐฯ)					~1.69 million

ที่มา: ข้อมูลจากวิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (ค้นคืนวันที่ 17 พฤษภาคม 2555)

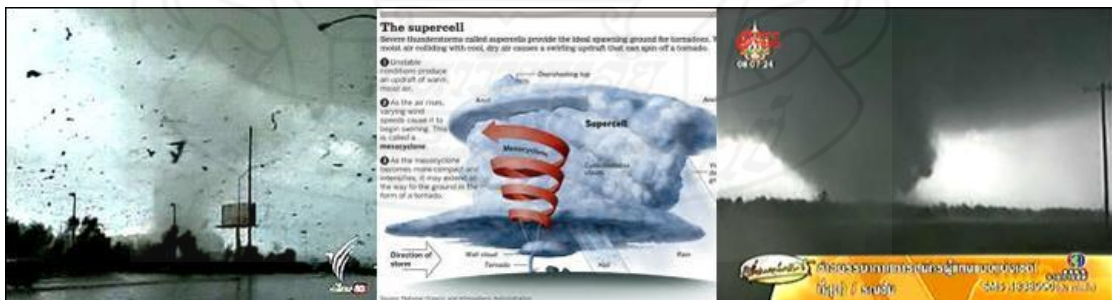
ภาพที่ 2.15 ระบบแจ้งเตือนคลื่นใต้น้ำของไทย

ปัจจุบันมีการจัดการระบบแจ้งเตือนคลื่นใต้น้ำในพื้นที่เสี่ยง เช่นตลอดแนวชายฝั่งทะเลอันดามันของไทย

7. พายุ (Storms)

เกิดจากอากาศที่ร้อนและมีความชื้นที่พอเหมาะ เกิดการยกตัวกลั่นตัวเป็นเมฆก้อนในลักษณะของ เมฆพายุฟ้าคะนอง (Cumulonimbus cloud) ที่สามารถสร้างปรากฏการณ์ทางสภาพอากาศที่รุนแรงเลวร้ายมาก เช่น

7.1 พายุทอร์นาโด (tornado) หรือลมวงช้าง เริ่มพบได้บ้างแล้วในประเทศไทย เป็นลักษณะของลมหมุนวนบิดเกลียวอย่างรุนแรงคล้ายวงช้างยื่นออกจากฐานเมฆก้อนพายุฟ้าคะนองที่มีขนาดใหญ่มากและเกิดปกคลุมบริเวณกว้าง หากเกิดในน้ำเรียกว่า นาคเล่นน้ำ

ภาพที่ 2.16 พายุทอร์นาโด

ที่มา: mthai.com (ค้นคืนวันที่ 8 เมษายน 2555)

พายุวงช้าง จากหนังสือพิมพ์ข่าวสด ฉบับที่ 7707 วันที่ 5 มกราคม 2555 ปีที่ 21 คอลัมน์ที่ 13 สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย จ.สงขลา ประกาศให้ 12 อำเภอของ

จ.สงขลา คือ ระโนด สทิงพระ อ.เมือง สะบ้าย้อย หาดใหญ่ จะนะ นาทวี คลองหอยโข่ง นาหม่อม สะเดา สิงหนคร และบางกล่ำ เป็นพื้นที่ภัยพิบัติ ให้ประชาชนระวังอันตรายจากฝนตกหนักและน้ำท่วมฉับพลัน ในส่วนของระโนด ยังเกิด "พายุลมวงช้าง" พัดบ้านเรือนประชาชน 2 ตำบล ได้รับความเสียหาย 40 หลัง ปรากฏการณ์พายุวงช้าง มีชื่อที่ถูกต้องคือพายุฝนฟ้าคะนอง หรือพายุฝนฟ้าคะนอง (Waterspout) คือปรากฏการณ์ที่มีลักษณะคล้ายท่อน้ำขนาดใหญ่เชื่อมต่อระหว่างผืนฟ้าและพื้นน้ำ เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดขึ้นจากลมพัดวนบิดเป็นเกลียว เห็นได้จากเมฆที่มีลักษณะเป็นลำ หรือเป็นกรวยหัวกลับยื่นลงมาจากฐานของเมฆคิวมูโลนิมบัส (เมฆฝนฟ้าคะนอง) ประกอบด้วยหยดน้ำพุ่งเป็นฝอยขึ้นจากผิวพื้นทะเล มีลมแรงพัดเข้าหาบริเวณศูนย์กลาง ยอดของพายุฝนฟ้าคะนองเคลื่อนที่ด้วยความเร็วที่แตกต่างไปจากฐาน ทำให้แกนเอียงหรือบิดเบี้ยวแล้วหลุดออกจากกันและสลายตัวไป รูปแบบการเกิดจะคล้ายกับพายุทอร์นาโดที่เกิดขึ้นเหนือพื้นน้ำ แต่มีความรุนแรงน้อยกว่า มักเกิดบ่อยๆ บนพื้นน้ำในเขตร้อน มักเกิดในช่วงอากาศดีพอสมควร ช่วงเวลาที่เกิดมักจะมีพายุฝนฟ้าคะนองร่วมอยู่ด้วย พายุวงช้างมีความยาวประมาณ 10 - 100 เมตร มีเส้นผ่าศูนย์กลางตั้งแต่ 1 เมตร ไปจนถึงหลาย 10 เมตร ในพายุอาจมีท่อนหมุนวนเพียงท่อเดียวหรือหลายท่อก็ได้ แต่ละท่อจะหมุนด้วยความเร็ว 20 - 80 เมตรต่อวินาที กระแสลมในพายุเร็วถึง 100 - 190 กิโลเมตรต่อชั่วโมง และอาจสูงถึง 225 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ซึ่งสามารถคว้าเรือเล็กๆ ได้สบาย ชาวเรือควรสังเกตทิศทางเคลื่อนที่ให้ดี แล้วหนีไปในทิศตรงกันข้าม

พายุวงช้างเคลื่อนที่เร็วตั้งแต่ 3 - 130 กิโลเมตรต่อชั่วโมง แต่ส่วนใหญ่จะเคลื่อนที่ค่อนข้างช้าราว 18 - 28 กิโลเมตรต่อชั่วโมง ในไทยเคยเกิดพายุวงช้างขึ้นในบึงบอระเพ็ด จ.นครสวรรค์ เมื่อวันที่ 9 ก.ย. 51 และบริเวณทะเลสาบสงขลาตอนใน ปรากฏการณ์นี้กินเวลาไม่นานนักประมาณ 2 - 20 นาที บางครั้งอาจกินเวลานานถึงครึ่งชั่วโมง จากนั้นจะสลายตัวไปในอากาศอย่างรวดเร็ว

7.2 พายุฤดูร้อน (summer storms) พายุฟ้าคะนองที่เกิดขึ้นในฤดูร้อน หรือเรียกว่า พายุฤดูร้อน จะเกิดขึ้นในช่วงเดือนเมษายน หรือ ในช่วงก่อนเริ่มต้นฤดูฝน ขณะที่อุณหภูมิในภาคต่างๆ เริ่มสูงขึ้น เนื่องจากแกนของโลกเริ่มเอียงเข้าหาดวงอาทิตย์ และดวงอาทิตย์จะเคลื่อนมาอยู่ที่บริเวณเส้นศูนย์สูตร ทำให้อากาศร้อนอบอ้าว และขึ้นในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และตอนบนของภาคกลาง อากาศที่อยู่ใกล้ผิวพื้นจะมีอุณหภูมิสูง ประกอบกับลมที่พัดเข้าสู่ประเทศไทย เป็นลมใต้ และลมตะวันออกเฉียงใต้ที่พัดมาจากอ่าวไทย และทะเลจีนใต้ ในระยะนี้ถ้ามีลมเหนือ (อากาศเย็น) พัดลงมาจากประเทศจีนคราวใด จะทำให้อากาศสองกระแสกระทบกัน ทำให้การหมุนเวียนของอากาศแปรปรวนขึ้นอย่างรวดเร็ว และฉับพลัน เป็นเหตุให้เกิดพายุฝนฟ้าคะนองอย่างแรง และรวดเร็ว มีฟ้าแลบ (Lightning) ฟ้าร้อง (Thunder) และฟ้าผ่ารวมอยู่ด้วย นอกจากนี้

มักจะมีลมกระโชกแรงและฝนตกหนักเกิดขึ้น บางครั้งยังมีลูกเห็บตกลงมาด้วย พายุฟ้าคะนองนี้เป็นพายุที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาอันสั้น มีน้อยครั้งที่เกิดขึ้นนานกว่า 2 ชั่วโมง

ภาพที่ 2.17 พายุฤดูร้อน

ที่มา: google.co.th (ค้นคืนวันที่ 15 เมษายน 2555)

โดยทั่วไป พายุฤดูร้อนนี้มักเกิดขึ้นในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เนื่องจากการแผ่ลิ้มของความกดอากาศสูงจากประเทศจีนลงมาบริเวณภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้น ในขณะที่ประเทศไทยตอนบนมีอากาศร้อนและชื้น มีการยกตัวของมวลอากาศอยู่บ้างแล้ว แต่เมื่อมีอากาศเย็นจากบริเวณความกดอากาศสูง ซึ่งมีลักษณะจมตัวลงและมีอุณหภูมิต่ำกว่า ทำให้มวลอากาศร้อนยกตัวขึ้นอย่างรวดเร็ว และเมฆคิวมูโลนิมบัส (Cumulonimbus) ที่ก่อตัวขึ้นก็จะเจริญขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งอุณหภูมิยอดเมฆต่ำกว่า -60 ถึง 80 องศาเซลเซียส จึงทำให้เกิดลูกเห็บตกได้

ข่าวภูมิภาค จาก ครอบครัวข่าว.คอม วันที่ 19 พฤษภาคม 2555 รายงานว่า คำวานนี้ พายุฤดูร้อนและพายุลูกเห็บพัดถล่มอำเภอเชียงแสน พาน ดอยหลวง และอำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย บ้านเรือนประชาชนได้รับความเสียหายกว่า 500 หลัง เตือนครีونกว่า 2,000 คน โดยเฉพาะที่บ้าน สบกก ตำบลบ้านแซว อำเภอเชียงแสน บ้านเรือนเสียหายทั้งหมดจำนวน 2 หลัง ชาวบ้านต้องไปอาศัยศาลาในหมู่บ้านแทน นอกจากนี้ที่วัดสบกกยังถูกแรงพายุพัดศาลาที่ประชาชนใช้ไหว้พระพังลงมาทั้งหมด เสาไฟฟ้าล้มเป็นทางยาว จนถึงขณะนี้ชาวบ้านในบ้านสบกก ตำบลบ้านแซว ยังไม่มีไฟฟ้าใช้ ทางการไฟฟ้าเชียงแสนเร่งเข้าแก้ไขแล้ว จากการสำรวจเบื้องต้น พบว่าไม่มีผู้ใดได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิต ซึ่งทางจังหวัดได้เร่งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าสำรวจความ

เสียหาย เพื่อให้ความช่วยเหลือ เพราะเกรงจะมีฝนตกลงมาทำให้ทรัพย์สินที่ชาวบ้านเก็บไว้เสียหายซ้ำอีก

ที่จังหวัดตาก เกิดพายุฝนตกกระหน่ำพร้อมกับลมกระโชกแรงหลายพื้นที่ โดยเฉพาะอำเภอเมืองตาก บ้านตาก สามเงา และอำเภอวังเจ้า แรงลมทำให้ต้นข้าวที่กำลังแก่จัดเก็บเกี่ยวได้ในราวปลายเดือนนี้ ล้มระเนระนาดเสียหาย กว่า 200 ไร่ ชาวนาในตัวเมืองตากกำลังจะนำข้าวที่สามารถเก็บเกี่ยวนี้ไปเข้าโครงการจำหน่ายข้าว ที่ทางรัฐบาลกำหนดขึ้น แต่ต้องเจอพายุฝนตกหนักทำให้ข้าวบางส่วนเสียหาย และ ข้าวที่รอดจากการเสียหายครั้งนี้ยังมีความชื้นสูงอาจถูกกดราคาขาย ทำให้ประสบปัญหาขาดทุน

ที่จังหวัดอุดรธานี พายุหมุนได้พัดกระหน่ำสวนผลไม้ เช่น มะไฟ ทุเรียน ลางสาด ลองกอง มังคุด ที่บ้านม่อนเจริญ บ้านม่อนชาติ ตำบลฝายหลวง และที่บ้านแม่พูล บ้านด่าน ห้วยใต้ บ้านต้นงั่ว บ้านต้นเกลือ บ้านมหาราช ตำบลแม่พูล อำเภอลับแล ซึ่งมีพื้นที่สวนผลไม้ติดต่อกับอำเภอเด่นชัย จังหวัดแพร่ กับอำเภอศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ซึ่งมีสวนผลไม้ที่ให้ผลผลิตแล้วได้รับความเสียหายหักโค่น

8. ภัยแล้ง หรือขาดแคลนน้ำ (Droughts)

เกิดจากฝนไม่ตก ทิ้งช่วง หรือตกน้อยกว่ากำหนด อาจเป็นผลจากปรากฏการณ์โลกร้อน หรือจากปรากฏการณ์เอล นีโญ ทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรง ส่งผลต่อการเกษตรกรรมเพาะปลูกพืช การปศุสัตว์ การอุตสาหกรรม และการดำรงชีวิตประจำวัน

ภาพที่ 2.18 ภัยแล้งและการขาดแคลนน้ำ

ที่มา: google.co.th (ค้นคืนวันที่ 8 เมษายน 2555)

ปรากฏการณ์โลกร้อนและการทำลายชั้นโอโซนของบรรยากาศ หมายถึง การที่ก๊าซส่วนน้อย ได้แก่ ออกไซด์ของไนโตรเจน มีเทน และคลอโรฟลูออโรคาร์บอน ซึ่งเกิดจาก

โรงงานอุตสาหกรรมถูกปล่อยขึ้นสู่บรรยากาศและไปทำลายชั้นโอโซนจนเป็นช่องโหว่ ทำให้รังสีอัลตราไวโอเล็ตที่เป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตส่องถึงพื้นโลก ปกติโอโซนเป็นก๊าซที่มีปริมาณต่างกันตั้งแต่ระดับน้ำทะเลจนถึงความสูง 60 กิโลเมตร ที่ในระดับความสูงโอโซนมีประโยชน์สำคัญ 2 ประการ คือ ช่วยกรองรังสีอัลตราไวโอเล็ต (UV) ใว้ร้อยละ 70 – 90 และทำหน้าที่เป็นก๊าซเรือนกระจกเพื่อช่วยรักษาอุณหภูมิของโลก

การเผาไหม้เชื้อเพลิงฟอสซิลทำให้เกิดแก๊สคาร์บอนไดออกไซด์ ซึ่งเป็นแก๊สเรือนกระจกหลักที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศของโลกที่รุนแรงระยะยาว การใช้ไม้ฟันจากป่าเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้เกิดในตรัสออกไซด์ การผลิตแก๊สธรรมชาติได้มีส่วนในการปล่อยแก๊สมีเทนออกสู่บรรยากาศ ส่งผลให้โลกร้อนขึ้นมีผลกระทบต่อแหล่งน้ำเกิดภาวะน้ำทะเลหนุนสูงแล้ว ยังเกิดความเปลี่ยนแปลงของแหล่งน้ำต่างๆ ด้วย กล่าวคือ อาจเกิดความแห้งแล้งของแหล่งน้ำในบางพื้นที่ และเกิดแหล่งน้ำใหม่ๆ ในบางพื้นที่ การที่ปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO₂) เพิ่มขึ้นในบรรยากาศ ย่อมเป็นการเร่งอัตราการสังเคราะห์แสงและความเจริญเติบโตของพืชให้สูงขึ้น ซึ่งเท่ากับเพิ่มความต้องการน้ำของพืชให้มากขึ้นเป็นเงาตามตัว จึงอาจทำให้เกิดภาวะดินแห้งและปัญหาในการจัดสรรน้ำของระบบชลประทานให้เกิดความเพียงพอแก่พื้นที่ต่างๆ ขึ้นได้

2.2 ภาวะวิกฤติหรือภัยพิบัติที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ (Man - made crisis)

อาจเกิดจากการกระทำที่ประมาท ความบกพร่องของมนุษย์เองหรือความตั้งใจที่จะกระทำให้เกิดขึ้น อาจเกิดร่วมกับปรากฏการณ์ทางธรรมชาติด้วยก็ได้ ดังนี้

2.2.1 วิกฤติทางเทคโนโลยี (Technological Crisis)

เกิดจากมนุษย์ได้ใช้งานวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีครอบคลุมในทุกด้าน เช่น การอุตสาหกรรม การผลิตวัสดุภัณฑ์ การก่อสร้าง การพาณิชย์การ การใช้ชีวิตประจำวัน แล้วเกิดผลกระทบจากความผิดพลาด ไม่รอบคอบ รู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือยังไม่มีความรู้เพียงพอ จากความซับซ้อนของระบบ จากข้อจำกัด จากลำดับการดำเนินงาน ใช้เกินกำหนด เกินค่าเกินกำลัง เกินความสามารถ ทำให้ระบบทำงานผิดพลาด หรือเกิดจากความบกพร่องในการทำงานของมนุษย์เองที่ไม่มีความรู้ แต่มักกล่าวโทษความผิดพลาดให้กับเทคโนโลยี อาจเกิดจากอุบัติเหตุทำให้เทคโนโลยีเสียหาย หากความเสียหายที่ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเป็นบริเวณกว้าง เรียกว่า Megadamage อย่างเช่น กรณีโรงงานผลิตกระแสไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ เซอร์ โนบิล ประเทศรัสเซีย เกิดขัดข้องทางเทคนิคในการควบคุมระบบ เกิดความร้อนสูงมากจนเตาปฏิกรณ์เกิดการหลอมละลาย ทำให้กัมมันตรังสีรั่วไหลฟุ้งกระจายไปในอากาศโดยรอบ ทำความเสียหายต่อชีวิตของประชากรในเมืองใกล้เคียง และบางส่วนของที่ไกลออกไปยังโค่นกัมมันตรังสีทำให้ป่วย พิการไปตลอดชีวิต จนต้องมีการอพยพประชากรโดยรอบหลายร้อยกิโลเมตรออกไป ทำให้เกิดความสูญเสีย

ทางเศรษฐกิจและสังคมตามมาอีกมากมาย พื้นที่โดยรอบโรงไฟฟ้าถูกประกาศเป็นพื้นที่ห้ามอยู่อาศัยไปอีกหลายร้อยปีจากนี้ หรือกรณีแท่นขุดเจาะน้ำมันกลาง อ่าวเม็กซิโก ที่เกิดพิบัติภัยจากการขุดเจาะ ทำให้น้ำมันดิบรั่วออกจากแท่นขุดเป็นจำนวนมาก ทำให้ความเสียหายต่อระบบนิเวศน์ชายฝั่งอย่างรุนแรง การจะฟื้นฟูให้กลับมาได้ดั้งเดิมต้องใช้เวลามากกว่าครึ่งศตวรรษ หรือการล่มของระบบคอมพิวเตอร์ควบคุมการเงินธนาคาร การบริหารราชการภาครัฐ เนื่องจากตัวระบบหรือการจารกรรมก็ตาม จากระดับความเสียหายเล็กน้อยอาจลุกลามไปถึงขั้นการล่มละลายของสังคมก็เป็นได้ เป็นต้น

บน:แท่นขุดน้ำมันอ่าวเม็กซิโก
ซ้าย:โรงไฟฟ้านิวเคลียร์รัสเซีย

ภาพที่ 2.19 ความเสียหายจากเทคโนโลยี

ที่มา : google.co.th (ค้นคืนวันที่ 8 เมษายน 2555)

อุบัติเหตุเชอร์โนบิล (ยูเครน: Чорнобильська катастрофа, Čornobyľ'ska katastrofa; อังกฤษ: Chernobyl disaster) เป็นอุบัติเหตุที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ 26 เมษายน ค.ศ. 1986 ที่โรงไฟฟ้านิวเคลียร์เชอร์โนบิล ตั้งอยู่ที่นิคมเชอร์โนบิล ริมฝั่งแม่น้ำนีเปอร์ ใกล้เมืองปริเพียต จังหวัดเคียฟ ทางตอนเหนือของยูเครน ใกล้ชายแดนเบลารุส (ในขณะนั้นยูเครนและเบลารุสยังเป็นส่วนหนึ่งของสหภาพโซเวียต) อุบัติเหตุที่เชอร์โนบิลนี้เป็นอุบัติเหตุที่เกิดกับโรงไฟฟ้าพลังงานนิวเคลียร์ที่ร้ายแรงที่สุดในปัจจุบัน อุบัติเหตุเกิดขึ้นเมื่อวิศวกรได้ทำการทดสอบการทำงานของระบบหล่อเย็น และระบบทำความเย็นฉุกเฉินของแกนปฏิกรณ์นิวเคลียร์ แต่การทดสอบระบบได้ล่าช้ากว่ากำหนดจนต้องทำการทดสอบโดยวิศวกรกะกลางคืน ได้เกิดแรงดันไอน้ำสูงขึ้นอย่างฉับพลัน แต่ระบบตัดการทำงานอัตโนมัติไม่ทำงาน ส่งผลให้เกิดความร้อนสูงขึ้นจนทำให้แกนปฏิกรณ์นิวเคลียร์หมายเลข 4 หลอมละลาย และเกิดระเบิดขึ้น ผลจากการระเบิดทำให้เกิดเชื้อเถ้า

ปนเปื้อนกับมันตภาพรังสีพวยพุ่งขึ้นสู่บรรยากาศ ปกคลุมทางตะวันตกของสหภาพโซเวียต ยุโรป ตะวันออก ยุโรปตะวันตก ยุโรปเหนือ

ภาพที่ 2.20 ความร้ายแรงที่เกิดจากกัมมันตรังสี (ค้นคืนวันที่ 17 พฤษภาคม 2555)

ทางการยูเครน เบลารุส และรัสเซีย ต้องอพยพประชากรมากกว่า 336,000 คน ออกจากพื้นที่อย่างฉุกเฉิน โดยอุบัติเหตุครั้งนี้ได้รับการจัดความรุนแรงไว้ที่ระดับ 7 ซึ่งเป็นระดับสูงสุดตามมาตรฐานระหว่างประเทศว่าด้วยเหตุการณ์ทางนิวเคลียร์ ในปี ค.ศ. 2005 สำนักงานพลังงานปรมาณูระหว่างประเทศ และองค์การอนามัยโลก ได้ประมาณการว่ามีผู้ได้รับผลกระทบจากการระเบิดโดยตรงมากกว่า 600,000 คน มีผู้เสียชีวิตทันทีหลังการเกิดระเบิด 56 คน แต่ผู้เสียชีวิตด้วยโรคมะเร็งจากการสัมผัสกัมมันตรังสีอาจสูงถึง 4,000 คน (อ้างอิงจากวิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี ค้นคืนวันที่ 17 พฤษภาคม 2555)

2.2.2 วิกฤตการณ์เผชิญหน้า (Confrontation Crisis)

มักเกิดจากความขัดแย้งทางความคิด การกระทำ สร้างความไม่พอใจ เสียผลประโยชน์ทางการค้า การตกลงกันไม่ได้ระหว่างบุคคลหรือกลุ่มคณะ ความขัดแย้งทางธุรกิจ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ทั้งภาครัฐและภาคประชาชน เกิดความคาดหวังการเรียกร้อง ต่อเนื่องไป ถึงการต่อสู้โดยไม่ใช้อาวุธ อาจเป็นสงครามข่าวสาร การต่อต้านโดยการคว่ำบาตร (boycotts) การ

ประท้วงโดยการถือป้าย (picketing) การนั่งประท้วง (sit-ins) การยื่นคำขาด (ultimatums) การปิดเส้นทางจราจร (blockade) การคือแพ่งไม่เชื่อฟังคำสั่ง (anti-command) เช่นกรณีการเรียกร้องของกลุ่มสมัชชาคนจน เรียกร้องค่าชดเชยจากการสร้างเขื่อนปากมูล หรือกลุ่มสนับสนุนกิจกรรมทางการเมือง เป็นต้น

ภาพที่ 2.21 การชุมนุมเรียกร้อง

ที่มา: google.co.th (ค้นคืนวันที่ 8 เมษายน 2555)

2.2.3 วิฤติจากความประสงค์ร้าย (Crisis of Malevolence)

เกิดจากฝ่ายตรงข้าม ฝ่ายไม่หวังดี หวังปองร้าย ข่มขู่ให้หวาดกลัว การลักพาตัว (kidnapping) การทำอันตรายโดยมีการวางแผนดำเนินการให้มีผลสำเร็จ

ภาพที่ 2.22 การก่อการร้าย

ที่มา: google.co.th (ค้นคืนวันที่ 8 เมษายน 2555)

สำหรับระดับกลุ่มสังคมนิยม (socialist) หรือองค์การ (organization) จะถูกทำการก่อการร้าย ด้วยวิธีการรุนแรง เพื่อแสดงความโหดร้าย หรือด้วยความโกรธ การจารกรรม (espionage) การก่อวินาศกรรม (terrorism) กลั่นแกล้งทางเศรษฐกิจ ทำลายเสถียรภาพ ความเชื่อมั่น ศรัทธาให้หมดไป เช่น การทำลายภาพพจน์ซึ่งกันและกันของนักการเมือง การทำให้สินค้าเสียชื่อเสียงหมดความน่าเชื่อถือ (product tempering) การสร้างข่าวเพื่อลดความน่าเชื่อถือ (discredit)

2.2.4 วิฤติจากการทำชั่วร้ายต่อองค์การ (Crisis of Organizational Misdeeds)

จากการถูกกดดัน เอารัดเอาเปรียบ หรือมีแนวคิดแตกต่างไปจากผู้ร่วมงาน หรือไม่เห็นด้วยกับนโยบายขององค์การ ทำให้เกิดความคิดการกระทำชั่วร้าย เพื่อหวังผลสำเร็จตามความคิดเห็นของตน หรือของกลุ่ม เป็นลักษณะของความประสกร้ายที่เกิดขึ้นจากภายในองค์การเอง เช่นการเผาทุบทำลายเรือนจำของกลุ่มนักโทษ ในระดับชาติ คือกลุ่มทำลายศาสนา กลุ่มแบ่งแยกดินแดน และกลุ่มบุคคลที่แสวงหาผลประโยชน์จากรัฐ การคอร์รัปชัน การจารกรรมข้อมูล เป็นต้น

ภาพที่ 2.23 การประสกร้ายต่อองค์การ

ที่มา: google.co.th (ค้นคืนวันที่ 15 เมษายน 2555)

2.2.5 ความทารุณหรือรุนแรงในสถานที่ทำงาน (Workplace Violence)

มักเกิดการการข่มเหงของนายจ้างหรือผู้มีอำนาจ ออกกฏกติกาให้เกิดความลำบากในการดำเนินงาน เกิดความกดดันทางด้านจิตใจให้เครียด วิตกกังวล สุขภาพจิตเสื่อม หรือทำให้เกิดความเจ็บปวดทางร่างกาย ถูกเขี่ยนตี ถูกกล่าวหาเรื่องพันชนาการ ถูกบังคับทำงานหามรุ่งหามค่ำ ถูกกักขัง หรือกักบริเวณ เช่น การกักขังแรงงาน การใช้แรงงานเด็กและสตรี เป็นต้น

ภาพที่ 2.24 ความรุนแรงในสถานที่ทำงาน

ที่มา: google.co.th (ค้นคืนวันที่ 8 เมษายน 2555)

2.2.6 ข่าวลือ (Rumours)

เกิดจากการปล่อยข่าวสารเพื่อทำลายฝ่ายตรงข้าม สร้างผลประโยชน์ต่อฝ่ายไม่หวังดี หรือเป็นข่าวที่เล่ากันต่อกันมา มักเป็นเรื่องราวที่ไม่ดี โดยไม่สามารถหาแหล่งที่มา และไม่สามารถรับรองความถูกต้อง อาจเปิดเผยหรือปกปิดก็ได้ ทำให้ความหมายสำคัญผิดเพี้ยนไปจากเดิม ก่อความเสียหายต่อบุคคล องค์กร หรือสังคม เช่น ข่าวลือถึงการล่มสลายทางเศรษฐกิจการเงิน ทำให้องค์การเตรียมปลดพนักงานออก ข่าวลือเรื่องหุ้นตก ข่าวลือของบุคคลมีชื่อเสียง ข่าวลือถึงการปฏิวัติรัฐประหาร การยุบสภาผู้แทนราษฎร เป็นต้น

ภาพที่ 2.25 ข่าวลือ

ที่มา: google.co.th (ค้นคืนวันที่ 8 เมษายน 2555)

สรุปภาวะวิกฤติ

จากข้อมูลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น สามารถสรุปประเด็นของภาวะวิกฤติได้ดังนี้

ภาวะวิกฤติ คือ ห้วงเวลาหรือสถานการณ์ที่ถูกเงิน เป็นอันตรายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ต่อฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมขององค์กร จนถึงระดับประเทศ เกิดจากเหตุการณ์หรือปรากฏการณ์ที่เกิดจากธรรมชาติหรือเกิดจากการกระทำของมนุษย์โดยผิดพลาดหรือจงใจทำให้เกิดขึ้น

วิกฤติเกิดจากภัยสองประเภท ดังนี้

1. ภัยจากธรรมชาติ ได้แก่

- แผ่นดินไหว
- พายุหมุนเขตร้อน
- แผ่นดินเลื่อนไหลถล่ม
- พายุ ฝนฟ้าคะนอง
- ภูเขาไฟปะทุระเบิด
- อุทกภัย น้ำท่วม
- คลื่นใต้น้ำ สึนามิ
- ภัยแล้ง ขาดแคลนน้ำ

2. ภัยจากการกระทำของมนุษย์ ได้แก่

- วิกฤติทางเทคโนโลยี
- วิกฤติจากความประสกร้าย
- วิกฤติจากความทารุณ ความรุนแรงในที่ทำงาน
- วิกฤติการเผชิญหน้า
- วิกฤติจากการกระทำชั่วร้ายต่อองค์กร
- วิกฤติข่าวลือ

ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่ทำให้เกิดภาวะวิกฤติ เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดจากสภาวะของโลก ประกอบด้วยดิน น้ำ และอากาศ ที่ในสภาวะปกติเราสามารถทำประโยชน์จากสิ่งนี้ได้ทั้งหมด แผ่นดินให้ที่อยู่อาศัย สร้างผลผลิตเลี้ยงประชากร พื้นน้ำให้ทรัพยากรหล่อเลี้ยงชีวิตคนทั้งโลก อากาศให้ชีวิต ให้เราทุกคนได้หายใจ เป็นสื่อไฟให้แสงสว่าง ปกป้องเราจากรังสีที่มาจากนอกโลก ในทางตรงข้ามปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ ก็สามารถสร้างความหายนะเสียหายได้อย่างรวดเร็วรุนแรง เมื่อสภาพของโลก ดิน น้ำ และอากาศ ไม่ปกติ เป็นภัยพิบัติอันตราย เกิดภาวะวิกฤติขึ้น

ในส่วนของมนุษย์ที่ศึกษาค้นคว้าศาสตร์ต่างๆ ขึ้นมา พัฒนาขึ้นเป็นระบบ เป็นเทคโนโลยี เพื่อสร้างความสะดวกสบาย สร้างเครื่องผ่อนแรงทุ่นแรง สร้างสิ่งประดิษฐ์ใหม่ล้ำสมัย ช่วยในการอุตสาหกรรมการผลิตที่หลากหลายสาขา ในอุตสาหกรรมผลิตไฟฟ้า ยานยนต์ อิเล็กทรอนิกส์ การเกษตรกรรม ซึ่งปัจจุบันหลักการทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เข้ามามีบทบาทในทุกกิจกรรม ทำให้มนุษย์พึ่งพาเทคโนโลยีมากเกินไป หากมองในแง่ความต้องการพื้นฐาน มนุษย์มีความต้องการเครื่องมือช่วยเหลือในการดำรงชีวิตเพื่อสร้างความสะดวกสบาย และปกป้องถึงฐานะในสังคม แต่หากการเสพเทคโนโลยีมากเกินไป และไม่มีความรู้เพียงพอ เมื่อเกิด

ปัญหาขัดข้องทางระบบหรือเทคโนโลยี ที่ไม่สามารถแก้ไขได้ ก็จะเกิดภัยอันตรายขึ้น หากภัยนั้นสามารถลุกลามต่อไปได้โดยไม่สามารถระงับได้ จะเกิดภัยพิบัติทางเทคโนโลยีขึ้น

สำหรับมนุษย์กับมนุษย์ด้วยกันแล้ว วิกฤติเกิดจากความขัดแย้งทางการเมือง การศาสนา การค้าขาย การครอบครองพื้นที่ พินาตเขตแดน ความไม่สามารถตกลงทางธุรกิจ การแก่งแย่งผลประโยชน์ ทำให้เกิดการเผชิญหน้าทางทหาร ทางกำลังพลของแต่ละฝ่าย การใช้เครื่องมือหรืออาวุธทำร้ายฝ่ายตรงข้าม ลดความรุนแรงลงมาเป็นการใช้กำลังประทุษร้ายต่อร่างกายผู้อื่นให้ได้รับความบาดเจ็บ อาจเป็นการกดขี่บังคับโดยคำสั่งให้ได้รับความความเจ็บใจเสียใจ โศกเศร้า หรือสร้างข่าว ปลอ่ยข่าวเท็จ สร้างความเสียหายต่อชื่อเสียง และกิจการของผู้อื่น ให้เกิดการเกลียดชังเสื่อมศรัทธา ไม่ไว้ใจในที่สุด

วิกฤติ เกิดจากธรรมชาติที่ไม่สามารถกำหนดได้และไม่สามารถคาดเดาการเกิดได้ มีเพียงการระวังป้องกันและการบรรเทาเหตุที่เกิดไม่ให้รุนแรง หากวิกฤติทางธรรมชาติเกิดจากการตัดแปลง แต่งเติมจากมนุษย์ เช่นการสร้างทางไหลของน้ำใหม่ การกั้นทางน้ำเพื่อการอุปโภคและอาศัย ย่อมทำให้เกิดวิกฤติได้ การรุกรานธรรมชาติมากเกินไป เช่นการปล่อยสารทำลายบรรยากาศ ทำให้โลกอยู่ในวิกฤติ อากาศโลกร้อนขึ้น ก็เป็นผลจากการกระทำในอดีตของมนุษย์ สำหรับมนุษย์แล้วความสะดอกสบายในปัจจุบันนั้น แลคมด้วยความเสื่อมโทรมของทรัพยากรและระบบนิเวศน์ของโลก เทคโนโลยีสร้างวิวัฒนาการที่ก้าวล้ำ แต่ทำให้เกิดผลกระทบตามมา เช่น มลภาวะเป็นพิษ เชื้อโรคประเภทใหม่ๆ จากการแสวงหาอำนาจในการปกครองดินแดนของมนุษย์ การแสวงหาผลประโยชน์และทรัพยากรก็เช่นกัน ทำให้เกิดการช่วงชิง สู้รบ เกิดวิกฤติในสังคมของมนุษย์ ในทุกรูปแบบแผ่กระจายไปทั่วโลก

บทที่ 3

การสื่อสารในภาวะวิกฤติ

ภาวะวิกฤตินั้น เป็นลักษณะการเกิดความไม่เป็นปกติขึ้นใน บุคคล องค์กร กลุ่มสังคม และสาธารณชน ที่เป็นลักษณะเหตุการณ์ฉุกเฉินหรือภัยคุกคาม ทำให้เกิดอันตราย เกิดความไม่ปลอดภัยขึ้น ในสภาวะดังกล่าวต้องมีการจัดการและการสื่อสารเป็นองค์ประกอบสำคัญ เนื่องจากข่าวสารที่ส่งผ่านไปยังผู้ประสบภาวะวิกฤตินั้น จะต้องเป็นข่าวสารที่มีความชัดเจนในเนื้อหา สั้น กระชับ เข้าใจง่าย รวดเร็ว และสามารถนำมาปฏิบัติได้ เป็นความต้องการอย่างยิ่งในช่วงเวลาที่คับขันรุนแรงหรือสถานการณ์เลวร้าย ผู้ส่งสารในห้วงเวลานี้จึงเป็นผู้ที่มีความสำคัญอย่างมากในการ กำหนดลักษณะข่าวสารในการประชาสัมพันธ์เผยแพร่ กำหนดระยะเวลา แผนการปฏิบัติ วิธีการสื่อสาร และช่องทางสื่อสาร เพื่อส่งเสริม พัฒนา ปรับปรุง แก้ไข เพื่อลดความรุนแรงหรือระงับ ความร้ายแรงของสถานการณ์ในภาวะวิกฤตินั้น

1. การจัดการภาวะวิกฤติ

Peter Power (อ้างถึงใน ประกอบ คูปริตัน, 2554) ผู้เชี่ยวชาญชาวอังกฤษที่ได้ให้คำแนะนำแก่องค์กรต่างๆ ในงานการจัดการวิกฤติ (Crisis Management) ได้เสนอการจัดการวิกฤติ ซึ่งประกอบไปด้วย

1. วิธีการ (Method) ที่ใช้ในการตอบสนองต่อทั้งสภาพที่เป็นจริง และวิกฤติตามการรับรู้
2. การกำหนดมาตรวัด (Metrics) ที่จะอธิบายสถานการณ์นั้น ที่จะกำหนดกลไกและเครื่องมือที่จำเป็นในการจัดการกับวิกฤตินั้น
3. การสื่อสาร (Communications) ที่จะต้องเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองต่อระยะของการจัดการวิกฤติ เป็นการจัดการด้านการสื่อสาร

การจัดการวิกฤติมักจะถูกเรียกถึงว่าเป็น“การจัดการอุบัติการณ์” (Incident management) ซึ่งผู้เชี่ยวชาญในกรณีของ Peter Power ได้เสนอคำดังกล่าวว่าน่าจะมีที่เหมาะสมถูกต้องมากกว่า ในการจัดการวิกฤตินี้มีวิธีการที่ในทางธุรกิจหรือองค์กรจะเรียกว่า “แผนจัดการวิกฤติ” (Crisis Management Plan) ซึ่งไม่ใช่แผนแบบในยามปกติ

Gonzalez-Herrero and Pratt (อ้างอิงใน ประกอบ คูปรรัตน์ 2554) ได้เสนอแนวทางการจัดการวิกฤติ 3 ระยะ ดังนี้

1. การพิจารณาวินิจฉัยส่วนที่เป็นปัญหา ความเสี่ยงหรือสัญญาณอันตราย (The diagnosis of the impending trouble, risks or the danger signals)
2. เลือกยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ ที่จะปรับเปลี่ยนที่เหมาะสม (Choosing appropriate Turnaround Strategy)
3. การเลือกที่จะดำเนินการ กระบวนการเปลี่ยนแปลง และเฝ้าติดตามผล (Implementation of the change process and its monitoring)

ความน่าเชื่อถือ (Credibility) และชื่อเสียง (Reputation) ขององค์กรจะได้รับอิทธิพลของการรับรู้ต่อการตอบสนองขององค์กรต่อช่วงวิกฤตินั้นๆ องค์กรและการสื่อสารจะเกี่ยวข้องกับ การตอบสนองต่อวิกฤติตามช่วงเวลา (Phase and timing) ที่เหมาะสม ซึ่งเป็นความท้าทายต่อ กิจการนั้นๆ ซึ่งต้องมีการสื่อสารที่เปิดและคงเส้นคงวา (Open and consistent) ในทุกระดับชั้น (Hierarchy) ขององค์กรที่จะทำให้นำไปสู่กระบวนการสื่อสารที่จะนำไปสู่ความสำเร็จนั้น มีคำ อื่นๆที่เกี่ยวข้องและใกล้เคียงกับการจัดการวิกฤติ เช่น การจัดการภาวะฉุกเฉิน (Emergency management) และการจัดการธุรกิจให้ต่อเนื่อง (Business continuity management) ซึ่งเน้นการ ตอบสนองต่อสิ่งที่เกิดขึ้นเร็ว และต้องมี “การบำบัดบรรเทาเบื้องต้น” ดังเช่นการดับเพลิง การปฐม พยาบาล การช่วยเหลืออาหารและที่พักพิง การให้คำปรึกษา และระยะของการฟื้นฟูเยียวยา ดังเช่น การต้องย้ายกิจการไปอยู่ในที่อื่นๆ วิกฤติหรือวิกฤติการณ์เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการความเสี่ยง ซึ่งบางคนเห็นว่า เพราะการจัดการความเสี่ยงนั้นล้มเหลว เพราะมันทำให้ต้องเกิดหายนะครั้งใหญ่ จึงทำให้ต้องมีการจัดการภาวะฉุกเฉิน แต่ความเป็นจริงนั้น มีหลายเหตุการณ์ที่แม้มีการเตรียมรับ หายนะหรือวินาศภัยอย่างดีแล้ว แต่วิกฤติก็ยังเกิดขึ้น ดังกรณีของภัยธรรมชาติ แผ่นดินไหว หรือ สภาวะอากาศเปลี่ยนแปลงอย่างเฉียบพลัน เป็นต้น

2. ความหมายของการสื่อสารในภาวะวิกฤติ

การสื่อสารในภาวะวิกฤติ อาจแยกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

การสื่อสาร หมายถึง ความต้องการส่งสารของผู้ส่งสาร ผ่านช่องทางการสื่อสาร ไปยัง ผู้รับสาร ตามรูปแบบ เงื่อนไขและวิธีการที่ผู้ส่งสารกำหนด

ภาวะวิกฤติ หมายถึง ห้วงเวลาหรือสถานการณ์ที่ไม่ปลอดภัย เป็นอันตราย เป็นภัยคุกคาม เกิดเหตุการณ์ฉุกเฉิน ช่วงเวลาคับขัน ปรากฏการณ์เลวร้ายรุนแรงไม่สามารถควบคุมได้ ส่งผลต่อชีวิตและทรัพย์สิน เศรษฐกิจและสังคมได้

การสื่อสารในภาวะวิกฤติ (Crisis Communication) นักวิชาการการจัดการภาวะวิกฤติในประเทศไทยได้นิยาม ความหมาย ของ “การสื่อสารในภาวะวิกฤติ” ไว้ดังนี้

เสรี วงษ์มณฑา (2554) ได้อธิบายว่า “หลักการพื้นฐานของการสื่อสารในภาวะวิกฤติ เป็นการสื่อสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ ในภาวะวิกฤติจะต้องให้ความสำคัญกับ “ความเร็ว” จะช้าไม่ได้ จะต้องปรับตัวตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น อย่างรวดเร็ว เมื่อถูกกล่าวหาจะต้องตอบโต้โดยเร็ว จะปล่อยให้สาธารณชนเชื่อไปตามข้อกล่าวหา ข้ามวันข้ามคืนไม่ได้ และทุกครั้งที่สื่อสารกับคนนอกจะต้องบอกให้คนในได้รู้ก่อนเสมอ และ จะต้องใช้ช่องทางการสื่อสารที่เป็นไปได้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ให้ความสำคัญกับความถี่ โดย หลักการที่จะต้องยึดมั่นก็คือ “ค่อยก่อน ค่อยหนัก และค่อยถี่” นั่นคือประชาสัมพันธ์เชิงรุก อย่าง หนักแน่นจริงจัง และต้องมีความถี่เพียงพอที่จะจูงใจ

ให้กลุ่มเป้าหมายคล้อยตามได้ และทั้งหมดนี้จะ ดำเนินการไปได้ดีจะต้องอาศัย “สื่อมวลชนสัมพันธ์ที่ดี” หากแม้ผู้จัดการฝ่ายประชาสัมพันธ์ของ องค์กร ไม่พัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีกับสื่อมวลชน การประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤติ ไม่อาจจะดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพได้

สมหวัง วิทยาปัญญานนท์ (2549) การสื่อสารในภาวะวิกฤติ (Crisis Communications) ต้องมีการสื่อสาร 2 ทางกับคนภายในองค์กรด้วยกันเอง และกับบุคคลภายนอก มีสื่อมวลชน ชุมชน ข้าราชการ และนักการเมือง โดยให้มีผู้ให้ข่าวเพียงคนเดียว เพื่อป้องกันการสับสน หลักการบริหารต้องมีวินัย และช่องทางการสื่อสารที่ต้องตอบสนองอย่างรวดเร็ว และมีประสิทธิผล โดยต้องกำหนดกลยุทธ์ในมิติต่างๆ ต้องเกี่ยวข้อง และชี้บ่ง แนวโน้มวิกฤติ โดยการทบทวนความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น และหมั่นเพิ่มประสิทธิภาพทักษะในการจัดการวิกฤติ มีการทดสอบวิกฤติ และทดสอบขั้นตอนที่เหตุการณ์ในเชิงฉากต่างๆ ทั้งเล็กน้อย ปานกลาง และรุนแรง

กล่าวโดยสรุป การสื่อสารในภาวะวิกฤติ หมายความว่า การติดต่อสื่อสารเผยแพร่หรือประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารให้กลุ่มเป้าหมายได้รับรู้ในห้วงเวลาหรือสถานการณ์ที่ไม่ปกติ เป็นภัยคุกคาม เป็นอันตราย เหตุการณ์ฉุกเฉินคับขัน สร้างความลำบากในการส่งสารได้อย่างรวดเร็ว ถูกต้อง ชัดเจน และมากพอ เพื่อผลในการลดความรุนแรงหรือระงับสถานการณ์ในภาวะวิกฤติให้สำเร็จตามที่ต้องการ

3. การจัดการการสื่อสารในภาวะวิกฤติ

สิ่งสำคัญประการแรกในการจัดการการสื่อสารในภาวะวิกฤติ (ภาวิณี เลิศไกร 2550) คือ การวางแผนการจัดการในภาวะวิกฤติ นั้นหมายถึงองค์การต้องไม่นั่งรอให้เกิดวิกฤติก่อนแล้วจึงแก้ไข แต่เป็นการคิดการไว้ล่วงหน้าว่าจะมีเกิดวิกฤติอะไรได้บ้างกับองค์การนี้ แล้วจึงออกแบบวางแผนในการแก้ไขปัญหาตามที่คาดหมายไว้ อย่างเป็นขั้นตอน

การจัดการการสื่อสารในภาวะวิกฤติ คือการดำเนินวิธีการสื่อความรู้ ความเข้าใจ ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น เพื่อหาทางแก้ไขเพื่อลดความเสี่ยง บรรเทาปัญหาวิกฤติภัยให้เบาลง จำกัดเหตุการณ์หรือสถานการณ์วิกฤติให้แคบลง ลดความรุนแรง และระงับให้วิกฤติสิ้นสุดไปโดยเร็ว การจัดการสื่อสารในช่วงสภาวะวิกฤติ ถือเป็นมาตรการสำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยสื่อความเข้าใจในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ปรับทัศนคติความเชื่อ อธิบายปรากฏการณ์ให้กระจ่างชัด ลดความขัดแย้งทางความคิดเห็น และเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาวิกฤตินั้น

การจัดการการสื่อสารในภาวะวิกฤติประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

- 3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
- 3.2 การวางแผนการสื่อสารประชาสัมพันธ์ภาวะวิกฤติ
- 3.3 การสื่อสารภาวะวิกฤติ
- 3.4 การติดตามและประเมินผล

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลที่เกี่ยวข้อง

3.1.1 วิเคราะห์สถานการณ์แวดล้อมต่างๆ ขององค์การที่เผชิญวิกฤติการณ์ (องค์การในที่นี้หมายรวมถึงแต่บุคคลในครอบครัว จนถึงมวลชนระดับประเทศ) ได้แก่ สถานการณ์การเมือง วัฒนธรรมทั่วไปและองค์การ สาธารณชนและกลุ่มเป้าหมาย การดำเนินการองค์การ ธรรมชาติพื้นฐานทางอารมณ์และความต้องการของมนุษย์ เพื่อกำหนดลักษณะของวิกฤติที่มีแนวโน้มจะเกิดขึ้น แนวทางแก้ไขลดหรือหยุดวิกฤติ และแผนการฟื้นฟูองค์การกลับมามั่นคงเช่นเดิม

3.1.2 วิเคราะห์กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบและผู้เกี่ยวข้องในภาวะวิกฤติโดยทั่วไป เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์แนวทางการช่วยเหลือเยียวยา แก้ไขความเดือดร้อน หรือลดปัญหาความขัดแย้งความไม่พอใจของกลุ่มผู้เสียหายจากผลกระทบ สำหรับผู้เกี่ยวข้องที่มีบทบาทในการจัดการภาวะวิกฤติ เช่น หัวหน้างาน ข้าราชการ นักวิชาการ สื่อมวลชน เป็นต้น เป็นผู้ชี้แนะบทบาทให้ภาวะวิกฤติเลวร้ายลงหรือดีขึ้น

3.1.3 วิเคราะห์ความคิดเห็นของสาธารณชนที่มีต่อองค์กร ในภาวะปกติ และ ภาวะวิกฤติ เพื่อให้ทราบถึงทัศนคติ ความเชื่อมั่นต่อองค์กร และสามารถนำมา เปรียบเทียบปรับแผนเพื่อประเมินสถานการณ์ได้อย่างถูกต้อง

การวิเคราะห์ภาวะวิกฤติ วิเคราะห์เหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้น ตามลำดับดังนี้

- 1) วิเคราะห์สาเหตุ พัฒนาการและอนาคตของเหตุการณ์
- 2) ผลกระทบต่อบุคคล ทรัพย์สิน หรือสิ่งแวดล้อม
- 3) กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้อง
- 4) ความเกี่ยวพันระหว่างเหตุการณ์กับองค์กร
- 5) แนวทางเลือกในการแก้ไขวิกฤติการณ์

เหล่านี้เป็นข้อมูล ข้อเท็จจริงที่ต้องส่งให้กับคณะกรรมการภาวะวิกฤติเพื่อพิจารณา วางแผน

3.2 การวางแผนการสื่อสารประชาสัมพันธ์ภาวะวิกฤติ

เชอรี แฮร์ริสัน (Shirley Harrison อ้างถึงใน ภาวิณี เลิศไกร, 2550: 27) ได้ให้ ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะวิกฤติว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างกะทันหัน ซึ่งโดยปกติแล้วจะเป็น การเปลี่ยนแปลงในทางลบ โศกนาฏกรรมต่างๆ หรือเหตุการณ์ที่ทำให้องค์กรต้องประสบ ความยุ่งยาก ทั้งนี้องค์กรควรที่จะต้องมีการเตรียมการหรือวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่อาจ เกิดขึ้นได้ โดยการตั้งคำถามไว้ล่วงหน้า และหาคำตอบเตรียมไว้ ซึ่งเป็นการเตรียมการ ประชาสัมพันธ์ไว้แล้วนั่นเอง

การวางแผน คือการเตรียมการ ในที่นี้ให้ความหมายถึง การเตรียมพร้อม ด้วยการมี แผนงานว่าจะต้องมีอะไรทำบ้าง ทำอย่างไร การจัดแบ่งงานภาระหน้าที่ และแนวทางการปฏิบัติเมื่อ เกิดภาวะวิกฤติขึ้น อย่างไรก็ตาม การเตรียมการ เป็นเพียงแผนงานหรือการซ้อมรบ เมื่อเกิด เหตุการณ์ขึ้นจริงก็อาจต้องปรับเปลี่ยนแผน พลิกแพลงไปตามสถานการณ์ (พรทิพย์ วรกิจ โภคาทร, 2533: 222 อ้างถึงใน ภาวิณี เลิศไกร, 2550: 28)

การวางแผนรับมือกับภาวะวิกฤติที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ผู้บริหารจัดการภาวะวิกฤติ ควรพิจารณาตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ให้ตระหนักว่าการสื่อสารมีความสำคัญอย่างยิ่ง ในการประสานความเข้าใจ
2. ให้กำหนดวิธีการสื่อสารในหลักการที่ถูกต้อง ถูกกฎหมายและจริยธรรม
3. กำหนดแผนกลยุทธ์การบริหารและการดำเนินการสื่อสารเชิงรุก โดยการเตรียม ฝึกฝนอบรมบุคลากร จัดแบ่งหน้าที่ทีมงานให้มีความเชี่ยวชาญ
4. ติดตามรวบรวมข้อมูลปัญหา ความน่าเป็นไปได้ เพื่อประมวลสถานการณ์

5. กำหนดผู้รับผิดชอบในกระบวนการสื่อสารทั้งระบบ รวมทั้งการตรวจสอบความถูกต้อง
6. กำหนดวิธีการประเมินผลกระทบและวิธีการแก้ไขหรือระงับเหตุภาวะวิกฤติ
7. ศึกษากลุ่มเป้าหมายรับสาร สร้างความเข้าใจ เพื่อการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

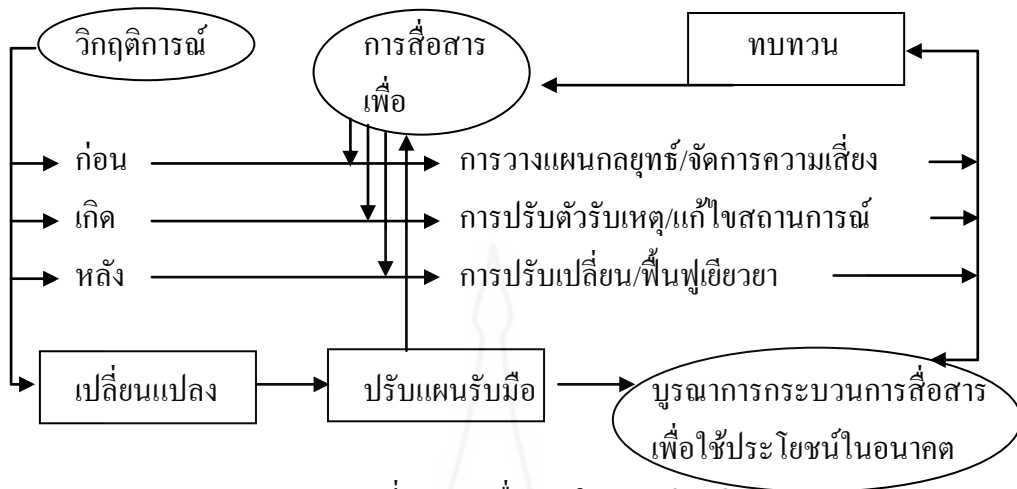
3.3 การสื่อสารภาวะวิกฤติ

ในช่วงการเกิดภาวะวิกฤติ ลักษณะกายภาพทางสังคมจะเปลี่ยนไป สถานการณ์ของวิกฤตินั้นจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบของสังคมที่เป็นอยู่ ความตื่นตระหนกตกใจกับเหตุการณ์เลวร้ายที่ได้รับจากสื่อ การเผชิญหน้ากับภัยวิกฤติโดยตรง การหลั่งไหลของข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับวิกฤติภัย ความน่าเชื่อถือของเนื้อหาข่าวสาร จากแหล่งข่าวสาร จากช่องทางสื่อ การบริโภคข่าวสารเกินควร เหล่านี้ทำให้ผู้รับสารเกิดความตื่นกลัว ความเครียด ความกังวล เกิดผลกระทบทางสังคม ผู้ป่วยทางจิตเพิ่มขึ้น ผลกระทบทางเศรษฐกิจ เกิดการกักตุนสินค้าอุปโภคบริโภคเกินความจำเป็น เกิดความโกลาหลในการเดินทาง เนื่องจากความสับสนในข่าวสารที่ท่วมท้น เช่น เหตุการณ์อุทกภัยในปี 2554 ที่ผ่านมา เป็นต้น

กลยุทธ์การดำเนินการในภาวะวิกฤติที่สำคัญคือ การกำหนดหน้าที่ของการสื่อสารเพื่อการเตรียมการล่วงหน้า การยอมรับว่าเกิดปัญหาวิกฤติขึ้น มีความพร้อมในการจัดการปัญหา การเตรียมการ การจัดการการสื่อสาร การซักซ้อมตามแผนงานที่วางไว้ สุดท้ายคือ ความพร้อมเผชิญหน้ากับภาวะวิกฤติของบุคลากรในองค์กรหรือประชาชนของชุมชนนั้น

ช่วงเวลาของการสื่อสารในภาวะวิกฤติ นั้นอาจแยกองค์ประกอบตามลักษณะของวิกฤตการณ์ได้ 3 ช่วงเวลาได้แก่

- 3.3.1 การสื่อสารก่อนภาวะวิกฤติ
- 3.3.2 การสื่อสารขณะเกิดภาวะวิกฤติ
- 3.3.3 การสื่อสารหลังภาวะวิกฤติ

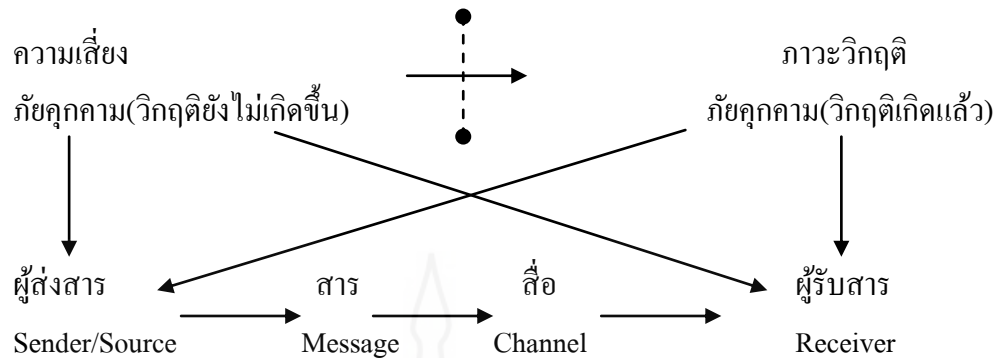

ภาพที่ 3.1 การสื่อสารในภาวะวิกฤติ
(จัดทำขึ้นตามแนวคิดช่วงเวลาของการสื่อสารในภาวะวิกฤติ)

3.3.1 การสื่อสารก่อนภาวะวิกฤติ (early crisis communication)

ก่อนภาวะวิกฤตินั้นการสื่อสารในภาพรวมยังคงเคลื่อนไหวไปตามสภาวะปกติ โดยให้กำหนดว่า ภาวะวิกฤติ คือ บริบทหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับวงจรการสื่อสาร โดยกำหนดแบ่งแยกออกเป็น 2 ลักษณะ ความเสี่ยง (risk) และ ภาวะวิกฤติ (crisis)

จากแนวคิดเกี่ยวกับภาวะวิกฤติ (crisis) ที่ว่าวิกฤติคือการเกิดเหตุการณ์ขึ้นแล้วนั้น ในขณะที่ความเสี่ยง (risk) คือเหตุการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเท่านั้น เส้นแบ่งแนวเขตของทั้งสองความหมายไม่มีความชัดเจนนัก ความเสี่ยงกล่าวถึงภัยคุกคามที่คาดว่าจะเกิดและมีผลกระทบ เป็นการคาดหวังสถานการณ์ในอนาคต อาจยังไม่เกิดขึ้น แต่หากกล่าวถึงกรณีวิกฤติ เส้นแบ่งน่าจะเริ่มตรงที่เมื่อภัยคุกคามที่เป็นความเสี่ยงที่คาดว่าจะเกิด ได้เปลี่ยนเป็นภาวะวิกฤติขึ้นแล้วจากส่วนใดส่วนหนึ่ง แล้วกำลังแพร่ขยายวงกว้างขึ้น ถึงแม้ว่าจะยังไม่มีผลกระทบทางกายภาพก็ตาม แต่จากการได้รับรู้ข่าวสารภัยคุกคามที่เกิดขึ้น ก็ส่งผลกระทบทางจิตใจ ทำให้เกิดความเครียด ความกังวล จากภัยคุกคาม ถือเป็นภาวะวิกฤติแล้วในสภาวะที่ยังไม่มีผลกระทบทางกายภาพโดยตรง ดังภาพที่ 3.2

ภาพที่ 3.2 สภาวะภัยคุกคาม (ผู้ศึกษาจัดทำขึ้น)

ความเสี่ยงและภาวะวิกฤติ มีการเกิดในลักษณะของภัยคุกคามที่ส่งผลกระทบต่อผู้รับและส่งสารในองค์ประกอบของกระบวนการสื่อสาร (เป็นบริบทหนึ่ง) ถึงแม้ว่าในสถานะช่วงที่เป็นความเสี่ยง ไม่ก่อให้เกิดอันตรายสร้างความเสียหายแต่อย่างไร แต่ก็ส่งผลให้มีการเตรียมพร้อมรับมือ จัดการวางแผนการดำเนินการ การเฝ้าติดตามสถานการณ์ของพิบัติภัย การประมวลสถานการณ์ ซึ่งถือว่าเป็นสภาวะภัยคุกคามที่ยังไม่เกิดเหตุการณ์จริงขึ้น

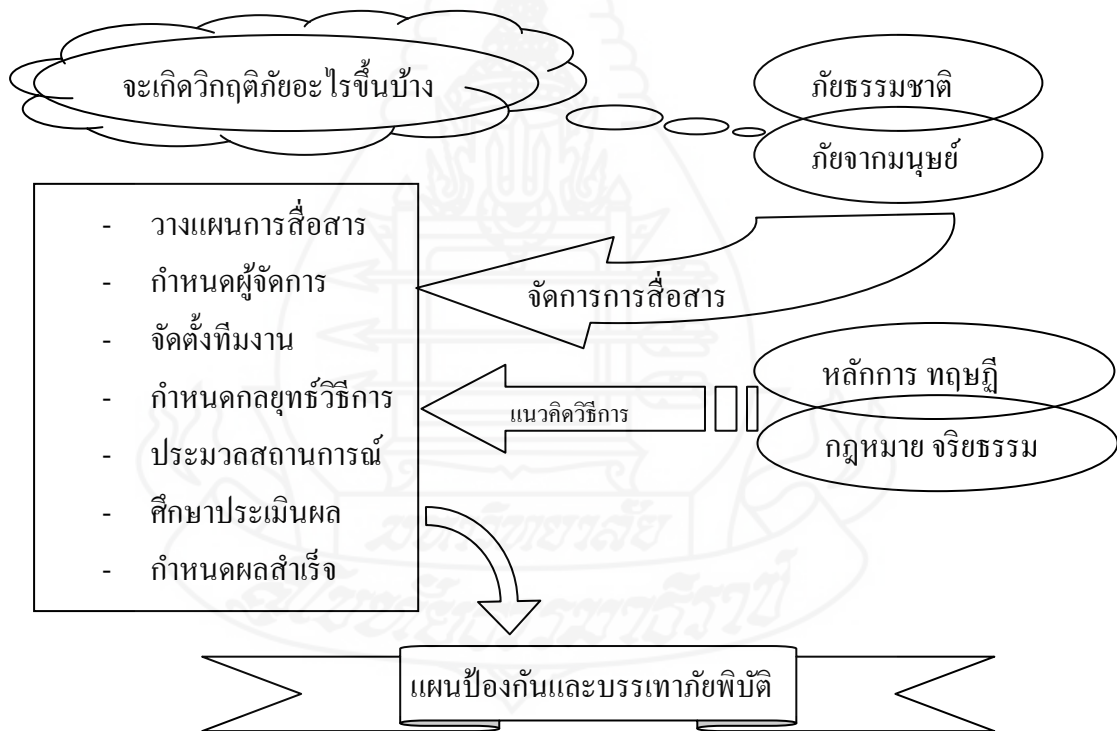
การสื่อสารในภาวะวิกฤติ (crisisthailand.com/crisis_management.html ค้นคืนวันที่ 20 กรกฎาคม 2555) จำเป็นต้องมีการวางแผนจัดการไว้ล่วงหน้า การตั้งคำถามว่า “จะเกิดอะไรขึ้น” เป็นการกำหนดปัญหาเพื่อหาวิธีในการแก้ไข การคาดเดาเหตุการณ์ไว้ก่อนโดยมีการจัดการแผนรับมือไว้ล่วงหน้า เป็นการจัดการสื่อสารที่ชาญฉลาด การประเมินจุดเสี่ยงตามหลักการบริหารจัดการความเสี่ยง ดังนี้

1. มีแผนจัดการรับมือภาวะวิกฤติ พร้อมหรือยัง?
2. มีผู้รับผิดชอบการจัดการในภาวะวิกฤติแล้วหรือไม่?
3. จัดตั้งคณะทำงาน แบ่งหน้าที่พร้อมรับมือภาวะวิกฤติแล้วหรือยัง?
4. กำหนดกลยุทธ์และแผนการสื่อสารในภาวะวิกฤติอย่างไร?
5. ประเมินความเสี่ยง จุดแข็งจุดด้อย ของกระบวนการและหน่วยงาน?
6. ประเมินผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้นและแนวทางแก้ไขอย่างไร?

หลักในการดำเนินงานเมื่อเกิดภาวะวิกฤติขึ้น มีดังนี้ (ภาวิณี เลิศไกร, 2550)

- 1) ผู้บริหารต้องมีบทบาทเป็นผู้นำในทุกขั้นตอน
- 2) ต้องควบคุมการสื่อสารให้ได้ เพื่อป้องกันข่าวลือหรือความเข้าใจผิด
- 3) กำหนดกลยุทธ์และจุดยืนในการแก้ไขปัญหา
- 4) กำหนดแนวทางในการให้ความช่วยเหลือผู้เสียหาย

- 5) สื่อสารอย่างรวดเร็วและสม่ำเสมอ
- 6) ให้ความร่วมกันและเป็นมิตรกับสื่อมวลชน
- 7) แสวงหาการสนับสนุนจากกลุ่มพันธมิตรหรือผู้เกี่ยวข้อง
- 8) พนักงานต้องมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา
- 9) ให้ความสำคัญกับผู้ที่ได้รับผลกระทบและผู้เสียหาย
- 10) องค์กรต้องแสดงความรับผิดชอบอย่างเต็มที่
- 11) องค์กรต้องแสดงถึงความเป็นพลเมืองดี
- 12) นำเสนอข้อมูล ข้อเท็จจริงอย่างซื่อสัตย์ ตรงไปตรงมา
- 13) พยายามสกัดกั้น ไม่ให้วิกฤติลุกลาม
- 14) ดำรงความคิดเห็นของผู้เกี่ยวข้องอย่างสม่ำเสมอ
- 15) พัฒนาความรู้สึก และความเชื่อมั่นของผู้เกี่ยวข้องเมื่อพ้นภาวะวิกฤติ

ภาพที่ 3.3 แผนการจัดการการสื่อสารก่อนวิกฤติภัย
(จัดทำขึ้นตามแนวคิดการสื่อสารในภาวะวิกฤติ)

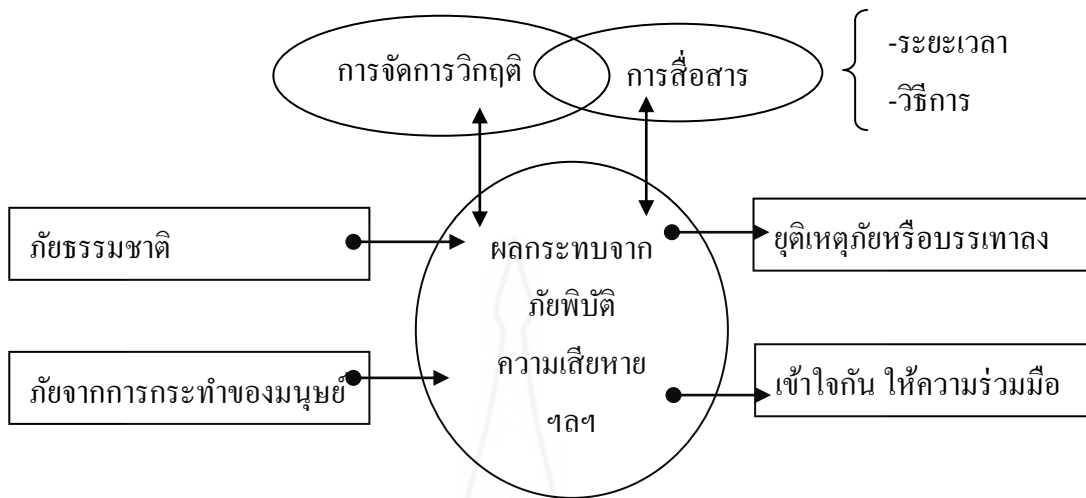
ขั้นตอนการเตรียมการก่อนภาวะวิกฤติ มีขั้นตอนดังนี้ (Saffiru and Tarrant, 1992 อ้างถึงใน อภิสิตธิ์ เหมาะสมสกุล, 2547)

- 1) จัดตั้งคณะทำงานในภาวะวิกฤติ เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับปัญหา
 - 2) คาดการณ์และปรับกลยุทธ์เพื่อรองรับวิกฤติการณ์
 - 3) กำหนดแนวทางเพื่อสกัดกั้นการลุกลามของเหตุการณ์
 - 4) ตระหนักถึงผู้เข้าร่วมช่วยและขอความร่วมมือช่วยเหลือจากกลุ่มผู้นั้น
 - 5) จัดทีมงานด้านการสื่อสารที่ได้รับการฝึกอบรมมาอย่างดี
 - 6) ประเมินความพร้อมของทรัพยากรที่ต้องการใช้ในช่วงภาวะวิกฤติ
 - 7) จัดทำแผนปฏิบัติการที่ประกอบด้วยรายละเอียดสำคัญต่างๆ
 - 8) ฝึกซ้อมคณะทำงานแก้ไขปัญหาวิกฤติอยู่เสมอ
 - 9) ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างต่อเนื่อง
- การกำหนดแผนการก่อนภาวะวิกฤติ มีวัตถุประสงค์เพื่อกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติการรับมือในภาวะวิกฤติที่อาจเกิดขึ้น เป็นการป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

3.3.2 การสื่อสารขณะเกิดภาวะวิกฤติ (occurring crisis communication)

ในช่วงการเกิดภาวะวิกฤติ ลักษณะกายภาพทางสังคมจะเปลี่ยนไป สถานการณ์ของวิกฤตินั้นจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบของสังคมที่จะเป็นอยู่ต่อไปอย่างไร ความตื่นตระหนกตกใจกับเหตุการณ์เลวร้ายที่ได้รับจากสื่อหรือการเผชิญหน้ากับวิกฤติภัยโดยตรง การหลั่งไหลของข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับวิกฤติภัย ความน่าเชื่อถือของเนื้อหาข่าวสาร จากแหล่งข่าวสาร จากช่องทางสื่อ การบริโภคข่าวสารเกินควร เหล่านี้ทำให้ผู้รับสารเกิดความตื่นกลัว ความเครียด ความกังวล เกิดผลกระทบทางสังคม ทำให้มีผู้ป่วยทางจิตเพิ่มมากขึ้น เกิดความสับสนในข่าวสารทำให้ไม่สามารถใช้ในการตัดสินใจได้ ผลกระทบทางเศรษฐกิจจะเกิดการกักตุนสินค้าอุปโภคบริโภคเกินความจำเป็น เกิดความโกลาหลสับสนในการเดินทางเพื่ออพยพหนีภัย อันเนื่องมาจากความสับสนในข่าวสารที่มีท่วมท้นเกินไป

การจัดการภาวะวิกฤติในขณะเกิดเหตุ คือการดำเนินวิธีการลดความเสี่ยงบรรเทาปัญหาวิกฤติภัยให้เบาลง จำกัดเหตุการณ์หรือสถานการณ์วิกฤติให้แคบลง ลดความรุนแรงและระงับให้วิกฤติสิ้นสุดไปโดยเร็ว การจัดการสื่อสารในช่วงสภาวะวิกฤติ ถือเป็นมาตรการสำคัญอย่างยิ่งที่ช่วยสื่อความเข้าใจในสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ปรับทัศนคติความเชื่อ อธิบายปรากฏการณ์ให้กระจ่างชัด ลดความขัดแย้งทางความคิดเห็น ซึ่งเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาวิกฤตินั้น

ภาพที่ 3.4 การจัดการการสื่อสารขณะเกิดภาวะวิกฤติ
(ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นจากเนื้อหาของหัวข้อนี้)

กลยุทธ์การจัดการการสื่อสารในขณะเกิดภาวะวิกฤติ มีแนวทางการจัดการ
ดังนี้

- 1) จัดตั้งศูนย์ข้อมูลข่าวสาร หรือจุดเผยแพร่ข่าวสาร เพื่อให้ผู้เสียหายหรือผู้เกี่ยวข้องและสื่อมวลชน สามารถรับรู้ข่าวสารและสอบถามข้อมูลได้ตลอดเวลา โดยไม่ต้องไปหาข้อมูลจากแหล่งอื่น หรือจากคู่แข่งขององค์กร
- 2) กำหนดตัวผู้ให้ข่าวสาร โดยต้องเป็นผู้มีอำนาจหรือได้รับอำนาจในการตัดสินใจ เป็นผู้ทราบข้อมูลและสามารถบอกกล่าว ตอบคำถามได้อย่างเหมาะสม ชัดเจน ไม่ปล่อยให้มีการให้ข่าวสารจากผู้เกี่ยวข้องอื่น โดยบอกให้ทราบว่าจะต้องไปหาข่าวสารได้จากผู้ให้ข่าวสารเท่านั้น
- 3) เตรียมข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับทุกส่วนขององค์กร สำหรับสื่อมวลชน
- 4) กำหนดกลุ่มเป้าหมายซึ่งได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม
- 5) กำหนดข้อความสำคัญ (key message) ในการเสนอข่าวสาร
- 6) ควบคุมการนำเสนอข่าวสารให้อยู่ในทิศทางที่ถูกต้อง จัดสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับสื่อมวลชน
- 7) ทำการสำรวจความคิดเห็นของสาธารณชนเป็นระยะ
- 8) เตรียมการสื่อสารเพื่อฟื้นฟูความเชื่อมั่น เช่น การโฆษณาประชาสัมพันธ์ ผลการแก้ไขปัญหาวิกฤติ เป็นต้น

คณะกรรมการภาวะวิกฤติ การที่จะให้ฝ่ายบริหารหรือฝ่ายประชาสัมพันธ์ ดำเนินการไปในช่วงเกิดภาวะวิกฤติ อาจมีความลุ่มลึกและมีประสิทธิภาพไม่ดีเพียงพอ เพราะอาจต้องใช้ข้อมูลหรือทรัพยากรจากแหล่งอื่นๆเข้ามาประกอบด้วย ดังนั้น จึงควรแต่งตั้งคณะกรรมการภาวะวิกฤติขึ้นทำงานในลักษณะเฉพาะกิจ จนกว่าเหตุการณ์วิกฤติยุติลงไปแล้ว คณะกรรมการควรประกอบด้วยผู้บริหารระดับสูง เพื่อตัดสินใจ นักกฎหมาย นักประชาสัมพันธ์ นักการสื่อสาร ผู้แทนหน่วยงาน ที่ปรึกษาเฉพาะทาง และผู้เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์วิกฤตินั้น เพื่อดำเนินการต่อไปนี้

1) การประชาสัมพันธ์ภายใน การชี้แจงข้อมูลที่ต้องการให้กับพนักงาน เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรในหน่วยงานองค์กรนั้นๆ ได้รับรู้และเข้าใจตรงกัน จะช่วยสร้างพลังในการแก้ไขปัญหาและเพิ่มขวัญและกำลังใจ อีกทั้งยังสามารถช่วยในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลขององค์กรได้ถูกต้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2) จัดตั้งศูนย์ประชาสัมพันธ์ เป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลและเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารที่รวดเร็วและถูกต้องโดยเน้นให้ข่าวสารกับสื่อมวลชน นอกจากนั้นต้องมีการเผยแพร่ข่าวสารแก่ผู้สนใจทั่วไป โดยใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย พร้อมทั้งการประชาสัมพันธ์เชิงรุก โดยใช้สื่อที่ควบคุมได้ เช่น นักประชาสัมพันธ์เข้าไปให้ข่าวและรับทราบข้อมูลด้วยตนเอง หรือสื่อท้องถิ่นการเผยแพร่เอง เป็นต้น

3) การเผยแพร่ ลักษณะการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในภาวะวิกฤตินี้ จะต้องอาศัยสื่อที่ควบคุมได้ และสื่อมวลชน สิ่งที่ต้องพิจารณาออกเหนือจากความรวดเร็ว คือความถูกต้องของข้อมูลและจะต้องตรงกันในทุกสื่อทุกช่องทาง เพื่อป้องกันการตีความเนื้อหาผิดพลาดไป

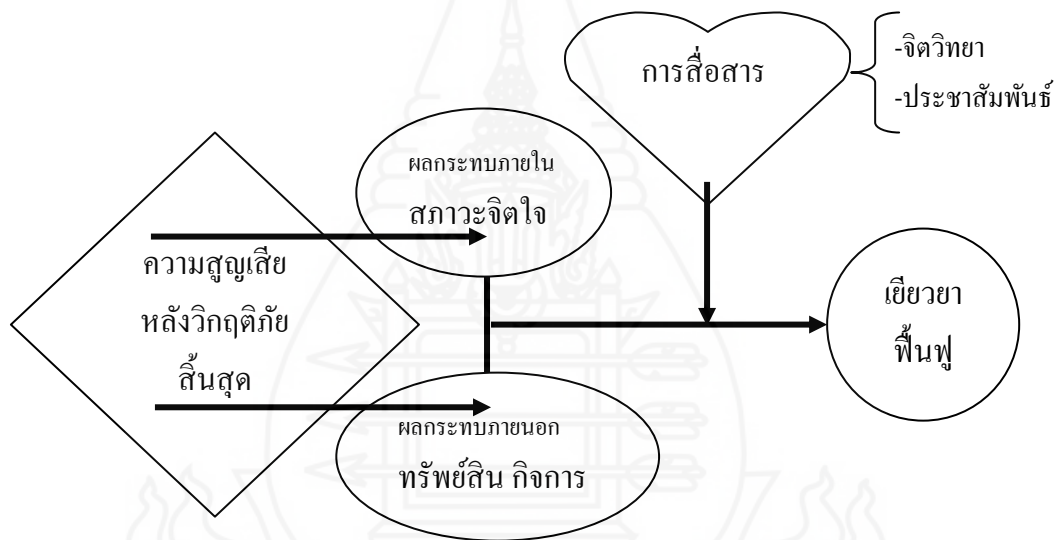
4) กลุ่มประชาชนเป้าหมาย การทำการสื่อสารเพื่อสื่อโดยตรงเฉพาะถึงกลุ่มที่ได้รับผลกระทบและเสียหายจากวิกฤติ จำเป็นต้องใช้การประชาสัมพันธ์เฉพาะให้เหมาะสมต่อเหตุการณ์และอารมณ์ความรู้สึกของกลุ่มเป้าหมายด้วย การสื่อสารประชาสัมพันธ์สามารถอธิบายเหตุการณ์ที่ควรรับรู้ การปรับตัว ข้อเสนอแนะ และสร้างความเชื่อมั่นได้

3.3.3 การสื่อสารหลังภาวะวิกฤติ (end crisis communication)

เมื่อเหตุการณ์ภาวะวิกฤติภัยสงบลงหรือยุติลงแล้ว ผลที่เกิดจากการกระทำของวิกฤติภัยยังคงส่งผลกระทบต่อเนื่องไปอีกระยะเวลาหนึ่ง เป็นระยะของการฟื้นฟูกิจการและเยียวยาจิตใจ ซึ่งในระยะนี้ผลกระทบทางสภาวะจิตใจมีสูงมาก เนื่องจากสามารถรับรู้ มองเห็นถึงความสูญเสียต่าง ๆ ที่ผ่านมาอย่างชัดเจนขึ้น เกิดสภาวะจิตวิตก หดหู่ ท้อแท้สิ้นหวัง หม่อมกำลังใจ การสื่อสารในช่วงระยะเวลานี้ จึงมีความสำคัญยิ่ง ที่จะส่งเสริมสภาวะจิตใจให้กลับมาเข้มแข็ง ต่อสู้กับชีวิตอีกครั้ง การสื่อสารหลังภาวะวิกฤติจึงต้องมีส่วนประกอบเชิงจิตวิทยาพร้อมอยู่ด้วยเสมอ เช่นการให้กำลังใจ เป็นต้น อีกส่วนหนึ่งที่สำคัญไม่น้อยกว่ากัน คือการสื่อสารประชาสัมพันธ์แนะนำการ

ปฏิบัติตน แนะนำการแก้ไขปัญหาคอครบถ้วน แนะนำการฟื้นฟูกิจการ การให้ความสำคัญแก่ผู้รับสารที่เป็นผู้ประสบภัย ถือเป็นความสำคัญสูงสุดในการสื่อสารหลังภาวะวิกฤตินี้

การสื่อสารหลังภาวะวิกฤติ ในมุมมองจากผู้ส่งสารที่ไม่ได้ประสบภัย อาจมองไม่เห็นภาพความเดือดร้อน ทุกข์ยากลำบากขณะประสบภัย ในบางครั้งอาจไม่ให้ความสำคัญในการส่งสาร เนื้อหาข้อมูลข่าวสาร ไม่พิจารณาผลกระทบจากสาร ทำให้อาจเกิดผลร้าย เกิดความไม่เข้าใจ เกิดการชุมนุมเรียกร้อง เกิดการต่อต้านการปฏิบัติงานภาครัฐ การสื่อสารหลังวิกฤติภัย จึงควรเป็นการสื่อสารระหว่างจุดต่อจุด การเข้าถึงพื้นที่ การประชาสัมพันธ์แบบเผชิญหน้า การพบปะ รับทราบความรู้สึกของบุคคล ชุมชน องค์กรหน่วยงาน เพื่อเป็นการปรับทัศนคติ ความเชื่อความมั่นใจ ความเข้าใจในหลักการและสิทธิที่ควรได้รับ

ภาพที่ 3.5 การสื่อสารหลังภาวะวิกฤติ
(ผู้ศึกษาจัดทำขึ้นจากเนื้อหาของหัวข้อนี้)

การสื่อสารและประชาสัมพันธ์หลังภาวะวิกฤติ ควรพิจารณาดังนี้

- 1) ให้ข่าวสารที่ถูกต้อง รวดเร็ว และมีคุณธรรม
- 2) ให้กำลังใจและส่งเสริมสภาวะจิตใจให้เข้มแข็ง
- 3) แนะนำการปฏิบัติตน การติดต่อประสานภาครัฐ
- 4) แนะนำการช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาคอครบถ้วน
- 5) ให้คำปรึกษาการฟื้นฟูกิจการ และการประกอบอาชีพ

- 6) ให้ความสำคัญและสนใจต่อผู้ประสบภัยโดยเท่าเทียมกัน
- 7) เน้นการประชาสัมพันธ์เชิงรุก เข้าถึงผู้รับสารโดยตรง

3.3.4 การติดตามผลและประเมินผลหลังภาวะวิกฤติ จำแนกได้ดังนี้

- 1) ติดตามจากการเผยแพร่ข่าวสารโดยสื่อมวลชน ทั้งการร่วมมือหรือไม่ร่วมมือ ทักษะคติ จากแหล่งข้อมูลอื่นของสื่อมวลชน รวมทั้งปฏิกิริยาตอบกลับจากประชาชนผู้สนใจที่แสดงออก จากจดหมาย หรือการให้สัมภาษณ์ผ่านสื่อมวลชน
- 2) การสำรวจความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ
- 3) ข้อมูลจากแหล่งอื่น เช่น สภาพแวดล้อมในพื้นที่เกิดภาวะวิกฤติ ผลการวิเคราะห์ภาวะวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง ผลการตรวจสอบทางเทคนิคอื่นๆ หรือผลเทียบเคียงทั้งปัจจุบันและอนาคต

ข้อมูลจากการติดตามและประเมินผลจะต้องป้อนกลับไปยัง คณะกรรมการภาวะวิกฤติ อย่างรวดเร็วและถูกต้อง เพื่อการตัดสินใจดำเนินการต่อไป

4. ประโยชน์จากการจัดการสื่อสารในภาวะวิกฤติและการนำไปใช้

จากภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้น การจัดการในภาวะวิกฤติ รวมถึงการจัดการสื่อสารด้วยการดำเนินการที่ผ่านมาทั้งหมด จำเป็นต้อง**บันทึกเป็นหลักฐาน**และนำมาทำการวิเคราะห์ ปรับปรุง เพื่อกำหนดแผนการ รูปแบบ วิธีการดำเนินการให้เหมาะสม และสมบูรณ์ที่สุดในการปฏิบัติการในครั้งต่อไป

การสื่อสารในภาวะวิกฤติ มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความรู้ความเข้าใจและอธิบายถึงสภาวะภัยหรือปรากฏการณ์ร้ายแรงที่เกิดขึ้น ความสำคัญคือ การจัดการการสื่อสารที่เหมาะสมเน้นการทำหน้าที่ของผู้ส่งสาร ผู้รับสาร สื่อ และสาร โดยในช่วงก่อนเกิดวิกฤติ เน้นไปที่การวางแผนกลยุทธ์ กำหนดรูปแบบการสื่อสาร และการเตรียมการป้องกันและรับมือวิกฤติภัยในช่วงการเกิดวิกฤติ การสื่อสารในช่วงนี้เน้นให้ความสำคัญกับผู้ส่งสาร ซึ่งเป็นผู้กำหนดเนื้อหาข้อมูลข่าวสาร ช่องทางการสื่อสาร รวมถึงเป้าหมายคือผู้รับสาร ประกอบกับต้องเป็นผู้พิจารณาองค์ประกอบการสื่อสารแบบองค์รวมทั้งระบบ เพื่อผลตอบแทนที่ดีที่สุด ส่วนช่วงหลังการเกิดวิกฤติภัย การสื่อสารเน้นหนักไปที่ผู้รับสารเป็นสำคัญ เนื่องจากผลกระทบส่วนใหญ่ตกอยู่ที่ผู้รับสาร โดยเฉพาะผู้รับสารที่เป็นผู้ประสบวิกฤติภัย ซึ่งมักเกิดความเครียด ความท้อแท้สิ้นหวังในชีวิต จากการสูญเสียชีวิตของคนในครอบครัวหรือสูญเสียทรัพย์สินมีค่า กิจการเสียหาย ไร้ที่อยู่อาศัยและไม่

มีงานทำ การได้รับข่าวสารที่น่าเชื่อถือ ให้ความมั่นใจว่าจะได้รับการช่วยเหลือ ได้รับคำแนะนำ การ
ประชาสัมพันธ์อธิบายสถานการณ์ การสื่อสารหลังภาวะวิกฤติควรเน้นการเข้าถึงผู้รับสารโดยตรง
เน้นเฉพาะเจาะจงในแต่ละจุด ในลักษณะการสื่อสารแบบเผชิญหน้า ตั้งแต่บุคคล กลุ่ม ชุมชน
องค์กร เพื่อรับทราบความรู้สึกและสามารถช่วยแก้ไขปัญหได้ในทันที

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ (2553) “ทฤษฎีการสื่อสารตามทัศนะของสำนักหน้าที่นิยม” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาปรัชญานิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร* หน่วยที่ 5 บัณฑิตศึกษา นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- กรมอุดมศึกษา (2546) “ความรู้อุดมศึกษา” ในหน้าเว็บไซต์ วิชาการ <http://www.tmd.go.th/info/info.php?FileID=17> ค้นคืนวันที่ 2 กันยายน 2555
- ถิรนนท์ อนุวัชรวิวงศ์ (2553) “พัฒนาการและแนวทางในการศึกษาทฤษฎีการสื่อสาร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาปรัชญานิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร* หน่วยที่ 4 บัณฑิตศึกษา นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ชนวดี บุญลือ (2532) “แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการสื่อสาร” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการสื่อสาร* หน่วยที่ 3 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์
- ชิติพัฒน์ เอี่ยมนิรันดร์ (2548) “แนวคิดนิเทศศาสตร์ศึกษา” ใน *ประมวลสาระและแนวการศึกษาชุดวิชานิเทศศาสตร์ศึกษา* หน่วยที่ 1 บัณฑิตศึกษา สาขาวิชานิเทศศาสตร์ นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ธีรารักษ์ โพธิสุวรรณ (2548) “ความรู้และทักษะในการสื่อสาร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาบูรณาการวิชาชีพนิเทศศาสตร์* หน่วยที่ 4 บัณฑิตศึกษา สาขาวิชานิเทศศาสตร์ นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ภัสวดี นิตเกษตรสุนทร (2532) “ปัจจัยการสื่อสาร” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการสื่อสาร* หน่วยที่ 2 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์
- ภาวิณี เลิศไกร (2550) “กระบวนการประชาสัมพันธ์หลังภาวะวิกฤตจากกรณีพิบัติภัยสึนามิของ โรงแรมระดับห้าดาวในจังหวัดภูเก็ต” *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทนิเทศศาสตร์-มหาบัณฑิต สาขาวิชานิเทศศาสตร์* นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- บุญเลิศ สุกคิด (2553) “ทฤษฎีการสื่อสาร” ใน *ประมวลสาระชุดวิชาปรัชญานิเทศศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร* หน่วยที่ 2 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ประกอบ คุปรัตน์ (2554) “การจัดการวิกฤติ” ศึกษาและเรียบเรียงจาก Wikipedia, the free encyclopedia ค้นคืนวันที่ 25 ธันวาคม 2554
- แมนมาส ชวลิต (2532) “การสื่อสารกับงานสารนิเทศ” ใน *เอกสารการสอนชุดวิชาการสื่อสาร* หน่วยที่ 1 นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาศิลปศาสตร์

- วิทย์ เทียงบุญธรรม (2541) *พจนานุกรม อังกฤษ-ไทย Se-ed's modern English-Thai Dictionary (complete & updated) super-mini edition* กรุงเทพมหานคร ซีเอ็ดยูเคชั่น
- เสรี วงษ์มณฑา (2554) “การประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤต การดำรงภาพลักษณ์ท่ามกลางกระแสแห่งปัญหา” บทความออนไลน์ www.prthailand.com/การประชาสัมพันธ์ในภาวะวิกฤต ค้นคืนวันที่ 18 พฤษภาคม 2555
- สมศักดิ์ โพธิ์สัตย์ (2554) อธิบติกรมทรัพยากรธรณี “ประวัติศาสตร์แผ่นดินไหวในประเทศไทย” บทความจาก <http://blog.eduzones.com/anisada/80016> ค้นคืนวันที่ 8 เมษายน 2555
- สมหวัง วิทยาปัญญานนท์ (2549) “การจัดการภาวะฉุกเฉินและวิกฤติ” ค้นคืนวันที่ 29 ตุลาคม 2555 จากเว็บไซต์ <http://www.budmgt.com/industry/idy01/crisis-emergency-mgt.html>
- อดิสร พุ่งขจร (2554) หัวหน้ากลุ่มงานแผ่นดินไหว ศูนย์อุตุนิยมวิทยาภาคเหนือ และรองโฆษกกรมอุตุนิยมวิทยา ให้สัมภาษณ์เว็บไซต์ OK nation.net โดย Little Lee <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=700572> ค้นคืนวันที่ 8 เมษายน 2555
- _____ .ความเป็นมาของภัยธรรมชาติในประเทศไทย: เอกสารเผยแพร่กรมอุตุนิยมวิทยา <http://tmd.go.th/> ค้นคืนวันที่ 9 เมษายน 2555
- Chinese Abroad Study Center (2554) ที่มา: http://news.ifeng.com/mainland/detail_2012_05/29/14877567_0.shtml ค้นคืนวันที่ 2 พฤษภาคม 2555
- Dennis Mcquail “บทบาทและหน้าที่ของสื่อมวลชนแบ่งออกเป็นกี่ประเภท” <http://guru.google.co.th/guru/> ค้นคืนวันที่ 23 มีนาคม 2556
- logos (2553) “ภูเขาไฟโกสต์ตัว” บทความจาก <http://lanpanya.com/wash/archives/1140> ค้นคืนวันที่ 8 เมษายน 2555
- http://www.crisisthailand.com/crisis_management.html ค้นคืนวันที่ 15 เมษายน 2555
- <http://hilight.kapook.com/view/23923> ค้นคืนวันที่ 18 เมษายน 2555
- <http://guru.google.co.th/guru/thread?tid=6d9a82f4433529ad> ค้นคืนวันที่ 15 เมษายน 2555
- <http://www.oknation.net/blog/print.php?id=700572> ค้นคืนวันที่ 15 เมษายน 2555
- http://www.npc-se.co.th/news_safety/m_news_details.asp?news_id=3533 ค้นคืนวันที่ 18 เมษายน 2555
- <http://www.vcharkarn.com/varticle/39082> ค้นคืนวันที่ 18 เมษายน 2555
- <http://www.addphrae.com/community/> ค้นคืนวันที่ 20 พฤษภาคม 2555
- <http://www.chulapedia.chula.ac.th> ค้นคืนวันที่ 20 พฤษภาคม 2555
- http://www.pandadumnam.com/scoop_lanina.htm ค้นคืนวันที่ 13 กันยายน 2555

ภาคผนวก

รายชื่อพายุหมุนเขตร้อนแถบมหาสมุทรแปซิฟิกตอนบนกับทะเลจีนใต้

ชุดที่ 1

คอลัมน์ 1	คอลัมน์ 2	คอลัมน์ 3	คอลัมน์ 4	คอลัมน์ 5
อักษรโรมัน	อักษรไทย	ความหมาย	ประเทศที่ตั้งชื่อ	เข้าประเทศไทย
Damrey	ดอมเรย	ข้าง	กัมพูชา	27 กันยายน 2548
Longwang	หลงหวาง	พญามังกร	จีน	
Kirogi	ไคโรจิ	ห่านป่า (ฝูงนกที่อพยพมาเกาหลีในฤดูใบไม้ร่วงและอพยพจากไปทางตอนเหนือในต้นฤดูใบไม้ผลิซึ่งมีพฤติกรรมคล้ายกับพายุไต้ฝุ่น)		
			เกาหลีเหนือ	
Kai-tak	ไคตัก	ชื่อสนามบินเก่าของฮ่องกง, ฮ่องกง (จีน)		
Tembin	เทมบิง	ราศีตุล (ตาซัง)	ญี่ปุ่น	
Bolaven	โบลาวอน	ที่ราบสูง	ลาว	
Chanчу	จันจู	ไข่มุก	มาเก๊า (จีน)	
Jelawat	เจลาวัต	ชื่อปลาน้ำจืด	มาเลเซีย	
Ewiniar	เอวินีแยร์	ชื่อเทพเจ้าแห่งพายุ (ภาษาพื้นเมืองของเกาะซุก)		
			ไมโครนีเชีย	
Bilis	บิลิส	ความเร็ว	ฟิลิปปินส์	
Kaemi	เกมี	มด	เกาหลีใต้	23 สิงหาคม 2543
Prapiroon	พระพิรุณ	ชื่อเทพเจ้าแห่งฝน	ไทย	
Maria	มาเรีย	ชื่อผู้หญิง (ภาษาพื้นเมืองของหมู่เกาะมาเรียนา)		
		ในมหาสมุทรแปซิฟิก) สหรัฐอเมริกา		
Saomai	ซาอไม	ชื่อดาวพฤหัสบดีแห่งความรัก, เวียดนาม		
Bopha	โบฟา	ชื่อดอกไม้/ชื่อหญิงสาว	กัมพูชา	
Wukong	หวู่กง (หงอคง)	ชื่อลิงที่เดินทางไปอัญเชิญพระไตรปิฎกกับพระถังซัมจั๋งและคณะที่อินเดีย		
			จีน	10 กันยายน 2543
Sonamu	โซนามู	ต้นส้ม	เกาหลีใต้	
Shanshan	ซานซาน	ชื่อหญิงสาว	ฮ่องกง (จีน)	
Yagi	ยาจิ	ราศีมังกร (แพะ)	ญี่ปุ่น	

รายชื่อพายุหมุนเขตร้อนแถบมหาสมุทรแปซิฟิกตอนบนกับทะเลจีนใต้

ชุดที่ 1

คอลัมน์ 1	คอลัมน์ 2	คอลัมน์ 3	คอลัมน์ 4	คอลัมน์ 5
อักษรโรมัน	อักษรไทย	ความหมาย	ประเทศที่ตั้งชื่อ	เข้าประเทศไทย
Xangsane	ซังसान	(ซังสาร)ซ้าง	ลาว	30 กันยายน 2549
Bebinca	เบบินคา	ชื่อขนมพุดดิ้ง	มาเก๊า (จีน)	
Rumbia	รัมเบีย	ต้นปาล์ม	มาเลเซีย	
Soulik	ซูลิก	ตำแหน่งหัวหน้าเผ่าโบราณของเกาะโปนเป	ไมโครนีเซีย	
Cimaron	ซีมารอน	วัวป่าในฟิลิปปินส์	ฟิลิปปินส์	
Chebi	เชบี	นกกนางแอ่น	เกาหลีเหนือ	
Durian	ทุเรียน(มังคุด)	ชื่อผลไม้	ไทย	6 ธันวาคม 2549
เมื่อพายุพัดทำความเสียหายมีการบันทึกเหตุการณ์แล้ว ให้มีการเปลี่ยนชื่อใหม่ เป็น มังคุด				
Utor	อูเตอร์	แนวพายุฝนฟ้าคะนอง (ภาษาพื้นเมืองหมู่เกาะมาร์แชลล์ในมหาสมุทรแปซิฟิก)	สหรัฐอเมริกา	
Trami	จามี	ชื่อดอกไม้	เวียดนาม	

ชุดที่ 2

คอลัมน์ 1	คอลัมน์ 2	คอลัมน์ 3	คอลัมน์ 4	คอลัมน์ 5
อักษรโรมัน	อักษรไทย	ความหมาย	ประเทศที่ตั้งชื่อ	เข้าประเทศไทย
Kong-rey	กองเรย	ชื่อสาวงามในตำนาน, ชื่อภูเขา, กัมพูชา		
Yutu	ยูตู	กระต่ายในตำนาน	จีน	
Toraji	โทราจิ	ชื่อด้านไม้ มีดอกสวยงาม พบในหุบเขาของเกาหลี	เกาหลีเหนือ	
Man-yi	มานฮี	ชื่อช่องแคบ ปัจจุบันเป็นอ่างเก็บน้ำ, ฮองกง (จีน)		
Usagi	อุซางิ	กระต่าย	ญี่ปุ่น	11 สิงหาคม 2544
Pabuk	ปาบึก (ปลาบึก)	ชื่อปลาน้ำจืดขนาดใหญ่	ลาว	
Wutip	หวูตีบ	ผีเสื้อ	มาเก๊า (จีน)	
Sepat	เซอปัต	ปลาน้ำจืดซึ่งมีครีบเล็กๆ สำหรับคลาน, มาเลเซีย		

รายชื่อพายุหมุนเขตร้อนแถบมหาสมุทรแปซิฟิกตอนบนกับทะเลจีนใต้

ชุดที่ 2 (ต่อ)

คอลัมน์ 1	คอลัมน์ 2	คอลัมน์ 3	คอลัมน์ 4	คอลัมน์ 5
อักษรโรมัน	อักษรไทย	ความหมาย	ประเทศที่ตั้งชื่อ เข้าประเทศไทย	
Fitow	ฟีโทว์	ชื่อดอกไม้สวย มีกลิ่นหอม (ภาษาพื้นเมืองของเกาะยาป) ไมโครนีเซีย		
Danas	ดานัส	ประสบการณ์และความรู้สึก, ฟิลิปปินส์		
Nari	นารี	ดอกไม้	เกาหลีใต้	
Wipha	วิภา	ชื่อผู้หญิง	ไทย	
Francisco	ฟรานซิสโก	ชื่อผู้ชาย (ภาษาพื้นเมืองของหมู่เกาะมาเรียนาในมหาสมุทรแปซิฟิก)		สหรัฐอเมริกา
Lekima	เลกิวมา	ชื่อผลไม้	เวียดนาม	4 ตุลาคม 2550
Krosa	กรอซา	บันจัน	กัมพูชา	
Haiyan	ไห่เยียน	ชื่อนกทะเล	จีน	
Podul	โพดูล	ต้นหลิว ต้นไม้ที่มักพบในเกาหลี, เกาหลีเหนือ		
Lingling	เหล่งเหล่ง	ชื่อหญิงสาว	ฮ่องกง (จีน)	
Kajiki	คะจิกิ	ชื่อปลาทะเลที่เกลือจะเปลี่ยนสีเมื่อพ่นน้ำ, ญี่ปุ่น		
Faxai	ฟาไซ	ชื่อผู้หญิง	ลาว	
Vamei	ฮัวเหมย์	มาเก๊า (จีน)		
Tapah	ตาปาห์	ชื่อปลาน้ำจืด	มาเลเซีย	
Mitag	มิแทก	ชื่อผู้หญิง (ภาษาพื้นเมืองของเกาะในไมโครนีเซีย) ไมโครนีเซีย		
Hagibis	ฮาภิบิส	รวดเร็ว ว่องไว	ฟิลิปปินส์	
Noguri	โนกูรี	สุนัขพันธุ์ราคุน	เกาหลีใต้	
Rammasun	รามสุร	ชื่อยักษ์ในเทพนิยายไทย ไทย		
Chataan	ชาทาอาน	สหรัฐอเมริกา		
Halong	หาลอง (ฮาลอง)	ชื่ออ่าวที่สวยงามแห่งหนึ่งในเวียดนาม, เวียดนาม		

รายชื่อพายุหมุนเขตร้อนแถบมหาสมุทรแปซิฟิกตอนบนกับทะเลจีนใต้

ชุดที่ 3

คอลัมน์ 1	คอลัมน์ 2	คอลัมน์ 3	คอลัมน์ 4	คอลัมน์ 5
อักษรโรมัน	อักษรไทย	ความหมาย	ประเทศที่ตั้งชื่อ เข้าประเทศไทย	
Nakri	นากรี	ชื่อดอกไม้	กัมพูชา	
Fengshen	ฟงเฉิน	ชื่อเทพเจ้าแห่งลม	จีน	
Kalmaegi	คัลเมจิ	นกนางนวล (สัญลักษณ์แห่งท้องทะเล), เกาหลีเหนือ		
Fung-wong	ฟองวอง	ชื่อยอดเขา	ฮ่องกง (จีน)	
Kammuri	คัมมูรี	มงกุฏ	ญี่ปุ่น	
Phanfone	พันโฟน	สัตว์	ลาว	
Vongfong	หว่องฟง	ชื่อแมลง	มาเก๊า (จีน)	
Rusa	รูซา	กวาง	มาเลเซีย	
Sinlaku	ซินลากู	ชื่อเทพธิดาในนิยาย	ไมโครนีเชีย	
Hagupit	ฮาคุปีต	เข็ญติ	ฟิลิปปินส์	
Changmi	ชังมี	กุหลาบ	เกาหลีเหนือ	
Mekkhala	เมขลา	ชื่อเทพธิดาในเทพนิยายไทย, ไทย		
Higos	ฮีโกส	ชื่อพืชชนิดหนึ่ง (ภาษาพื้นเมืองหมู่เกาะมาเรียนา ในมหาสมุทรแปซิฟิก) สหรัฐอเมริกา		
Bavi	บาฮี	ชื่อภูเขาในภาคเหนือของเวียดนาม, เวียดนาม		
Maysak	ไม้สาก	ชื่อต้นไม้	กัมพูชา	
Haishen	ไห่เฉิน	ชื่อเทพเจ้าแห่งท้องทะเล	จีน	
Pongsona	พงโซนา	เกาหลีเหนือ		
Yanyan	ยันยัน	ฮ่องกง (จีน)		
Kujira	คูจิระ	ปลาวาฬ	ญี่ปุ่น	
Chan-hom	จันหอม	(จันทน์หอม)ชื่อต้นไม้	ลาว	
Linfa	หลินฟา	ดอกบัว	มาเก๊า (จีน)	
Nangka	นังกา	ชื่อผลไม้	มาเลเซีย	
Soudelor	เซาเดโลร์	ชื่อหัวหน้าเผ่าในเทพนิยายของชาวเกาะโปนเป ไมโครนีเชีย		

รายชื่อพายุหมุนเขตร้อนแถบมหาสมุทรแปซิฟิกตอนบนกับทะเลจีนใต้

ชุดที่ 3 (ต่อ)

คอลัมน์ 1	คอลัมน์ 2	คอลัมน์ 3	คอลัมน์ 4	คอลัมน์ 5
อักษรโรมัน	อักษรไทย	ความหมาย	ประเทศที่ตั้งชื่อ	เข้าประเทศไทย
Imbudo	อิมบูโด		ฟิลิปปินส์	
Koni	โคนี	หงส์ซึ่งส่งเสียงร้อง	เกาหลีใต้	23 กรกฎาคม 2546
Morakot	มรกต	มรกต	ไทย	
Etau	เอตา	เมฆพายุ (ภาษาพื้นเมืองของเกาะปาเลา), สหรัฐอเมริกา		
Vamco	หว่ามก้อ	ชื่อแม่น้ำในภาคใต้ของเวียดนาม, เวียดนาม		

ชุดที่ 4

คอลัมน์ 1	คอลัมน์ 2	คอลัมน์ 3	คอลัมน์ 4	คอลัมน์ 5
อักษรโรมัน	อักษรไทย	ความหมาย	ประเทศที่ตั้งชื่อ	เข้าประเทศไทย
Krovanh	กรอวาน	(กระวาน) ชื่อต้นไม้	กัมพูชา	
Dujuan	ดูเจียน	ชื่อไม้ดอก	จีน	
Maemi	เมมิ		เกาหลีเหนือ	
Choi-wan	จอยฮวัน	เมฆซึ่งมีสีส้มสวยงาม	ฮ่องกง (จีน)	
Koppu	คอปปู	ปล่องภูเขาไฟ หลุม หรือแก้ว, ญี่ปุ่น		
Kitsana	กิตสนา	(กฤษณา) ชื่อต้นไม้	ลาว	30 กันยายน 2552
Parma	ป้าหมา	อาหารชนิดหนึ่งของมาเก๊า ประกอบด้วยเนื้อสะโพก ตับ และเห็ด	มาเก๊า (จีน)	
Melor	เมอโลร์	ดอกมะลิ	มาเลเซีย	
Nepartak	เนพาร์ทัก	นักรบผู้มีชื่อเสียง	ไมโครนีเชีย	
Lupit	ลูปีต	ความโหดร้ายทารุณ	ฟิลิปปินส์	
Sudal	ซูดาล		เกาหลีใต้	
Nida	นิดา	ชื่อผู้หญิง	ไทย	
Omais	โอไมส์	การเคลื่อนที่ไปรอบๆ (ภาษาพื้นเมืองของเกาะปาเลา)	สหรัฐอเมริกา	
Conson	โคนเซน	ชื่อโบราณสถาน	เวียดนาม	

รายชื่อพายุหมุนเขตร้อนแถบมหาสมุทรแปซิฟิกตอนบนกับทะเลจีนใต้

ชุดที่ 4 (ต่อ)

คอลัมน์ 1	คอลัมน์ 2	คอลัมน์ 3	คอลัมน์ 4	คอลัมน์ 5
อักษรโรมัน	อักษรไทย	ความหมาย	ประเทศที่ตั้งชื่อ	เข้าประเทศไทย
Chanthu	จันทู	ชื่อดอกไม้	กัมพูชา	12 มิถุนายน 2547
Dianmu	เตี้ยนหมู่	เจ้าแม่สายฟ้า	จีน	
Mindulle	มินดอลเล	ดอกไม้เล็กๆ สีเหลือง	บานในฤดูใบไม้ผลิ	สื่อถึงจิตใจที่อ่อนโยนและบริสุทธิ์ของสาวเกาหลี
Tingting	เถิงเถิง		เกาหลีเหนือ	
Kompasu	คอมปาซู	วงเวียน	ฮ่องกง (จีน)	
Namtheun	น้ำเทิน	ชื่อแม่น้ำ	ญี่ปุ่น	
Malou	หม่าโลล	หินโมรา	ลาว	
Meranti	เมอร์รันตี	ชื่อต้นไม้	มาเก๊า (จีน)	
Rananin	รานานิน		มาเลเซีย	
Malakas	มาลากัส	แข็งแกร่ง	ไมโครนีเซีย	
Megi	เมกี	ปลา	เพิ่มไปด้วยพลัง, ฟิลิปปินส์	
Chaba	ชบา	ชื่อดอกไม้, ชื่อผู้หญิง	เกาหลีใต้	
Aere	แอรี		ไทย	
Songda	ซงด่า	ชื่อแม่น้ำในภาคตะวันตกเฉียงเหนือของเวียดนาม	สหรัฐอเมริกา	
			เวียดนาม	

ชุดที่ 5

คอลัมน์ 1	คอลัมน์ 2	คอลัมน์ 3	คอลัมน์ 4	คอลัมน์ 5
อักษรโรมัน	อักษรไทย	ความหมาย	ประเทศที่ตั้งชื่อ	เข้าประเทศไทย
Sarika	ซาริกา	ชื่อคนชนิดหนึ่ง	ชอบร้องเพลง, กัมพูชา	
Haima	ไหหม่า	แม่น้ำ	จีน	
Meari	มีเอริ	เสียงสะท้อน (หมายถึง	วันที่ที่เกิดพายุไต้ฝุ่น	คำประกาศ
		แจ้งของคณะกรรมการไต้ฝุ่นก็จะสะท้อนก้องไปสู่ประเทศสมาชิก)		
			เกาหลีเหนือ	

รายชื่อพายุหมุนเขตร้อนแถบมหาสมุทรแปซิฟิกตอนบนกับทะเลจีนใต้

ชุดที่ 5 (ต่อ)

คอลัมน์ 1	คอลัมน์ 2	คอลัมน์ 3	คอลัมน์ 4	คอลัมน์ 5
อักษรโรมัน	อักษรไทย	ความหมาย	ประเทศที่ตั้งชื่อ	เข้าประเทศไทย
Ma-on	หมางอัน	อานม้า	ฮ่องกง (จีน)	
Tokage	โทคะงะ	สัตว์เลื้อยคลาน พวกจิ้งจก ตุ๊กแก, ญีปุ่น		
Nock-ten	นกเตน	(นกกระเต็น)ชื่อนก	ลาว	
Muifa	หมู่ฟ้า	ดอกบัว	มาเก๊า (จีน)	25 พฤศจิกายน 2547
Merbok	เมอร์บุก	ชื่อนกชนิดหนึ่ง	มาเลเซีย	
Nanmadol	นันมาดอล	โบราณสถานที่มีชื่อเสียงของเกาะ โปนเป	หรือเวนิสแห่งแปซิฟิก ไมโครนีเซีย	
Talas	ตาลัส	แหลมคม	ฟิลิปปินส์	
Noru	โนรู	กว้าง	เกาหลีใต้	
Kulap	กุหลาบ	ชื่อดอกไม้	ไทย	
Roke	โรคี	ชื่อผู้ชาย (ในภาษาพื้นเมืองของหมู่เกาะมาเรียนาในมหาสมุทรแปซิฟิก)	สหรัฐอเมริกา	
Sonca	เซนกา	ชื่อนกชนิดหนึ่ง	ชอบร้องเพลง, เวียดนาม	
Nesat	เนสาด	ชาวประมง	กัมพูชา	
Haitang	ไห่ถาง	ชื่อผลไม้ของจีน	จีน	
Nalgae	นาลแกปิก	(หมายถึง การโบยบิน เคลื่อนที่ เคลื่อนไหวอย่างมีอิสระ)	เกาหลีเหนือ	
Banyan	บันยัน	ชื่อต้นไม้	ฮ่องกง (จีน)	
Washi	วาชิ	ชื่อกลุ่มดาวนกอินทรี	ญีปุ่น	
Matsa	มัดสา	(มัดยา)ปลา	ลาว	
Sanvu	ซันหู่	หินปะการัง	มาเก๊า (จีน)	
Mawar	มาวาร์	กุหลาบ	มาเลเซีย	
Guchol	กูโชล	เครื่องเทศชนิดหนึ่ง	ไมโครนีเซีย	
Talim	ตาลิม	แหลมคมหรือด้านคมของใบมีด,	ฟิลิปปินส์	
Nabi	นาบี	ผีเสื้อ	เกาหลีใต้	

รายชื่อพายุหมุนเขตร้อนแถบมหาสมุทรแปซิฟิกตอนบนกับทะเลจีนใต้

ชุดที่ 5 (ต่อ)

คอลัมน์ 1	คอลัมน์ 2	คอลัมน์ 3	คอลัมน์ 4	คอลัมน์ 5
อักษรโรมัน	อักษรไทย	ความหมาย	ประเทศที่ตั้งชื่อ	เข้าประเทศไทย
Khanun	ขนุน	ชื่อผลไม้	ไทย	
Vicente	วีเซนเต	เมฆ (ภาษาซามอโร)	สหรัฐอเมริกา	19 กันยายน 2548
Saola	ซาวลา	วัวป่าชนิดหนึ่งของเวียดนาม, เวียดนาม		

ที่มา : <http://water.rid.go.th/hydhome/typhoon/typhoon.html> (ค้นคืนวันที่ 2 พฤศจิกายน 2555)

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อ	พันจ่าอากาศเอกเชษฐวุฒิ จันทรงาม
วัน เดือน ปี	30 ตุลาคม 2505
สถานที่เกิด	บางเขน กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	ศิลปศาสตรบัณฑิต (สารสนเทศศาสตร์) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช พ.ศ.2551
สถานที่ทำงาน	กองข่าวอากาศ กรมควบคุมการปฏิบัติทางอากาศ กองทัพอากาศ เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร
ตำแหน่ง	เจ้าหน้าที่ข่าวอากาศอาวุโส ฝ่ายตรวจอากาศ แผนกตรวจอากาศ กองข่าวอากาศ กรมควบคุมการปฏิบัติทางอากาศ กองทัพอากาศ

